

PONOVO
U VAŠEM INBOXU
20. SEPTEMBRA

m
planeta
WWW.MOJAPLANETA.NET

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje
Moja planeta 22-23 • Jul-avgust 2012. • ISSN 2217-3307

VISOKOGORSTVO
GERLAHOVSKI ŠTIT

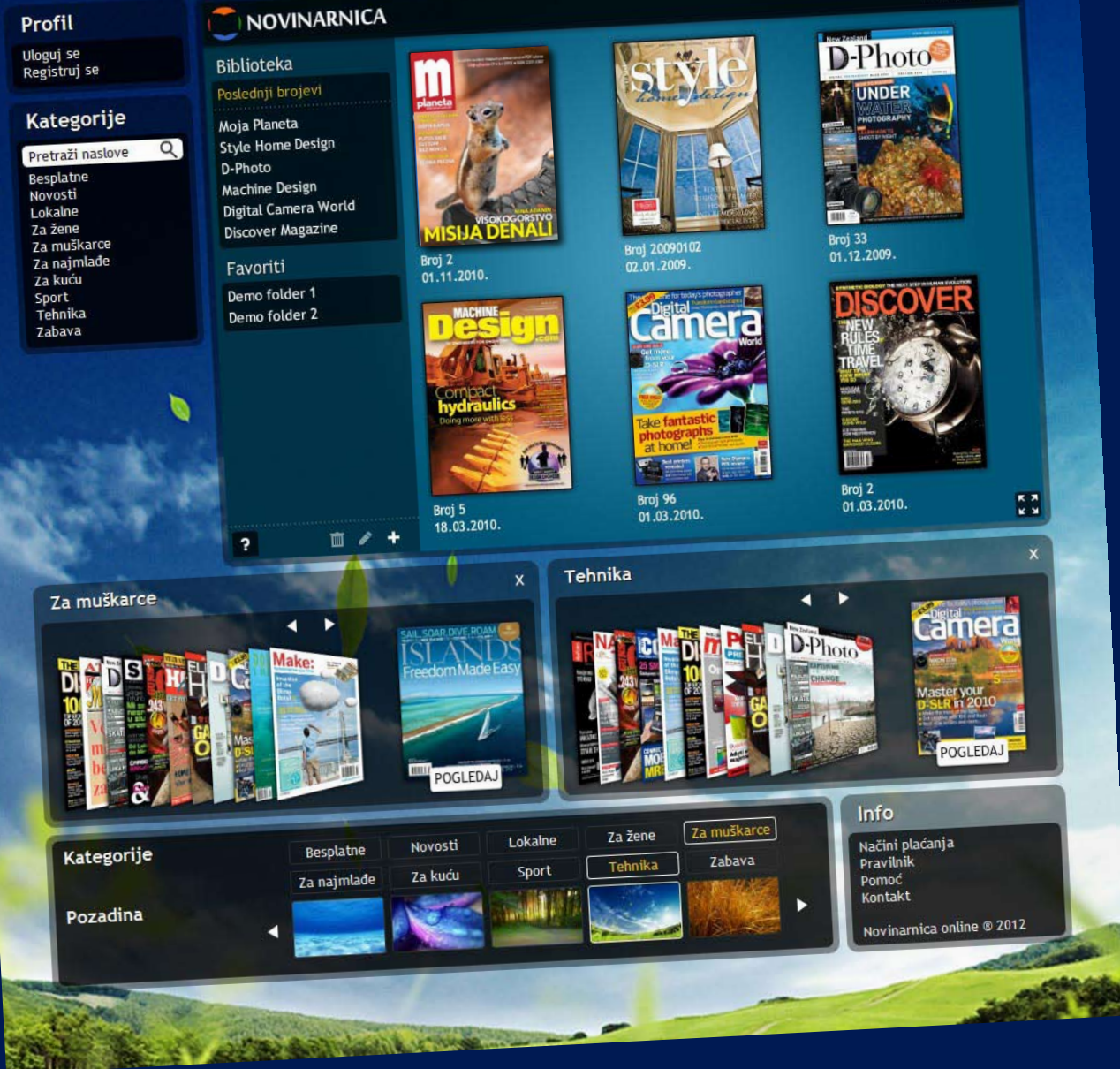
ALPINIZAM

TABOR NA
BORSKOM STOLU

BICIKLISTIČKA TRKA
ZA SIRAC SIRA

AVANTURA
PLANINARENJE
U INDONEZIJI

TREKING
DESET DANA
NA PIRINU

Novinarnica – sve novine na jednom mestu

ČITAJTE NAŠE NAJNOVIJE IZDANJE NA SAJTU WWW.NOVINARNICA.NET

Nova izdanja časopisa „Moja planeta” od sada će moći da se čitaju i putem internet portala www.novinarica.net. Saradnjom sa portalom Novinarica, na kome se nalazi sva dnevna štampa, kao i razni nedeljnici, časopisi iz Srbije i regiona, želeli smo da unapredimo odnos prema našim čitaocima i da im omogućimo da čitaju naše novine bilo kad i bilo gde, tako što će putem kratke procedure, otvaranja naloga biti u mogućnosti ne samo da čitaju, već i da čuvaju i prave sopstvenu arhivu interesantnih tekstova na internet stranici Novinarice.

Novinarnica predstavlja prodaju ili besplatno čitanje novina u elektronskom formatu, u zavisnosti od vrste izdanja, ne gubeći na originalnosti, zadržavajući isti izgled, kao i sadržaj. Na ovaj način izašlo se u susret potrebama savremenog načina života koje nameće brz protok informacija, ali u isto vreme zadržao se kvalitet, koji štampani mediji nude čitaocima, a u odnosu na kratke vesti i sadržaje koje nude razni internet portali informativnog karaktera.

Novinarnica je prvi i jedini portal ovog tipa u Srbiji koji ima za cilj da na jednom mestu korisnicima

interneta omogući pristup i čitanje svih štampanih medija koji se izdaju u Srbiji iz različitih oblasti, kako nacionalnog, tako i lokalnog karaktera. Ako želite da saznate, kakva je situacija u vašem rodnom gradu, da li je pametno ulagati u nekretnine, gde kupiti venčanicu i kako organizovati venčanje, kakva je aktuelna politička situacija u zemlji, nešto više o muzici, fotografiji, umetnosti, koja je najpopularnija dijeta ove sezone, šta rade poznate ličnosti, kako opremiti stan i tako dalje, sve to može se naći na jednom mestu, u izdanjima dostupnim na portalu www.novinarica.net. Novinarnica pokriva 90% štampanih medija u Srbiji, najrazličitijih oblasti, dnevne novine, nedeljnike, političke, ekonomske, stručne, lifestyle časopise, itd što čitaocima omogućava brzu pretragu sadržaja i tema koji ih interesuju. Osim ove prednosti, svih novina na jednom mestu, Novinarnica nudi jednostavnu i brzu upotrebu sadržaja sajta, arhivu koja je konstantno na raspolaganju, ali i jeftinija izdanja u odnosu na štampane medije. Ako želite da budete informisani i da budete u toku koristite sajt Novinarice.

PONOVO
U VAŠEM INBOXU
20. SEPTEMBRA

Spremni za zasluženi odmor

Kao i prošle godine u ovo doba, pripremili smo vam dvobroj magazina „Moja planeta”. Ovaj broj je „deblji”, šareniji i raznovrsniji jer se nećemo gledati sve do septembra. Očekujte nas 20. septembra u inboksovima. Ukoliko ste novi čitalac, sve stare

brojeve možete da skinete na našoj Internet stranici na adresi:
www.mojaplaneta.net

Takođe možete da se prijavite na internet trafiku „Novinarnica”, gde možete da čitate sve stare, ali i aktuelan broj.

Zahvaljujemo se svim saradnicima - čitaocima koji su se sa nama družili i stvarali ovo izdanje. Iako smo na godišnjem odmoru očekujemo vaše ideje i priloge.

Uživajte u letnjem odmoru i prirodi!

Svako dobro!

urednik JOVAN JARIĆ

Fotografija naslovne strane: Abuakel

MOJA PLANETA 22 • Jul-avgust 2012.

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art”

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art”

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art”

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić. -

Online izd. - Elektronski časopis. - 2010, br. 1 - . -

Mesečno. - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem: DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art” i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art” i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

juli 2012. MojaPlaneta

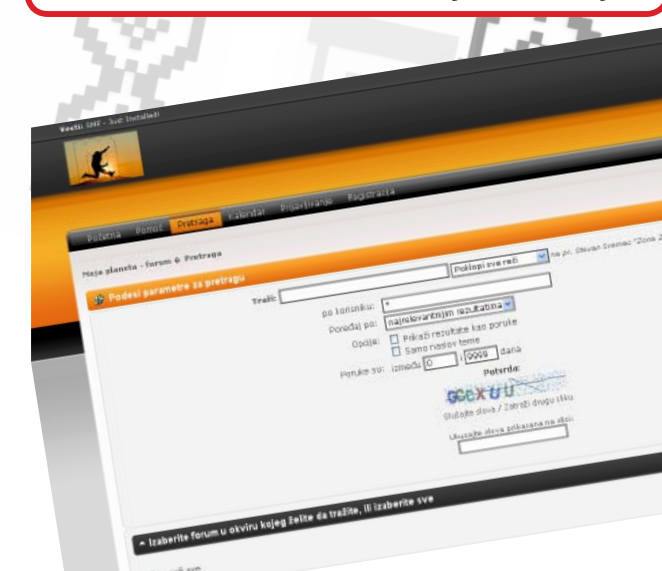
POTRAŽITE NA:
WWW.MOJAPLANETA.NET

Adresar planinarskih domova iz celog regiona na jednom mestu

PLANINARSKI DOMOVI REGIONA

Putovanja, planinarenja, najave akcija, kupi-prodaj, izveštaji sa akcija...

forum

SLOVAČKA *Vysoké Tatry*

>> SLIEZSKY DOM (1.670 MNV)

Lokacija: Nalazi se na obali jezera Velické pleso, ispod najvišeg vrha u Tatrama, Gerlachovsky štít (Gerlahovski štít).

Opis objekta: Sadašnji izgled doma je iz 1968. godine i ima restoran, kafe i klub za planinarske vodiče. Otvo-
ren je cele godine, a dobrodošli su sve kategorije gostiju uključujući i planinare koji žele da penju Gerlahovski štít. Ovo je gorski hotel, koji nudi 36 konfornih soba, ali i osam apartmana luks kategorije. Ima program wellnesa.

Kontakt: +421/911-882-879, +421/918-988-309

E-mail: repcia@sliezskydom.sk

WWW.SLIEZSKYDOM.SK

**Nastavak
na strani 6.**

>> **CHATA PRI ZELENDOM PLESE (1.551 MNV)**

Lokacija: Dom je dobro mesto za pauzu na usponu na Jahnaci stit ili može biti krajnji cilj na planinarskoj stazi od Biele vode (Biela Voda) ili Velike Svištovke (Velka Svistovka).

Opis objekta: Izgrađen je 1924. godine i veoma je popularan i među ozbiljnim planinarima i manje zahtevnim šetačima. Poznat je i pod nazivom Brnčalova chata. Ima 60 ležaja, zajedničke prostorije za obedovanje, šank. Otvoren je tokom cele godine.

Kontakt: +421/901-767-420

E-mail: tatry@chataprizelenomplese.sk

WWW.CHATAPRIZELENOMPLESE.SK

>> **ZAMKOVSKO CHATA (1.475 MNV)**

Lokacija: Dom se nalazi u Maloj studenoj dolini, koja pripada NP „Visoke tatre“. To je najpristupačniji dom u Tatrama. Staze ka njemu su označene crvenim markacijama (glavni putevi u ovoj oblasti), a do doma se može doći za jedan sat hoda od naselja Hrebienok ili Skalnaté pleso. Dobra je početna tačka za planinarske izlete. Vodopadi Obrovsky i Studenovodske se nalaze na putu ka domu.

Opis objekta: Zamkovsky dom je otvoren tokom cele godine. Ima 25 ležaja, u uglavnom četvorokrevetnim sobama (bez posebnih tuševa i wc-a).

Kontakt: +421/52-44-22-636, +421/905-554-471

(ing. Jana Kalincikova)

E-mail: zamka@zamka.sk

WWW.ZAMKA.SK

>> **CHATA POD RYSMI (2.250 MNV)**

Lokacija: Ovo je planinarski dom na najvišoj tački u Slovačkoj – u podnožju vrha Rysy.

Opis objekta: Može da primi 20 planinara u velikoj zajedničkoj spavaoni, ali je obavezna rezervacija. U domu radi šank i kuhinja, koji se snabdevaju uz pomoć obučenih nosača, koji nose velike terete do ove visine od podnožja. Otvoren je od juna do oktobra. Dom je bio oštećen u lavini 1999. godine kada je delimično obnovljen. Zatim je ponovo uništen u lavini 2001. godine. Dom je prošle godine rekonstruisan, danas je u dobrom stanju, ali se razmatra izgradnja doma na novoj, bezbednijoj lokaciji.

Kontakt: +421/52-44-22-314

WWW.CHATAPODRYSMI.SK

>> **ZBOJNICKA CHATA (1.960 MNV)**

Lokacija: Nalazi se na spektakularno lepom gornjem delu doline „Velka Studena dolina“. Dom je sakriven iza grebena Zbojnický chrbát („Razbojnički greben“) i u blizini nekoliko ledničkih jezera. Odlično je mesto za odmor za planinare koje dolaze iz doline Velicka preko grebena Polsky ili za one koji prolaze iz Male Studene doline preko sedla Priecne ka Velikoj studenoj dolini.

Opis objekta: Dom datira iz 1907. godine. Rekonstruisan je 1984, a zatim 2000. posle požara, te nakon poslednje obnove nudi i usuge smeštaja i hrane. Ima 16 ležaja, restoran i bife.

Kontakt: +421/903-619-000

WWW.ZBOJNICKACHATA.SK

>> **TÉRYHO CHATA (2.015 MNV)**

Lokacija: Nalazi se u gornjem delu Male studene doline u blizini pet glečerskih jezera. Do dom se dolazi za oko dva sata pešačenja od doma Zbojnicka chata u smeru ka sedlu Priecne. Izgradio ga je 1899. Gedeon Majunke, a nazvan je po dr Edmundu Téryhu, jednom od prvih registrovanih planinara u ovom kraju. Poslednji put je dom rekonstruisan 1986. godine i otvoren je tokom cele godine.

Opis objekta: Dom sa 24 ležaja u tri sobe, ima toalet i umivaonike sa hladnom vodom.

Kontakt: +421/52-4425-245, +421/905-893-233

E-mail: teryhochata@gmail.com

WWW.TERYHOCHATA.SK

>> **BILIKOVA CHATA (1.255 MNV)**

Lokacija: Nalazi se na jugo-istočnoj strani vrha Slavkovsky štít i blizu malog skijališta Hrebienok. Otvoren je tokom cele godine. Tamo se nalazi stanica Gorske službe spašavanja.

Opis objekta: Apartmanski dom, sa konformnim sobama sa toaletom (dve sobe dele jedan toalet). Restoran sa domaćom kuhinjom.

Kontakt: +421/5244-22-439, +421/903-691-712, +421/903-691-713

E-mail: bilikch@azet.sk

WWW.BILIKOVACHATA.SK

>> **GORSKI HOTEL - CHATA PRI POPRADSKOM PLESE (1.500 MNV)**

Lokacija: Ovaj dom je praktično hotel i nalazi se na severnoj obali Popradskeg jezera. Česta tačka gde se zaustavljaju planinari i ostali ljubitelji prirode.

Opis objekta: Prvobitni dom je bio brvnara iz 1879. a podignut ponovo 1961. u alpskom stilu. Otvoren je tokom cele godine i nudi smeštaj i hranu. Nudi smeštaj u višekrevetnim sobama, dvokrevetnim i trokrevetnim sobama i apartmanima.

Kontakt: +421/0908-761403, +421/910-948160

WWW.POPRADSKEPLESO.COM

>> **CHATA POD SOLISKOM (1.840 MNV)**

Lokacija: Nalazi se ispod vrha Solisko. Do doma se dolazi od Strbske Pleso (Štrbsko jezero) ili žičarom iza skijaškog centra.

Opis objekta: Nudi smeštaj za 70 osoba u krevetima i još dosta mesta za spavanje na podu u sopstvenim vrećama. Postoji ishrana u restoranu.

Kontakt: +421/917-655-446, +421/907-949-442

E-mail: info@chatasolisko.sk

WWW.CHATASOLISKO.SK

Besplatno po svetu

Poštovana „Planeto“

Redovni sam čitalac „Moje planete“ i posebno me raduju (a primetio sam i druge), tekstovi o „čudnim“ strancima koji rade „čudne“ stvari. Tu pre svega mislim na onog Nemca iz prošlog broja, koji svetom putuje bez prebijene pare, ženu koja je sama prepešaćila Antarktik i osvojila Južni pol, te vremešnu gospođu koja je počela da planinari sa 50 godina i ispenjala sve najviše vrhove kontinenta. Zaista me oduševljavaju takvi ljudi! Žao mi je što ljudi u našim krajevima nisu više spremni na tako jednostavne i zabavne stvari, ali ima i pozitivnih primera. Naravno, treba misliti i na egzistenciju, a posebno u prilikama u kakvim živimo, ali verujem da postoje i stvari koje nemaju cenu. Ili ona bar nije izražena u valutama!

Nenad Milovanović

Gde su alpinisti?

Pozdrav redakciji i čitaocima!

Prijatelji, redovni čitaoci magazina „Moja planeta“ rekli su mi da je jednom kod vas izašao interesantan tekst o alpinističkoj opremi. Pošto sam se tek od nedavno sa livadarenja prešaltao na stenu, iako sam već dosta toga naučio, verujem da bi mi tekst pomogao da savladam osnove „koje neko uvek zaboravi da ti kaže“.

Pozdrav!
Željko

Poštovani Željko,

Za tekst „Škola visokogorstva“ dobili smo dosta pozitivnih kritika. Tekst je ocenjen kao dobar i informativan, i pravi je podsetnik za osnove alpinizma. Autor teksta je Nikola Radojević, vodič Planinarskog saveza Srbije i instruktor Zimske škole visokogorstva PSD „Železničar“ Beograd. Njegov tekst je izašao u broju 18.

Verujem da bi vam takođe bio interesantan i tekst o čvorovima, koji smo objavili u broju 14.

S poštovanjem,
redakcija MP

Avantura od 360 stepeni

www.panoramasrbije.com

panorama srbije
najbolje turističke destinacije u Srbiji sa razgledanjem u 360 stepeni

Na najlepšoj planini *Balkana*

Petnaest planinara iz pet planinarskih društava iz *Srbije*, provelo je deset dana na *Pirinu (Bugarska)*...

Planinarsko društvo „Naftaš“ iz Novog Sada i ove godine je organizovalo desetodnevnu planinarsku akciju na jednoj od najlepših planina Balkana – Pirinu (Bugarska). Polazak na akciju je bio zakazan za 22. 6. i na put je krenulo ukupno 15 planinara iz pet planinarskih društava. Polazak na akciju je bio sa železničke stanice u Novom Sadu u 17.50 h. Krenulo nas je desetoro dok nam se u Beogradu priključio ostatak ekipe. ▶

PLANINARENJE

Iako sam mislio da u vozu za Sofiju neće biti gužva malo sam se prevario, pa smo imali slatke muke da obezbedimo smeštaj za sve planinare u kušet kolima. Na obostrano zadovoljstvo ipak uspevam da nam obezbedim ležajeve u kušetu, tako da smo imali ugodno putovanje.

Sa malim zakašnjenjem stižemo u Sofiju gde nas na stanici dočekuju naši stari prijatelji, supružnici Vencislav i Iva Krastev. Nažalost, ove godine sa nama će ići samo Vencislav, dok je Iva došla samo da pozdravi stare prijatelje.

Za razliku od prošlih godina, ove smo rešili da akciju započnemo sa drugog kraja Pirina - iz Sandanskog i da prva četiri dana budemo u domu „Begovica“ na 1.800 mnv. Smeštamo se u udobni i rashlađeni autobus i krećemo put Sandanskog. Vožnja traje oko tri sata sa jednom kraćom pauzom u Blagovgradu. Stižemo po najvećoj vrućini, ali odmah nastavljamo dalje sa zakupljenim kombijem koji nas vozi do Popine luke, što je naše krajnje odredište bar što se tiče prevoza. Dalje se sa stvarima išlo peške do planinarskog doma „Begovica“. Tu nastupaju i mali problemi jer nisu svi planinari bili spremni da skoro dva sata do doma nose toliki prtljag. Dogovaram se sa Vencislavom da ipak pozovemo prevoz iz doma i da nam on prenese stvari do tamo. Tako i radimo. Pravimo kraću pauzu dok ne dođe „lada niva“ za prevoz. Prepakujemo opremu, a po dolasku vozila utovarimo sve rančeve, pa samo sa malim rančevima krećemo konačno na prvu turu po Pirinu.

Idemo makadamskim putem kroz šumu. Dosta je toplo ali to nije više

ona gradska vrućina. Lakše se diše i svi su mnogo bolje raspoloženi... Neko što ne mora da vuče na leđima veliki ranac a neko što smo konačno došli i počeli da uživamo u svim blagodetima ove prelepe planine.

Oko dva sata nam je trebalo da dođemo do doma koji će nas ugostiti naredna četiri dana. Prvi izgled daje nade da je dom dobar i udoban što se kasnije i potvrdilo. Smeštanje po sobama, rasporemanje i večera. Inače, ovde smo imali zakupljena četiri polupansiona tako da nam je dan počeo sa večerom. Dom je dobro snabdeven, kao i uostalom svi bugarski domovi, i nije skup. Posle solidne večere i dogovora za sutrašnju turu odlazimo na spavanje. U međuvremenu smo utvrdili da ovaj solidno opremljen dom, ima i solidan broj komaraca - što je za nas bilo veliko negativno iznenađenje i sa komarcima smo vodili rat sva četiri dana. Ali nećemo o komarcima...

KROZ NEVREME

Ujutru je osvanuo divan, sunčan dan idealan za prvu zamišljenu turu. Nas trinaestoro kreće posle dobrog doručka. Staza je lepa i prvi deo, sve do 2.000 mnv, ide kroz gustu četinarsku šumu. Markacija se jasno vidi, pa polako napredujemo. Jedini problem su komarci koji nas napadaju u rojevima, ali izlaskom na greben to prestaje.

Pred nama se pruža predivan pogled na okolne vrhove. Uživamo i polako napredujemo prema tri vrha na koja planiramo da se danas popnemo.

Malo nas zabrinjava i vreme koje počinje da se kviri. Prvi vrh koji smo popeli na ovoj turi je Keljo visok 2.484 mnv. Inače sva tri vrha se nalaze na istom grebenu, ali su dosta udaljeni jedan od drugog. Sledeći je Kocov grob (2.464 mnv) i na kraju vrh Stefani (2.407 mnv). Oko nas su mnogo viši vrhovi - Kamenica, Jalovarnik, Zba... A oko kojih se poigravaju crni kišni oblaci. Dogovaramo se da požurimo sa povratkom jer se sprema kiša. Ipak, vreme se i dalje poigrava - sunce i oblaci se smenjuju da bi se odjednom to poigravanje pretvorilo u pravu kišnu oluju. Kiša sve jače pada da bi se postepeno pretvorila u ledene kuglice koje nas nemilosrdno tuku. Za tili čas sve se promenilo. Počinje da grmi, pa žurimo da što pre uđemo u šumu. Malo je lakše ali grad nas i dalje nemilosrdno tuče. Bujice se slivaju oko nas i tura se postepeno pretvara, za neke manje iskusne planinare, u pravo mučenje. Mokri smo do gole kože. Neposredno pred dolazak u dom sve ošednom staje. Pojavljuje se sunce, pojavljuju se komarci, a mi uživamo, onako mokri, pokisli i izudarani od silnog leda koji je na nas padao dobrim delom puta. To ne menja naše raspoloženje. Dolaskom u dom sve slobodne površine se pretvaraju u sušionice opreme i cipela.

Do večere smo uživali u ujedima komaraca i zalasku Sunca, pokušavajući da osušimo što više opreme. Ujutru, posle dobrog doručka, nas desetoro kreće na malo ozbiljniju turu. Ovaj put ne idemo kroz šumu, ali nas komarci uporno prate i ujedaju sve dok nismo počeli da dobijamo na visini. Plan je bio da se popnemo na tri vrha - Jalovarnik,

Kukli i Zba. Teren je fantastičan! Vidimo i prvo jezero koje nam se pokazuje u svojoj lepoti. Vrh koji prvo penjemo je Zba (2.650 mnv) i dosta je zahtevan. Trebalo je mnogo napora da se popnemo na njega, ali se isplatilo. Pogled koji pleni svojom lepotom. Nažalost, nemamo mnogo vremena za uživanje pa silazimo na prevoj, a tamo nas dočekuju ponovo crni oblaci i gusta magla. Odustajemo od daljeg penjanja i, poučeni jučerašnjim iskustvom, spuštamo se na sigurnu visinu. Srećom, pogrešna procena ali smo ostatak dana uživali na vodopadima koje pravi rečica Begovica koja tuda protiče.

Naredni dan pravimo interesantnu turu jer delimo grupu na dva dela. Jača grupa ide na vrh Kamenica, koji je jedan od zahtevnijih za penjanje, a druga grupa ide do zaslona na Tevnom jezeru. Do Kozjeg prevala idemo svi zajedno, a tamo se delimo. Nas devetoro ide na Kamenicu, a Vencislav ostatak grupe vodi do Tavnog jezera.

Tura za Kamenicu je dosta teška i zahtevna, ima dosta snežnih krpa pa se krećemo veoma oprezno. Dolazimo i do Kameničkog jezera koje je još polu smrznuto i koje izgleda veoma atraktivno. Po ogromnoj

snežnoj krpi penjemo se iznad njega i dalje prema vrhu. Srećom, do vrha nema snežnih krpa, nego samo stene i trava, pa to oprezno savladujemo. A na vrhu lepota! Pogled se širi na sve strane. Vidimo zaslon Tavno jezero ispod nas i vidimo planinare kao sićušne tačkice kako napreduju prema njemu. Pokušavamo da se dozovemo... I gle čuda, do nas dolazi njihov odgovor. Inače vrh je ▶

visok (2.822 mnv) i važi za jedan od najljepših vrhova na Pirinu. Dugo sedimo na njemu i pokušavamo da prepoznamo sve vrhove koji se vide oko nas. Ostaje tuga za Jalovarnikom i Kuklijem, ali kako bi došli drugi put ako se sada popnemo na sve što smo zamislili. Oprezno silazimo sa vrha, a pauzu pravimo na divnom Kameničkom jezeru.

Teško se odlučujemo za povratak, ali mora se. Vraćamo se ponovo na Kozji

preval, odakle nastavljamo put do izvora koji smo slučajno otkrili i nazvali ga po meni - Dušanov izvor. Tu pravimo pauzu i čekamo da dođe i druga grupa sa Tavnog jezera, a onda zajedno nastavljamo put prema domu „Begovica“ uživajući uz rečicu Begovicu i vodopade koje pravi.

Večera u domu i dogovor za sutra. Grupa mora da se podeli tako da će jača grupa, pod mojim vođstvom, ići na Tavno jezero, gde će biti naredna dva dana, a ostatak grupe, preko Sandanskog, pravo do doma „Vihren“. Njih će voditi Vencislav.

NOVI DAN – NOVI VRH

Ujutru po veoma lepom vremenu posle doručka opraštamo se od ljubaznih domaćina i brojnih komaraca i krećemo poznatim putem prema Tavnom jezeru. Pauza na izvoru i Kozjem prevalu. Grupa je dosta jaka, pa u dom stižemo veoma brzo. Smeštamo se i prepakujemo. Posle ručka krećemo sa usponom na jedan, po meni, od lepših vrhova – Džengal (2.730 mnv).

Staza je veoma živopisna. Ide se po ogromnim stenama ali ima i dosta snežnih krpa. Srećom, išli smo popodne kada je Sunce bilo najjače, pa je sneg bio taman kakav treba za pešačenje. Trebalo nam je skoro tri sata da izađemo na ovaj atraktivni vrh odakle se pruža pogled vredan svog prolivenog znoja i truda koji smo uložili da bi se popeli na njega. Na koju

god stranu da se okrenete ugledaćete bar tri - četiri jezera, vrhovi su svuda okolo, a u daljini se ponosito uzdižu Vihren i Kutelo koji dominiraju svojom visinom. Na vrhu se dugo zadržavamo, uživajući u lepoti Pirina. I vreme nas sve bolje služi.

U dom se vraćamo u predvečerje umorni, ali zadovoljni. Ovaj dom, kao i prethodni, veoma je lep i atraktivan. Uostalom, nalazi se na 2.512 mnv, na samom Tavnom jezeru.

Sutradan ujutru, u dogovoru sa domaćicom koja nas poznaje od ranijih dolazaka, imamo za doručak mekice, kako Bugari kažu, sa sirom i džemom. Taj specijalitet ne zaobilazimo kad god dođemo u taj dom. Nakon doručka krećemo preko zaleđenih snežnih krpa na uspon, na vrh Kraljev dvor (2.680 mnv). A zatim se opet po ogromnoj snežnoj krpi spuštamo sa prevoja u dolinu i krećemo prema Samodilskim jezerima. Red stena, red snežnih krpa... Takva nam je staza za pešačenje. Dolazimo do velikog vodopada na kome se kratko zadržavamo, a onda se uz njega spuštamo u dolinu.

Naš sledeći cilj je vrh Džano (2.668 mnv). Da bi se popeli na njega morali smo da izgubimo dosta visine, tako da je i on bio dosta zamoran za penjanje, ali se sa njega pruža divan pogled na Popovo jezero, kao i na Kremenska jezera. Ima ih tri, a jedno je bilo skoro skroz zaleđeno. Tokom jedne od prethodnih godina spuštali smo se i u tu predivnu dolinu, pa išli uz jezera i vodopade koje ona prave. Ovaj put, zbog manjka vremena, odlazimo do najlepšeg jezera na Pirinu - Popovog jezera koje svojom lepotom pleni i izaziva uzdahe i divljenje. Odmaramo na stenama iznad jezera, a zatim silazimo do ogromnog vodopada koje jezero pravi. Teško je čoveku koji nije bio na Pirinu da zamisli da na njemu ima više od 170 prirodnih jezera. Teško je odlučiti koje je jezero lepše od kojeg, ali ja tipujem na Popovo jezero i Muratovo jezero. Vreme brzo prolazi, pa moramo da se vratimo ponovo istom stazom uz jezero. U povratku, po izlasku na prevoj, idemo direktno na vrh Momin dvor (2.725 mnv). Odatle se pruža lep pogled na Tavno jezero i zaslon. Prečicom direktno sa vrha silazimo do doma. Očito smo imali još dovoljno adrenalina u sebi kada smo sve ovo uradili, ali je srećom sve bilo u redu. Dolaskom u dom završili smo naše puteševstviije po Tavnom jezeru i ostalo nam je da se pakujemo za sutrašnju turu transferzalnom stazom e-4 do Vihrena.

Pošto su na Tavnom jezeru predivni izlasci i zalasci Sunca koristim priliku da se popnem i na vrh

Valjaviški Čukar (2.664 mnv) i snimim predivne fotografije zalaska Sunca...

Ujutru se opraštamo sa našom domaćicom u domu i doručkujemo (po običaju mekice), a onda sledi jedna zajednička fotografija i obećanje da joj sledeći put sigurno donosimo uramljenu fotografiju. Umor nas je već polako stigao jer nosimo svu opremu sa sobom i sporo se krećemo.

Par snežnih krpa nam prave velike probleme jer su zaleđene i moramo oprežno prelaziti preko njih. Dole, ispod nas, zjapi velika rupa sa gomilom naslaganog kamena i snega. Inače, ovo je jedna od najlepših transversalnih staza jer povezuje Tavno jezero sa planinarskim domom „Vihren“ i treba od pet do sedam sati hoda da bi se prešlo to rastojanje. Staza je dosta zahtevna, ima puno uspona i silazaka, ali ono što je najlepše je svakako pogled. Svuda oko nas su mnogobrojni vrhovi i plava jezera koja se prelivaju jedna u drugo. Malo je reči kojima čovek može da opiše onu lepotu netaknute prirode koju nam nudi ova staza. Usput penjemo sve vrhove koji se nalaze neposredno uz stazu kretanja... Prevalski Čukar, Tipici (kojih ima tri) i, na kraju, Vzel. Pre toga prelazimo i mali Končeto, deo staze koji je dosta sličan onom pravom Končetu i gde sam ja, nažalost, imao jedan, ne baš prijatan, pad koji se srećno završio. Do kraja staze sam imao problema zbog toga, ali kada se sve sabere imao sam i puno sreće.

PLANINARENJE

Sam silazak prema domu „Vihren” priča je za sebe jer se silazi po ogromnim stenama gde sami birate stazu kuda idete iako postoji markacija. Sa velikim rančevima na leđima trebalo je biti stvarno vešt da se sve to prođe i konačno dođe do Žabljeg jezera. To je mesto na koje dolazimo sve ove godine, mesto naših lepih uspomena i događaja, mesto gde smo nekoliko puta pravili roštilj i mesto gde uvek sledi izuivanje i hlađenje nogu pred zadnju etapu ove naporne ture do doma „Vihren”. Posle kraće pauze polako krećemo.

Ostalo nam je oko sat vremena do doma. Negde u blizini doma pred nas izlazi i naš domaćin Vencislav, koji je već u domu sa drugom grupom planinara. Vesti koje smo dobili nisu baš dobre. Naša Evica iz društva „Simonović”, prilikom silaska sa Vihrena, slomila je nogu, ali srećom prelom nije bio jako težak. Prelom je saniran u mestu Razlog u lokalnoj bolnici i stavljen joj je gips. Bilo je i lepih vesti, a to je da se cela ta grupa popela na Vihren, što me je posebno obradovalo. Ostatak popodneva koristimo za odma-

ranje i dogovor za sutra kada nas očekuje najlepša i najteža tura. Što se tiče samog doma on je dobio novog vlasnika i malo je preuređen tako da je prijatno biti u njemu. Čak je i kupatilo renovirano, pa konačno imamo sve blagodeti jednog pravog planinarskog doma.

OPREZNO NIŽEMO VRHOVE

Sutradan, pre izlaska Sunca, grupa u kojoj je nas devetoro kreće na ovu turu. Vremenska prognoza je veoma povoljna. Staza vijuga oko Vihrena, ali se stalno penje, tako da je potrebno mnogo napora da se savlada. Idemo grebenom, a pogledi koji se pružaju pred nama su nestvarni. Sa leve strane debela kamena gromada Vihrena, a dole, ispod nas, zjapi provaliya od nekih 500-600 metara. Preko puta nas celo vreme prati Todorka sa svojom lepotom. Dolazimo do zaslona za planinare gde pravimo kratku pauzu i uživamo u pogledu na Kazane ispod Vihrena, mesto gde treniraju najbolji alpinisti Bugarske. A zatim sledi uspon na vrhove Kutela 1 i 2. Neposredno pre uspona pronalazimo i runolist, pa koristimo priliku da ga fotografiramo.

Uspion je veoma zahtevan i težak. Sporo napredujemo, ali grupa ide do vrha - svako spram svojih mogućnosti. Tu je sastanak. Sledi poslednji dogovor pred mnogo ozbiljnije stvari koje će nam se dešavati sledećih nekoliko sati. Grebenska tura po Kutelu koji ima dva vrha i visine 2.906 mnv i 2.908 mnv. Na rubu vrha vršimo poslednje dogovore jer je pred nama najatraktivniji deo ove ture, šetnja po grebenu Končeto i po postavljenim sajlama. Mi koji smo se već oprobali na ovom grebenu dajemo savete kako se ponašati na sajlama, a onda polazimo. Vreme je veoma povoljno, nema vetra i pravi je dan za uživanje i potrošnju adrenalina. Pogled je prava fantazija ako se tako može reći... Šetati po Končetu je posebni doživljaj za svakog planinara, ali je i veoma opasan. Kao i svake godine, uvek postoji neko u grupi koga strah sputava da uživa u ovoj lepoti. Ovaj put dosta problema imamo sa našom Sanjom da bi na kraju ipak odlučili

INFO

Na kraju, još da pomenem da smo tokom boravka u **Bugarskoj** popeli **ukupno 26 vrhova** i da su svi planinari popeli najviši vrh Pirina – Vihren (2.914 mnv), zbog čega sam posebno ponosan. Na akciji je učestvovalo sedam članova „**Naftaša**” iz **Novog Sada**, četiri planinara iz **Zrenjanina**, dva planinara iz **somborskog „Radivoja Simonovića”** i po jedan planinar iz „**Penzionera**” **Novi Sad** i „**Železničar**” **Beograd**.

Vodiči ove predivne tradicionalne akcije bili su **Dušan Tomić** i **Vencislav Krastev**.

da je spustimo sa pola puta na donju sajlu gde nas je čekala po našem povratku. Mi ostali nastavljamo dalje do vrha Banski Suhodol (2.884 mnv). Tu pravimo pauzu i prikupljamo snagu za povratak do dela gde se staze razdvajaju i gde smo ostavili našu Sanju da nas čeka.

U povratku već počinje gužva na Končetu jer je bio vikend i bilo je dosta planinara sa sličnim namerama. Mimoilaženje je opasno i teško, pa se pronalazi svako iole veće proširenje kako bi se grupe mimoišle. Bezbedno se spuštamo do mesta gde se dve staze razdvajaju i odatle krećemo prema previji ispod Vihrena. Zbog nekoliko snežnih krpa sporo se i oprezno penjemo. Dva dana pre našeg penjanja, na jednoj od snežnih krpa, poginuo je jedan mladi bugarski planinar, pa nas to dodatno kočilo, ali i teralo na opreznost. Uspešno sve savladujemo i pravimo odmor ispod samog vrha Vihren. Sledi završni uspon po stenovitom delu na Vihren. Teško je i sporo napredujemo jer je staza strma i kamena, ali konačno smo na vrhu. Konačno i Vihren sa svojom lepotom i visinom od 2.914 mnv. Obavezno fotografisanje i dosta duga pauza. Svi uživamo, ali se pogled stalno vraća prema Kutelu i Končetu za koji bugarski planinari kažu: „Ako nisi šetao po Končetu nisi ni bio na Pirinu”. Mislim da su u pravu i da je šteta penjati Vihren, a ne prošetati Končetom, ne videti Kazane i ne penjati Kutelo.

Na Vihrenu velika gužva - sjatilo se mnogo planinara, pa se mi konačno spuštamo prema domu lošom, kamenitom stazom gde svaki korak morate dobro kontrolisati. Razmišljao sam kada bi svaki planinar koji se penje na Vihren sklonio sa staze barem jedan kamen, staza bi bila bez kamena, prava planinarska. U dom se vraćamo umorni, ali jako zadovoljni. Zaslužen pivo i kafa gode posle svih ovih napora.

Ostaje nam još jedan dan za planinarenje i dogovaramo se gde da ga potrošimo. Nema mnogo dileme! Vrh, koji nam godinama izmiče zbog daljine ili zbog lošeg vremena, u prvom je planu - Sinanica (2.516 mnv). Ne toliko visoka koliko atraktivna i zahtevna za penjanje. Odluka pada da ujutru krećemo na Sinanicu. I tako krenusmo na vrh koji još nismo popeli, a koji nas magično privlači. Put nas vodi preko prevoja Banderiška porta do Sinaniške porte, odakle se pruža pogled na Sinanicu. Prvi pogled deluje zastrašujuće. Ogromna stena puna sipara sa nevidljivim stazama za odlazak na vrh. Pomalo podseća na Bobotov kuk i Lučin vrh. Krećemo se uzanom kamenitom stazicom punom sipara. Uspon je žestok i Sunce jako peče, ali napredujemo. Dolaskom na prevoj malo nam je lakše, a i staza je lakša. Ostaje nam još stotinak metara do vrha. I nešto kasnije konačno i vrh. Velika radost svih devetoro nas koji smo išli na ovu turu. Pogled fenomenalan! ispod nas jezero i dom „Sinanica” i sićušne figure ljudi. Uživamo na jakom Suncu koje nas nemilosrdno prži.

Povratak je bio dosta lakši jer pronalazimo lakšu stazu koja ne ide preko kamena nego vijuga između stena. Tu nas čekaju prvi problemi. Izlaskom na prevoj Sinaniška porta odlučujemo da idemo grebenom i popnemo vrh Georgica, ali naš Pavle nema dovoljno snage, pa delimo grupu. Ja vodim planinare, a Vencislav polako sa Pavlom ide sve do Banderiške porte, gde nas čekaju. Penjemo i vrh Georgica (2.598 mnv)

koji je viši od Sinanice, ali mnogo lakši za penjanje. Ispod vrha se nalaze dva predivna jezera.

Nastavljamo dalje sve do porte gde se grupa spaja. Odmaramo se i donosimo odluku da popnemo i vrh Muratovo (2.669 mnv). Ujedno to je bio i kraj našeg penjanja na vrhove Pirina. Trudimo se da svi upijemo slike koje se nalaze ispod i ispred nas i da to zadržimo što duže u sebi do nekog skorijeg dolaska.

U silasku se zadržavamo na jednom od najlepših jezera na Pirinu, Muratovom jezeru koji svojom lepotom pleni celu okolinu i daje joj poseban sjaj.

Silazimo do doma. Kraj planinarske ture! Ostaje još jedan dan ali je on određen kao rezervni i iskoristili smo ga ovog puta za odmaranje u sopstvenoj režiji - kako ko hoće. Pa i vodiči imaju pravo na odmor, zar ne? Neću vam pisati kako je ko proveo dan, samo ću vam reći da je po tradiciji rastanak bio u restoranu kod doma „Banderica” gde smo uživali u bugarskim kulinarskim specijalitetima.

Sutradan po nas dolazi zakupljeni mini bus koji nas vodi pravo do glavne železničke stanice u Sofiji, ali gle čuda: voz koji je trebao da ide za Beograd je otkazan, pa moramo ići noćnim vozom. Dogovaramo se šta je najbolje da uradimo po ovom paklenom danu i donosimo odluku pa nastavljamo prevoz do Dimitrovgada gde ostatak dana provodimo kako ko zna i ume. Uglavnom, bili bismo na svojoj teritoriji, mogli smo koristiti mobilne telefone, a i trošiti svoju valutu. Jedino bismo imali previše vremena malom gradu... Oprostili sa našim drugim vodičem Vencislavom, koji je i ovaj put pokazao šta znači biti pravi prijatelj i drug, kome je stalo isto koliko i nama da se ovo prijateljstvo nikada ne prekine i da napravimo još mnogo planinarskih akcija po Bugarskoj, koja je pravi raj za planinare.

Što se tiče povratka - klasika: kušet, spavanje, kašnjenje voza i, konačno - Novi Sad, posle 13 dana stižemo živi i zdravi, pomalo desetkovani i izgoreli, ali puni pozitivne energije koju smo sakupili za sve ove dane.

Dušan Tomić

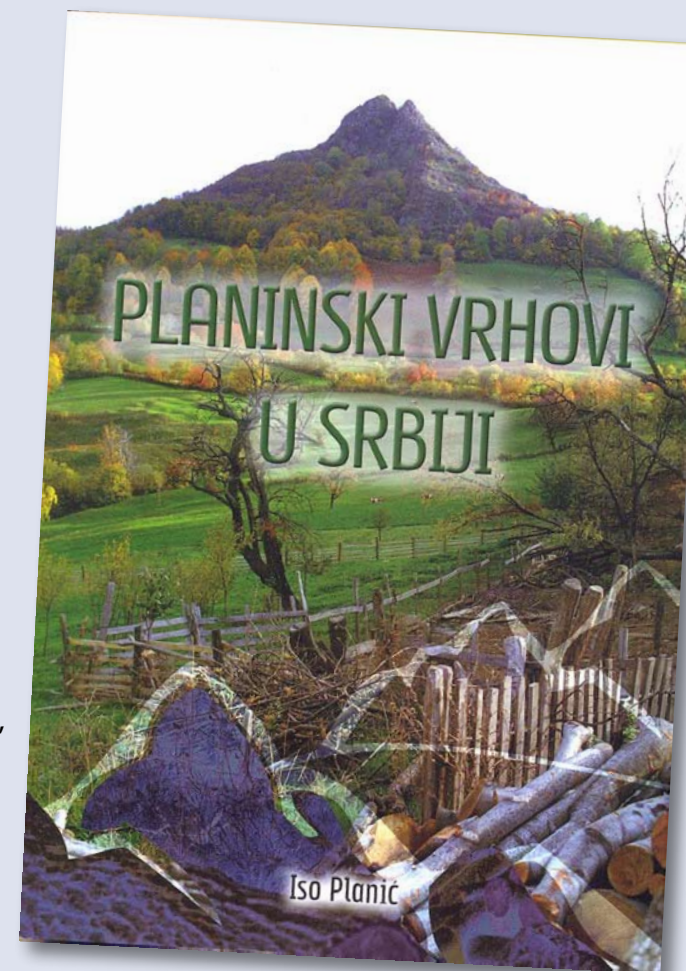
Planinski vrhovi u Srbiji

Iz štampe je izašla knjiga Ise Planića „Planinarski vrhovi Srbije”, koja je svojevrsni podsetnik i spisak atraktivnih planinarskih destinacija...

Knjiga „Planinski vrhovi Srbije”, autora Ise Planića detaljno opisuje planinski reljef Srbije i urađena je kao vodič, prvenstveno namenjen planinarima, ali u mnogome može da pomogne i rekreativcima i ostalim zaljubljenicima u prirodu. Ovo je pre svega spisak vrhova, bez njihove kategorizacije, jer je, kako kaže autor, knjiga zamišljena kao podsetnik, priručnik i baza podataka koja planinarskoj i široj javnosti ukazuje na bogatstvo i raznolikost planinskih predela Srbije.

„On je poziv i podsticaj planinarima da ne zapostavljaju brojne, ponekad veoma retko posećene vrhove. Lista ne obuhvata sve planinske vrhove, nisam imao tu pretenziju, ona obuhvata vrhove koje sam smatrao planinarski atraktivnim. Vremenom, ako bude volje i zalaganja, lista će doživeti svoju reviziju i eventualno proširenje. Na njoj se čak nalaze i neki vidikovci koji prema strogoj definiciji ni ne spadaju u vrhove, ali su planinarski atraktivni. Pre svega, na listi su obuhvaćeni svi planinski predeli naše zemlje. Na spisku sam prvobitno počeo raditi da bi se za potrebe planinarskog sporta popisali najvažniji vrhovi radi njihove kategorizacije i mogućnosti vrednovanja u našoj sportskoj grani.”, navodi se u predgovoru.

Pošto je spisak sačinjen na osnovu pregleda sekcija u programu OziExplorer, geografskog znanja kojim raspolaže autor i saradnici, planinarskog iskustva i sugestija malog broja iskusnih planinara, a bez obimnog terenskog istraživanja za kojeg nije bilo sredstava i vremena, za očekivati je da spisak treba da doživi svoju reviziju. Unapred se zahvaljujem

na svakoj sugestiji, primedbi i zapažanju sa nadom da će vreme i planinari učiniti ovaj spisak potpunijim i tačnijim.

„Baza podataka je u elektronskoj formi sastavljena u Excelu i u tom programu je spisak najlakše pretraživati i analizirati, svaka kolona može biti osnova za sortiranje podataka. Pravi potencijal ovakve baze podataka najbolje se iskazuje kroz rad u originalnom programu, na računaru. Štampano izdanje namenjeno je za situacije kada nam elektronski oblik ove baze podataka nije dostupan i za sve one staromodne ljubitelje papira u koje i ja spadam”, navodi se u predgovoru.

Cena knjige je 1.000 dinara.

**Knjigu možete da poručite od autora putem sledećih kontakata
e-maila: planiciso@hotmail.com
ili telefona: 065/809-40-65**

PLANINARENJE

Osvajanje vrhova *Balkana*

Planinari iz *Hrvatske* na svojoj *balkanskoj turi* osvojili su *Midžor (Srbija)*, *Musalu (Bugarska)* i *Magaro (Makedonija)*...

Naša priča zapravo počinje lani, ujesen, kada smo Snježana, Dado i ja odlučili ispenjati Olimp (da budemo bliže bogovima)... Preko Facebooka pronašli smo istomišljenike i оформili ekipu, koja je uspješno ispenjala Olimp, kao i još neke zahtjevne vrhove do danas. Uglavnom, tom smo se prilikom zarekli da ćemo iduće, 2012.

godine, osvojiti i najviši vrh Srbije i Balkana. Rekli - ne porekli! Naša ovogodišnja balkanska turneja počela je u srijedu naveče, 20. 6. 2021, kada je naša ekipa u sastavu, Snježana, Danijela, Dragica, Dado i moja malenkost od 100 kg (kažu recesija u Hrvata) krenula iz lijepog nam Međimurja put Zagreba, gdje nam se pridružio drugi dio ekipe (Mira, Mirjana i Beli). Kompletirani 99% krenuli smo preko graničnog prelaza Bajakovo put Srbije da „odlivadarimo“ najviši vrh Srbije - Midžor (2.168 mnnv). U šest sati izjutra u Nišu tražili smo zadnjeg člana ekipe - našeg Marjanca iz Makedonije. Dogovor je bio: „na kolodvoru“, pa smo ga shodno tome mi tražili po autobusnoj, dok nas je on očekivao na željezničkoj... I malo po malo - meto-

dom pokušaja i promašaja, uspjeli smo se naći. To je bio lakši dio...

Teži dio bio je naći pravu cestu iz Niša prema Svrbljugu. Nakon nekoliko razgledavanja, i to nam je uspjelo, pa smo već oko 10 h bili u Balta Berilovcu, gdje smo imali rezervirano noćenje u Vili Babin zub. Viliu toplo preporučujem svima koji idu na Staru planinu... Smještaj je super, a hrana je priča za sebe. Vrhunska - prava domaća, uz ljubaznu domaćicu - tetu Nadu.

Nakon okrijepe (uh, prepečenica je za 5!), krenuli smo kombijem prema domu Babin zub. Od doma puca pogled na Midžor, i vidimo da je staza lijepa, položena i nezahtjevna. Prava šetnja, takozvana „kamilica od staze“. Staza je dosta dobro označena, cijelim putem vodi travnatim obroncima, i sunce nas polako prži. Svi stavljamo zaštitnu kremu, koja nam i nije nešto pomogla, što će se kasnije lijepo vidjeti. Sunce nemilosrdno prži - podne je, i mi polako ali

sigurno napredujemo, i nakon dva i pol sata hoda izbijamo pod vrh. Dolazimo do ostataka nekadašnje karaule, i za deset minuta dolazimo do vrha. Na vrhu čestitamo jedni drugima, a Marjanco vadi hladno skopsko pivo. Našoj Danijeli ovo je prvi vrh iznad 2.000 metara, pa je red da se slavi. U daljini gledamo Bugarsku, nagađamo da je ono lijevo u daljini Rumunjska (plan za 2013. godinu!), i pokušavamo odgonetnuti koje to planine vidimo oko nas. Dok se mi izležavamo na vrhu, čujemo kako žubori voda negdje ispod nas, u Bugarskoj... Marjanco se spušta oko 100 m niže - u Bugarsku, i za dobrih 45 minuta (neki od nas) pijemo finu, hladnu vodu.

Pravo osvježenje. Osvježeni, Snježana, Marjanco i ja jurimo natrag, da stignemo ostale, kojima je bilo dosta prženja i sunčanja, pa su ranije krenuli natrag. Ubrzo ih stižemo (i prestižemo), stajemo kod izvora ispod doma, obnavljamo zalihe hladne vode, i već smo krenuli natrag. Ukupno nam je bilo potrebno ▶

nešto malo više od četiri sata hoda po lijepom sunčanom vremenu.

Sretni, pozdravljamo ovu lijepu planinu i vraćamo se u Balta Berilovac. Nakon obilne večere, idemo na zasluženi odmor. Sutra nas čeka Rila, i najviši vrh Balkana.

Noć je bila kratka, i već u šest časova svi smo na doručku, i opet se ne možemo najesti specijaliteta koje nam je spremila naša vrijedna domaćica. Još jednom, hvala joj od srca! Hrana je specifična, i jako, jako ukusna. Probali smo i glasoviti belmuž i džipu. Nevjerojatna hrana! Puna zaboravljenih prirodnih okusa mlijeka i sira, i još ponečeg.

Uz put stajemo kraj odmorišta Bigar, gdje slijedi obavezno slikanje uz prelijepi slap. Slijedi kavica u Pirotu, i već smo na bugarskoj granici. Prolazimo je bez problema i ulazimo u EU. Nismo fascinirani. Ceste su u gorem stanju nego u Srbiji, ali ljudi su susretljivi i dobroćudni, isto kao i u Srbiji. Putem susrećemo konjske zaprege na cesti (za istu je obavezna vinjeta! Za cestu, ne za zapregu!), sajam na otvorenom, kao i makadamske priključke sporednih cesta na takozvanu auto cestu. Sve u svemu - prilično egzotično i nesvakidašnje za nas iz Hrvatske. A mi još nismo u EU... Uz razne dosjetke i smijeh, vrijeme leti i brzo stižemo u zimski centar Borovets.

Doručujemo/ručamo, kupujemo karte za lift - gondolu i krećemo žičarom do Yastrebeta (2.360 mnv).

Gondola nije posljednja riječ tehnike, ali nas je prilično brzo digla na visinu od 2.360 mnv i time nam značajno skratila put.

Od Yastrebeta idemo prema Hiži Musala, širokom makadamskom cestom. Hiža se vidi u daljini, kao i naš današnji cilj - Musala (2.925 mnm), najviši vrh Balkana.

Planina Rila dočekuje nas šumom vode. Čitava planina priča svoju priču o vodi, koje ima na svakom koraku. Fantastično! Uz prekrasne poglede i prve tragove snijega, ubrzo stižemo do table koja označava da ulazimo u Nacionalni park „Rila“. Ubrzo dolazimo i do prvih jezera i Hiže Musala (2.389 mnv). Sunce prži i danas, ali na ovoj visini, i uz svu tu vodu oko nas, nije tako strašno vruće. U Hiži Musala ostavljamo nepotrebne stvari, mi žedni ispijamo po hladno pivo, i nakon kraćeg odmora slijedi uspon na Musalu.

Biramo desnu stazu od Hiže Musala, i polako počinje naš uspon. Ispočetka strmija dionica, pa položena dionica uz jezero, pa uspon, pa jezero... Planina nas oduševljava svojom ljepotom, svojim lijepim jezerima, šumom vode, koja dolazi sa svih strana. Neopisivo... To treba doživjeti! Sva čula su nam zaokupljena. Ubrzo dolazimo do doma kod Lednog jezera, odakle nakon kratkog zadržavanja krećemo na zadnju dionicu uspona na vrh. Ovdje snijega ima sve više, i temperatura je ugodna za hodanje. Srećom, dan je dug, najduži u godini,

tako da vremena imamo na pretek (a i prilično smo brza ekipa). Slijedi kratak dogovor, i pada odluka da se gore ide strmom, zimskom stazom. Staza je lijepa, „s kamena na kamen“, nije prezahtjevna, i mi brzo grabimo naprijed, prema vrhu i meteopostaji uz vrh. Za nekih 40 minuta stižemo na vrh, i veselimo se kao djeca. Balkan je osvojen! Svi smo tu, i slijedi slikanje... Sprijeda, straga, s lijeva, s desna, solo i u čoporu. Nije to mala stvar! Našoj mladoj Danijeli to su prvi ozbiljniji vrhovi, i već je tu, na vrhu Balkana. Slijedi ritualno ispijanje piva, prigodne igre u snijegu i mala okrijepa.

Zahvaljujemo planini na gostoprimstvu i lijepom vremenu, i silazimo prema Lede-

nom jezeru. Silazimo ljetnom stazom, koju na par mjesta presijeca snježni nanos, kojeg treba oprezno prijeći. I to smo uspješno svladali te se lagano umorni, ali prezadovoljni i ispunjeni ljepotom prirode, spuštamo drugom stazom do jezera i Hiže Musale. I današnji cilj uspješno smo svladali i našoj sreći nema kraja. Opijeni ljepotom prirode (onih par litara vina ne računamo – hehe!), večeramo i liježemo u ugodno zagrijanu spavaonicu. Svježi planinski zrak čini svoje, i ubzo svi tonemo u okrepljujući san.

Novo jutro brzo je stiglo, a s njim i lijepo iznenađenje. Uz jezero, na nekih 100 m od nas, pasu četiri divokoze. Ovo je njihov svijet i mi smo tu samo u prolazu, i stoga ih u miru i tišini promatramo, i divimo se njihovoj ljepoti i spretnosti.

Pozdravljamo se s domarima i krećemo natrag prema Yastrebeta da uhvatimo prvu gondolu za Borovets.

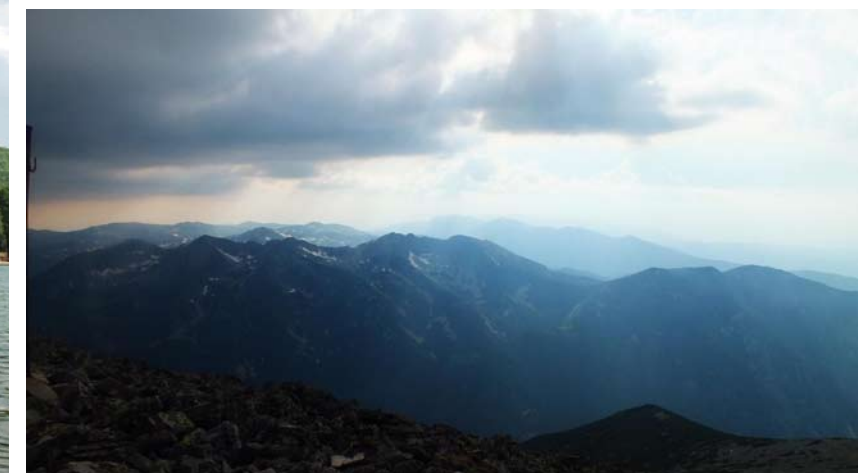
Nepuni sat vremena hoda i pola sata žičarom, i već smo puno niže, u Borovetsu. Okrećemo se prema planini, pozdravljamo je, i nadam se kako ovo nije zadnji put da se vidimo. Ima dana...

Nakon popijene kave i kupovine suvenira, krećemo prema Manastiru Rila i Stobskim piramidama. Putem vlada dobro raspoloženje, ostvarili smo dva od tri cilja ovog putovanja. Ostaje nam još ispenjati Magaro na Galičici u Makedoniji. Sunce je

opet počelo pržiti, i temperatura raste i raste... Hvala na klimi u kombiju! Domaći se snalaze kako znaju i umiju. Nije neobično vidjeti kombi kako vozi širom otvorenih vratiju... On valjda nema klimu? Na jednom raskršću, ljubazni ljudi upućuju nas u pravom smjeru, i uskoro stižemo pred Rila Manastir.

To treba vidjeti! Svijet za sebe. U neka davna vremena to je bila prava oaza mira i spokoja. Danas ostaju samo sjećanja na to vrijeme. Sve je puno turista (koji se ne obaziru na razne zabrane u vezi odijevanja i ponašanja), gužva i vreva. Od mira i tišine ni traga ni glasa. Sve je komercijalizirano. Ali samostan... Neopisiva ljepota! Zdanja iz nekog drugog vremena, iz nekog drugog svijeta... Nemoguće je sve obići za jedan dan, ali i ono malo što smo uspjeli vidjeti, fasciniralo nas je. Vraćajući se iz manastira zaključili smo da bi bilo neoprostivo ne ići i pogledati Stobske piramide. Unatoč jakom suncu, temperaturi zraka iznad 35 stupnjeva i činjenici da je 14 sati, bili smo nepokolebljivi. Za pola sata došli smo do „piramida“. Priroda je pustila mašti na volju. Ima svakakvih oblika tih piramida, i svaka je jedinstvena i lijepa na neki svoj način. Priroda je najjači umjetnik! Po završenom obilasku, okrijepili smo se hladnim pićem, i nakon kraćeg zadržavanja (s objašnjavanjem) na graničnom prijelazu, dokopali smo se Makedonije. Živjela Makedonija! Cesta je odmah postala bolja, carinici ▶

PLANINARENJE

su uljudniji... Drugi svijet! Sve odmah izgleda bolje! U Kočanima bili smo na ukusnom, obilnom i jeftinom roštilju, koji toplo preporučam svima. Kasnije tog dana stigli smo u Negotino, gdje su nas dočekali naši prijatelji iz PK „Serta“ Negotino. Oni su nas više nego dobro smjestili i ugostili, ali to je jedna druga priča - zautelo bi previše prostora... Nakon dobrog provoda sa njima u lijepom Negotinu, slijedeće jutro (nakon okrepljujućih 2 i po sata spavanja), srdačno se pozdravljamo uz obećanje da se vidimo i iduće godine, te krećemo prema našem slijedećem cilju – Galičici, planina koja spaja Prespansko i Ohridsko jezero, a s vrha Magaro (2.254 mnv) puca vidik na oba jezera!

Putem stajemo u Stenju, okrepljujemo se hladnim pićem, sladimo sočnim zrelim trešnjama (hvala Belom!) i osvježavamo u Prespanskom jezeru. Put nas vodi do prijevoja, gdje nas čekaju naš vodič i novi prijatelj Dime i njegov brat.

Staza prvo kroz livadu vodi do šume, gdje vlada ugodna hladovina. Po izlasku iz šume, kroz usjek dolazimo do raskršća staza.

Mi odabiremo kraću i strmiju desnu stazu, jer iz daljine se

približavaju prijeteći oblaci (naš vodič Dime nervozno pogledava prema njima i požuruje nas). Slijedi kratak strmi uspon kraj nekakve čudne metalne konstrukcije (odbijač signala mobilne telefonije), i ubrzo stižemo do vrha. U daljini naziremo oba jezera, ali ljepši pogled sprečavaju nagomilani oblaci i sumaglica. Uz zvuk približavajuće grmljavine, slikamo se na brzaka i žurno napuštamo vrh. Uspjeli smo stići do skloništa Crvenog križa, kada je počela lagana kiša. Nije trajalo dugo, i kiša je polako jenjavala, pa smo se brzo spustili do našeg kombi vozila. Kiša je brzo prestala, i opet je osvanulo sunce. Baš nas je osvežilo.

Spustili smo se do Svetog Nauma, obišli samostan i namočili noge u Ohridsko jezero. Divota! U Sv. Naumu naletjeli smo na Hrvate, i još k tome, jedna žena bila je iz Međimurja. Svagdje nas ima! A kažu da

mi samo radimo...

Noćili smo u mjestu Peštani, na obali Ohridskog jezera. U Peštanima smo se dobro provešeli i zaključili da smo ovaj pohod uspješno obavili. Nagradili smo se obilnom večerom uz obilje smijeha i veselja, te pokojom litricom finog domaćeg vina.

Makedonska hrana je zakon! Izvanredna i jeftina! Uspješno smo završili i ovaj dan. Još dva, i našem lijepom pohodu je kraj.

Slijedeće jutro Dime nas je svojom barkom provezao jezerom do jedne šljunčane plaže, gdje smo se okupali u Ohridskom jezeru. Voda je bila pravo osvježanje. Ugodna, ne prehladna. Prava milina.

Nakon kupanja, napuštamo Peštane i odlazimo u obilazak Ohrida i Biljaninih izvora. Stari dio grada je jako lijep, stari grad se obnavlja, i cijeli grad je već u užurbanom ritmu. Sezona je već počela. Poslije obilaska jurimo prema Skopju, gdje nas čeka naš prijatelj Dejan... Stižemo na vrijeme da odemo na vidikovac pod Vodno i obilazimo centar grada sa njegovim silnim spomenicima. Nakon večere odlazimo kod Dejana na noćenje... Slijedi sređivanje utisaka, i naša zadnja noć na ovom pohodu.

S mislima na sutrašnji dan liježemo u krevet, i budimo se sa ptčicama koje veselo cvrkuću oko nas. Ovo je naš zadnji dan, i s laganom tugom zbog skorog rastanka, odlazimo u obilazak kanjona Matka. Opraštamo se s Marjancom i napuštamo Skopje. U Leskovcu stajemo na čuveni leskovački roštilj, i zaključujemo da je istina sve što smo čuli o njemu! Roštilj u „Kolibi“ je vrhunski! Siti i odmoreni krećemo put Paraćina, kratko stajemo na sladoledu i ugodnom druženju sa Ružom i njezinima, i krećemo dalje – kući. Ovogodišnji obilazak Balkana je završio, ali ostaje u našim srcima, kao i naši stari i novi prijatelji koje smo dobili na ovom našem pohodu. Vidjećemo se opet – uskoro! Mi ne mirujemo. Lijep pozdrav i hvala svima koji su nam svojim prisustvom i dobrotom uljepšali ovaj naš pohod.

Željko Poljak
Prelog, Hrvatska

Iskren prijatelj prirodi i čoveku

Magazin o ekologiji, zaštiti životne sredine, održivom razvoju i zdravim stilovima života

Prodaja u pretplati

**Sve informacije na telefon:
+381(0)65 888-08-57**

Balkanski susret

Petnaesti *Susret planinarskih klubova Balkana* održan je u *Crnoj Gori*, u organizaciji *PK „Gorica”*...

Osnovni cilj susreta planinarskih klubova balkanskih zemalja je uspostavljanje i jačanje pokidanih veza saradnje planinara na prostorima bivše Jugoslavije i šireg područja Balkana.

Ratna događanja na prostorima bivše Jugoslavije uzrokovala su prekid saradnje i jedinstvenog angažovanja planinara sa ovih prostora. Istovremeno, prekinute su i ranije uspostavljene međunarodne veze planinara. Najbrži oporavak „posustale saradnje” među planinarskim klubovima Balkana jesu susreti ovakve vrste.

Jedna od osnovnih aktivnosti Susreta jeste jačanje i produbljivanje već postojeće saradnje planinarskih klubova ovih zemalja. PK „Gorica” jedan je od nekoliko planinarskih klubova iz Crne Gore koji već tradicionalno razvija takvu saradnju

sa klubovima iz BiH, Srbije i Makedonije.

Na 13. i 14. susretima koji su održani polovinom juna mjeseca 2010. i 2011. u BiH na Konjuhu i Hrvatskoj na Platku, učestvovali su članovi našeg kluba. Kako je red došao da, po prvi put, i Crna Gora bude organizator i domaćin susreta, PK „Gorica” je sa zadovoljstvom prihvatio ulogu domaćina.

Zadatak je bio istovremeno zahtjevan i izazovan. Zahtjevan u smislu organizacije smještaja velikog broja planinara, a izazovan zbog divlje lepote planina u Crnoj Gori koju treba približiti drugima.

Članovi PK „Gorica” odlučili su da 15. Susret organizuju na Veruši, od 15. do 17. juna. Veruša je malo planinsko naselje na sjeveroistoku od Podgorice, u dolini istoimene rijeke, koja sa susjednom rijekom Opasanicom formira rijeku Taru. Nalazi se na nadmorskoj visini od 1.200 mnnv i okružena je masivom Žijova i Crne planine, na udaljenosti 45 km od centra Podgorice sa juga, i 25 km od centra Kolašina sa sjevera. Iz oba pravca pristup je moguć regionalnim asfaltnim putevima.

Pored ljepote „gorskih očiju” Bukumir-

skog i Rikavačkog jezera planinare su sačekali veličanstveni planinski vrhovi Magliča, Torača, Štitana, Surdupa, Treskavca i drugi čije visine premašuju 2.000 mnnv. U podgorini Crne planine dominiraju prostrane zelene doline Veruša i Mokra, sa mnoštvom planinaskuh izvora i katura, gdje već vjekovima tradicionalno u ljetnim mjesecima stočari izdižu i napasaju svoja stada.

Sa željom da se što bolje upozna i doživi divlja ljepota i atraktivnost ovih prirodnih predjela ponuđene su tri planinarske staze.

Kao svaka sportska manifestacija tako i ovaj Susret planinara imao je program aktivnosti, a učesnicima su bile ponuđene tri staze.

Staza A, crvena: Veruša (1.200 mnnv) – Mokra (1.440 mnnv) – Maglič (2.142 mnnv) – Širokar (1.785 mnnv) – Bukumirsko jezero (1.443 mnnv)

(srednje teška staza, dužine 16 km, sa visinskom razlikom + 862 /- 813; planirano vrijeme – 8h)

Staza B, ljubičasta: Veruša – Solomon – Ubogido – Bukumirsko jezero – Torač (1.830 mnnv) – Mokra

(srednje teška staza, dužine 14 km, sa visinskom razlikom + 513/- 240; planirano vrijeme – 6h)

Staza C, žuta: Veruša – Planinica (1.566 mnnv) –

INFO

Na 15. Susretu planinarskih klubova Balkana registrovano je **16 planinarskih klubova/društava** sa ukupno **131 učesnikom**...

Domaćin narednog Susreta je **TD „Pogledac” Bistrica, Bugarska**. Do 16. Susreta, svim planinarima želimo puno osvojenih vrhova, druženja, što dužeg boravka u prirodi, zdravlja i radosti!

Solomon (1.530 mnnv) - Veruša (lagana staza, dužine 11 km, sa visinskom razlikom + 354/- 374; 4.30h)

Po završetku tura, svaki planinarski vodič napisao je kratak izvještaj.

Staza A – Planinari su nagrađeni najljepšim pogledima - Najzahtjevnija staza je išla trans-

verzalom CT1 i pohodilo ju je 42 planinara iz 7 klubova. Planinari su se prevezli do Mokre, odakle su krenuli na najviši vrh Crne planine – Maglič (2.142 mnnv). Grupa je na vrh izašla prije podneva i uživala u pogledu na Komove, Maganik, Prokletije i vrhove masiva Žijovo.

Sa Magliča grupa je krenula da silazi ka Širokaru, odakle se pružao pogled na Rikavačko jezero, Vilu, dolinu Vrmoše i Prokletije. U povratku ▶

se grupa osvježila na izvoru u katunu Lakovića, a onda nastavila ka prevoju pod Torčem i dalje sve do Bukumirskog jezera. Neki su odlučili da se i osvježe, onako ugrijani od napora i žarkog sunca. Povratak sa jezera do Veruše je bio kombinacijom, gdje je sve čekao pasulj, poklon Dječijeg odmarališta Veruša i Nikšićko pivo koje je poklonila pivara „Trebjesa“.

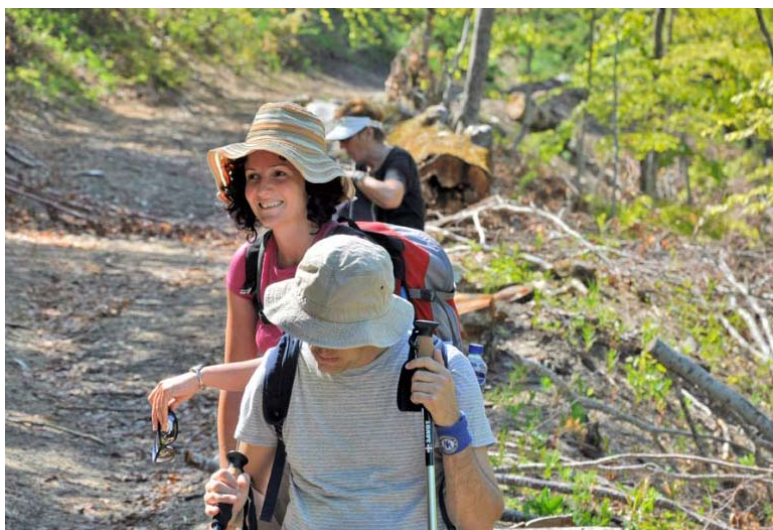
Staza B – Kupanje na Bukumirskom jezeru

- Na ovu turu, ocijenjenu kao srednja po težini, učestvovalo je 39 planinara. Grupa je krenula sa Veruše, preko prevoja Solomon, nakon toga se sišlo u Ubogi do, sve do Bukumirskog jezera. Na jezero se došlo oko podne, nakon tri sata hoda, tako da je tu uslijedio odmor, koji su neki iskoristili i da se osvježe kupanjem.

Nakon toga se grupa podijelila na dva dijela.

Jedna je se sa Bukumirskog jezera preko Škale od Mokre vraćala na Verušu, dok je druga grupa od 15 planinara produžila sa jezera na Torač. Ova druga grupa je bila posebno nagrađena pogledom na Mokru, Maglič, Vilu, Štitan, Pasjak i Surdup. Odatle se preko katuna Točak Rašovića spustila na Mokru.

Staza C – Nova

planinarska staza koja ostaje za trag - Naš klub je za ove susrete markirao i uredio novu planinarsku stazu, kojom je danas prošlo 30 planinara, poreklom iz klubova širom Balkana, starosti od 7 do 67 godina. Staza je odabrana za ljubitelje planinarstva kao panoramska i edukativna za podmladak. Atrakcija na stazi ima više, a glavna je ta što staza 90% trase vodi vododjelnicom jadranskog i crnomorskog sliva sa interesantnim toponimima Prosječenica, Solomon i Zveketuša.

Oko polovina ove staze ide kroz hladovinu, kolskim putem do nekada aktivnih katuna. Usput smo nailazili i na nekoliko endemičnih biljaka kao što je: jablan. Na Prosječenici i danas su vidljivi tragovi tektonskih poremećaja Dinarida. Sa tri vidikovca Planinice vidokrug se širio od Rumije, preko Lovčena, Prekornice, Moračkih planina,

Sinjajevine, Komova, Crne planine i Žijova.

Susreti ove vrste su samo jedan od vidova buduće saradnje među klubovima a za komunikaciju će im od pomoći biti Spisak sa adresama planinarskih klubova/društava, učesnika 15. Susreta.

Tekst i fotografije: planinari PK „Gorica“ Podgorica

Tabor planinara na Prokletijama

Tradicionalni planinarski skup u organizaciji beogradskog PK „Radnički“ okupio je ljubitelje prirode iz celog regiona...

I ove godine u periodu od 30. 6. do 8. 7. organizovan je tabor u kome je učestvovalo više od 100 planinara i ljubitelja prirode, što iz Srbije, što iz zemalja u okruženju - Crne Gore, BiH i Hrvatske. Najveći broj planinara dolazi iz planinarskih društava „Radnički“ i „Pobeda“ iz Beograda, a među kojima se mora pomenuti i podmladak „Radničkog“ koji predvode Jagoda Noveski i Zoran Dečanski, a koji je već duži vremenski period jako aktivan i osvajao je mnoštvo vrhova ispod 2.000 metara u Srbiji. Tokom ovoga

WEB INFO

Više o aktivnostima Planinarskog društva „Radnički“ pronađite na internet stranici: www.pd-radnicki.rs

J oš od davne 1964. godine Planinarski klub „Radnički“ uspešno organizuje Tabor planinara na Prokletijama u dolini Grbaje, gde se nalazi njihov Planinarski dom „Branko Kotlajić“, sagrađen iste godine. Donator i ovog tabora je bio PSB, i sam klub „Radnički“.

Tabora klinci – planinci, kako ih iz milošte zovu, osvojili su i svoj prvi vrh preko 2.000 metara - Popadiju, i time smelo i hrabro kročili u visokogorstvo, sekciju koju „Radnički” kao Klub najviše praktikuje i promovise.

Za vreme tabora organizovane su visokogorske akcije svaki dan. Ispenjani su mnogi vrhovi u dolini Grbaje preko 2.000 metara, ali i mnogo više. Neki od osvojenih vrhova su i Volušnica, Popadija, Talijanka, Vezirova Brada, Trojan, Karaula, Kotlovski smer, Severni vrh, Očnjak, Maja Jezerce, koje su predvodili vodiči „Radničkog”, kao i drugih društava.

Takođe je organizovana i, reklo bi se, istraživačka akcija koju je predvodio Aleksandar Tijanić na

teritoriji Albanije, gde je osvojen vrh Maja e Harapit (2.218 mnv).

Tabor planinara je zamišljen kao skup tokom kojeg će planinari penjati vrhove, uživati u prirodi, planini i razmenjivati iskustva na terenu. I ovoga tabora veliki broj planinara na jednom mestu se dobro zabavljao, družio i upoznao sa planinarima iz cele bivše Jugoslavije, kao i Česke, čiji planinari ne propuštaju priliku da učestvuju i to u velikom broju svake godine.

Svake godine „Radnički” se trudi u skladu sa mogućnostima da sprovede Tabor što kvalitetnije i bolje, da unapredi organizaciju i sprovede nove i zanimljive visokogorske i planinarske akcije, a tako će biti i ubuduće. Broj učesnika svake godine raste i to je razlog da se Tabor sprovede na najviši mogući način, da svi učesnici, planinari, ljubitelji prirode odu sa Tabora zadovoljni i srećni i vrate se sledeće godine u nove pobeде.

Aleksandar Tijanić

INFO - ISTORIJA „RADNIČKOG”

Planinarsko društvo „Radnički” osnovano je 1949. godine, kao jedan od klubova Sportskog društva „Radnički” u Beogradu. U brojčanom smislu, nikad nije bio masovno društvo, pa je, kako u kom razdoblju, brojao od 50 do 200 članova, ali je uvek uživao izuzetno poštovanje u planinarskoj organizaciji kao jezgro alpinista i gorskih spasilaca. U tom smislu, istorija kluba tesno je povezana sa istorijom AOB-a, koji je i osnovan u našim prostorijama, i mahom od članova PD „Radnički”. Planinarska istorija „Radničkog” veoma je bogata. Alpinisti „Radničkog” izvršili su niz prvenstvenih uspona, među kojima posebno mesto zauzimaju prvenstveni usponi na Prokletijama i Komovima u zimskim i letnjim uslovima 1952, 1956, 1957, 1961, 1962. godine i otkriće, ispitivanje i obrada grebena, vrhova i stena Karanfila i Vezirove Brade u crnogorskom delu Prokletija, u dolinama Grbaje i Ropjane. Jedan od najznačajnijih uspona je Kotlovski smer u Karanfilima, u masivu Prokletija, ispenjana još 1957. godine.

I danas članovi našeg društva - Kluba osvajaju visoke vrhove širom sveta, i prednjače u osvaja-

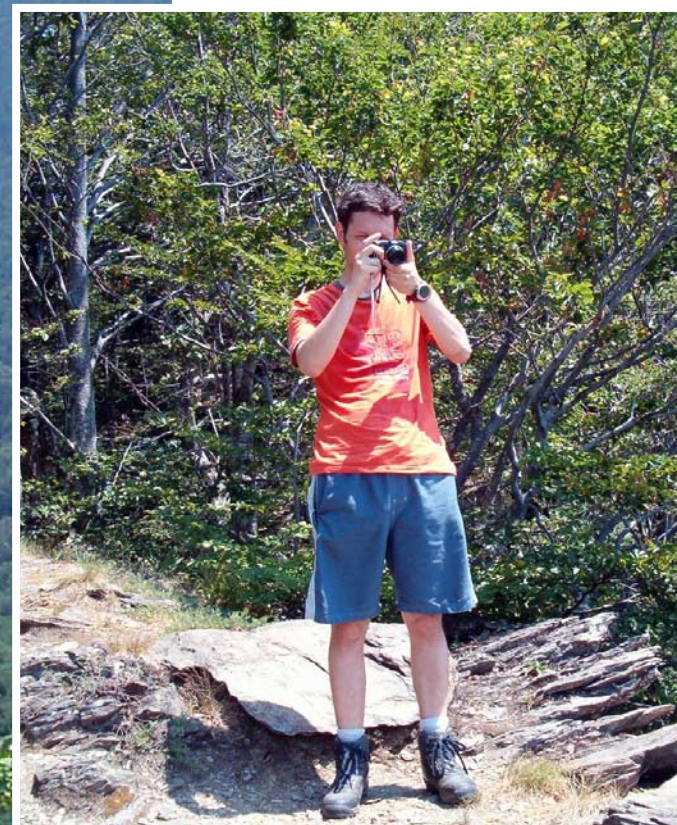
janju zahtevnih vrhova preko 2.000 metara širom Evrope.

Ove godine zbog promene Zakona o sportu, kao i radi usklađivanja sa PSS -om, i UIAA, društvo prelazi u klub, odnosno postaje Planinarski Klub „Radnički”. Najzad, naše PD, slobodno možemo reći, prednjači i u izdavačkoj delatnosti, izlaženje „Biltena” koji obuhvata aktuelne teme vezane za članove, organizaciju i akcije društva. Zatim, izdali smo planinarski vodič „Grbaja”, autora Branka Kotlajića i Radonje Šekularca. Knjiga je formata A5, ima preko 100 strana i oko 50 fotografija, sa greben-skom kartom Grbajskih Prokletija, kao i panoramskom fotografijom Prokletija sa označenim vrhovima. Branimir Cerović, dugogodišnji član „Radničkog”, bio je koautor prvog vodiča po Durmitoru, 1938. godine, a 1979. godine, priredio je drugo izdanje, kao i specijalnu kartu Durmitora u razmeri 1:25.000.

Sada Planinarski klub „Radnički” često održava razna predavanja i prezentacije u kojima se svi mogu upoznati sa radom društva i akcijama sprovedenim po planinama širom sveta.

Aleksandar Tijanić fotografije
Ograničene serije umetničkih fotografija

www.aleksandartijanic.rs
info@aleksandartijanic.rs
mob: +381 63 210 983

Jastrebac u šumskom džemperu

Mala, ali odabrana grupa planinara uživala je 7. i 8. 7. u lepotama *Jastrepca* (Srbija)...

S ubotnje jutro, vrelo kao rerna, topilo je asfalt, dok smo napuštali Beograd, autoputem ka Kruševcu. Marija zvana Fando, vozila je malog „punta“, dok smo se Slaviša, Dragana i ja, baškarili po sjedištima. Svašta sam im napričao o planini Jastrebac, pa idemo da im to i pokažem. Za tren smo prešli dionicu do skretanja u Pojatama. Preko Čičevca dolazimo na ulaz u Kruševac, pa produžavamo ka planinarskom domu „Žarko Žarić“. Prolazeći kroz Lomnicu i selo Buci, već osjećam kako

svježiji vazduh ulazi u auto. Pogledu se nude visovi planine, prekriveni, beskrajnim zelenilom. Dolinom rijeke Lomnice, ulazimo u Ravnište, nekadašnje popularno izletišta Kruševljana. Još malo makadama i eto nas ispred doma, čije se zdanje razbaškarilo na visini od 521 m.

Domaćin - čika Rile, nešto raducka okolo. Pozdravljamo se i iznosimo rančeve. Rile me pita: „Jesi li, opet, doveo neku crnu mačku?“ „Jesam! Dragana je sasvim dovoljno crna. Upoznajte se!“ Odmah smo mu bili simpatični. Malo proćaskasmo sa dobroćudnim brkom i njegovom ženom. Rile donosi ključ od sobe broj pet. Penjemo se na sprat. Soba velika, višekrevetna. Smještamo stvari. Brzo se presvlačimo i spremamo male rančeve za pješaćenje. U 10,30 h smo kao zapete puške. Dogovoramo se

sa Riletom oko večere. Tražili smo nešto posno. Reče: „E, sad ste našli da postite! Ajde, begajte u šumu, biće nešto!“ To je značilo da smo se dogovorili.

Preko malog proplanka, koji okružuje dom, ulazimo na stazu. Posle par minuta, imao sam osjećaj da propadamo u tišinu. Ogromna stabla borova i jela mješala su se sa bukvom. Sa desne strane puta počinje ograđeni zabran. Prostor za koji treba par sati hodanja, da bi se obišao, skriva životinjski svijet od naših pogleda. Na jednom mjestu isječena šuma breza. Nekad su davale kontrast svojom bjelom korom, šepureći se među crnogoricom. Bolest ih je osušila - čovjek posjekao.

Stižemo do ozidanog izvora „Dobra voda“. Malo umivanja i dopunjavanja flašica. Iznad kružnog puta oko zabrana, odmah počinje staza za „Sokolov

kamen“ i „Belu stenu“. Kao da smo prešli iz šumskog predsoblja, u šumski dnevni boravak. Serpentskom stazom se penjemo u beskraj. Ušuškani krošnjama stabala, ne osjećamo podnevnu, sunčevu jaru. Ptice pjevaju udvaračku pjesmu, ne obraćajući pažnju na ljudske glasove. Povremeno utihnemo potpuno, slušajući taj neprestani koncert. Ispunjeni takvim poletom, stižemo do „Sokolovog kamena“. Vidikovac visok 1.025 m, sav u stijeni, iznikao kao balkon iz šume. Pogledom dozivam „Zmajevac“ i „Stracimir“, preko puta. Dole, duboko, ispod stijene, opet šuma. Malo nazirem „Mečije stene“. To je stalna izložba, božijeg, vajarskog umjeća. Ogromne stijene, kao isklesane, prave u sred šume galeriju.

Doručujemo na stjenovitom balkonu, dok pogled klizi po šumskom carstvu. Jastreb, vladar tog dijela neba, proleti nam iznad glava. Čuo se njegov kliktaž, dok se sunovraćao iznad drveća, za nekom, samo njemu vidljivom, lovinom. Žmarci u glavi i u tijelu. Uhvaćen u trenutku, predajem se potpunom stapanju sa prirodom. Brzo sam postigao taj vječiti cilj. Međusobno se uslikasmo, dok nismo pauzu zaključili i jednom grupnom fotografijom. ▶

Nastavljamo stazom u pravcu „Bele stene“. Veći dio uspona je za nama. Preostaje nam, lagano, skakutanje po kamenju, koje povremeno izrasta iz staze. Na raskrsnici je oznaka „Zmajevac“ i „Živkov kladenac“ - desno, a pravo - „Bela stena“ i „Crni vrh“. Tu nalazimo dva planinara, u trenucima odmora. Uljudno se pozdravimo, kratko procaskasmo i produžismo pravo. Posle dvadesetak minuta, ispred nas se pojavljuje stjenovita gromada. Nije nešto bijele boje, ali je vidik za aplauz. Nečija garderoba se suši na kamenu. Žbunjem sakriveni od sunca i naših pogleda, dva čovjeka i dječak nas zovu da im se pridružimo. Najprije mjeramo Kruševac iz ove perspektive i sela što ga okružuju. Šteta što je na horizontu izmaglica. To nam sputava širinu, ali zadovoljni smo i ponuđenim. Još koja fotkica sa „Bele stene“ i njenih 1.256 m visine, pa prihvatamo poziv ljubaznih ljudi. Siđosmo u ušuškanu hladovinu i pozdravimo dobre ljude. Kažu da su iz obližnjeg sela Trmčare. Napravili su čitav piknik. Na roštilju pečeno meso, a iz torbe pivo i rakija. Ima i soka. Prihvatamo po gutljaj domaće rakije. Dovedi su rođaka, koji je zaposlen u Njemačkoj, da mu pokažu dio planine uz nezaobilazni užitak u jelu i razgovoru. Često srećem tog prostodušnog, srpskog domaćina po cijeloj Srbiji i uvijek mi milina poteče dušom. Želja da podijele sa nepoznatim čovjekom, ono što se zateklo, iskonska je vrlina mnogih ljudi i ovog kraja. Zahvalismo se dragim Trmčarcima i pođosmo natrag, istom stazom. Dilemu, da li da idemo preko „Zmajevca“ ili nastavimo već pređenom stazom, riješili smo brzo. Obzirom, da nam je trebalo nekoliko sati više pješčenja, odlučili smo se za drugu varijantu. Silazak je bio mnogo brži, pa se kod doma nađosmo, već oko 16 h. Predložih da pješčenje uokvirimo na šest sati i iskoristimo ostatak vremena da obiđemo Ravnište. Ostavljamo rančeve, pa se spuštamo tih 500 metara razdaljine, slušajući huk riječice Lomnice. U samom izletištu, rijeka je pregrađena malom branom, koja je stvorila jezerce. Nekada se redovno čistilo i bilo raj za kupanje, a sada zaraslo i puno mulja. Prelazimo mostić do hotela „Merima“ i „Trajal“. Oronula zdanja pričaju nam priču o nekadašnjoj

blistavosti. Uživamo na travnatoj postelji iznad „Merime“, prepušteni sopstvenim mislima. Najzad, slatko umorni, vraćamo se u dom...

Proplanak ispred doma prepun mladih ljudi. Poklonici aikida takmiče se u pejnt bolu. Vesela graja je potrajala do kasno u noć. Mi potražismo pivo iz Riletove hladne riznice. Prijalo je. Večeru je poslužio uz šeretski osmijeh. Zapečen prebranac, hrskava riječna riba i mješana salata sa dodatkom preljute paprike! A očekivali smo samo kuvani pasulj. Predali smo se tim đakonijama svesrdno. Znoj mi je izbijao na sve pore, dok je paprika vrištala iz mojih usta. Hedonizam ponekad boli... Neki su, umorni, otišli rano spavati, a neki, baš i nisu...

Probuditi se u planini je privilegija malobrojnih. Tako sam se i osjećao - malobrojno, dok čekah ostale da pijemo kafu. Obavismo rituale. Mali rančevi su spremni za pokret. Tabani opet svrbe. Čeka nas tura: planinarski dom - Gradac - Crkva svete Petke - Golo brdo - planinarski dom. Ispod Ravništa skrećemo sa asfalta na šumski put, koji vodi do crkve. Za 30 minuta stigismo do riječice Gračanice, koja je odvajala crkvu od puta. Ljupki mostić ih je ponovo spajao. Crkva podignuta u 14. vijeku, rušena je mnogo puta, ali je građena na originalnim temeljima. Smještena u sred šume, pored rijeke i obližnjeg izvora, daje sliku za pamćenje. Rijetkim posjetiocima stoji uvijek na raspolaganju otključana i spremna da pruži duhovni mir. I pružala je mir, dok nas je njen zaštitnik, brdo Gradac, sa svojih 574 m visine, sumnjičavo mjerilo preko čupavih krošnji drveća. Prekidamo nirvanu i krećemo uzvodno, putem pored Gračanice. Pratili smo joj tok, dok se uz put hvalila malim slapovima i kaskadama po izlizanim stijenama, čudnih boja. Da nije bilo ljudske ruke u vidu „Šumskog gazdinstva“, koja je pored puta slagala velike količine isječenog drveća, mislio bih da prolazimo kroz, oživljenu, bajku staru vijekovima. Šuma nas je prihvatila i davala nam božanski osjećaj, dok smo se pentrali prema grebenu. U trenu pomislih da će iz potoka izaći vila, i da ćemo prisustvovati njenom krunisanju u kraljicu šume... Trže me iz misli Marijin glas: „Branislave, jesi li siguran da znaš kuda idemo!“ Rekoh: „Bledolika skvo, Brza nogo - ne brini, negdje stižemo, sigurno!“ I stigismo uz dosta znoja, do Golog brda i staze koja vodi od manstira Naupara

INFO

Ako vas tekst Branislava Makljenovića zove u avanturu, više podataka o ovim kraju Srbije možete da potražite na sledećoj Internet stranici:

PSD „Jastrebac“:

www.psdjastrebac.org.rs

Kontakt telefon **Turističke organizacije Kruševca** je: 037/440-332

Planinarski dom „Žarko Žarić“ (Limarev dom).

Kontakt: +381 (0) 37 873 512 (dom), Jugoslav Rilak +381 (0)64 32 48 45

do planinarskog doma. Nekako sa žaljenjem pogledasmo u duboki hlad i tišinu, iz koje smo pristigli.

Nastavak pješčenja je bio prozaičan u odnosu na prethodne kilometre. Put je bio ravan, većim dijelom. Potom nas je staza porinula u korito Lomnice i potoka koji je čine. Šuma iza nas, šuma ispred nas i šuma u nama. Lomničku hladovinu su iskoristili lokalni vikendaši, razbaškarivši se po glatkim stijenama. Djeca su vrištala, prskajući se vodom. Planina je davala sebe, šakom i kapom. Četvrti sat pješčenja je isticao, prilazeći domu. Vedrih lica i prašnjave obuće, uđosmo u trpezariju. Rile i njegova crnka, postavljaju ručak sportistima. Pitam: „Da li možemo dobiti po jedno sportsko pivo?“ Graknu na mene kroz sakriveni smjeh: „Branislave, nije ti ovo kafana! Digni dupe i uzmi sam! Jedino mojim damama, posebno Crnoj Mački, ja ću da donesem piće!“ Šta ću!? Podigoh pozadinu i vrlo planinarski se uvukoh u frižider. Ponesoh Slaviši i sebi hladni nektar, dok su sokovi pristizali iz ruku brkatog šaljivdžije. Osvježavali smo se i dogovarali o nastavku putovanja. Plan je bio da odemo na jezero Čelije i priuštimo sebi jedan dobar kupanjac. Malo smo kasnili od samog jutra, tako da je ideja ostavljena da se realizuje neki drugi put. Zadovoljili smo se tuširanjem i leškarenjem do 16 sati. Spakovane rančeve ubacismo u „punta“, poplaćasmo šta se imalo platiti i pozdravimo se sa domaćinima. „Branislave, tebe neću da ljubim, evo ti ruka, ali ove

lijepe planinarke moram zagrliti“. Ostadoh uskraćen za jedno grljenje. Pružih ruku u čvrst stisak dragog čovjeka, sa uvijek istom željom: da se uskoro opet vidimo na Jastrepču. Dok naš Fando turira ljutu mašinu, bacam još jedan pogled na razbarušene vrhove iznad doma. Obrisi grebena i šuma, kojima nas je Jastrebac grlio ova dva dana, ostaće još neko vrijeme, na staklima sunčanih naočara i u jednom ćošku, duše planinarske...

Vozili smo se, poznatim, putem pored Lomnice, dok je Crna Mačka prela na zadnjem sjedištu. Preko rijeke Rasine, ulazimo u Kruševac. Grad zrači sopstvenom istorijom. Nađosmo se sa Slavišinim drugarom u samom centru. Kratko razgledasmo Lazarev grad i crkvu Lazaricu. Malo dalje, kod ostatka zidina stare tvrđave, stajao je Lazar, pretočen u spomenik. Od vreline koja je davila trg, nisam bio raspoložen za razgovor sa carom. Samo smo se gledali u oči, a ja sam klimao glavom. Onda, kao da podiže pogled sa moje malenkosti i uperi ga preko Jastrepca, negdje dole, ka jugu...

Još jedna šolja kafe i čašica razgovora, u obližnjem restoranu, pa se pozdravimo sa drugarom. „This is the road to Čičevac“, ječala je pjesma sa asfaltnih zakrpa. Marija nas je, maestralnom vožnjom dovela natrag, u Beograd. Još jedno putešestvije završava tamo, odakle je i počelo: u carstvu asfalta i betona.

Branislav Makljenović

Gerlahovski štit *kao san*

Planinari iz *Srbije* i *Slovenije* osvojili su najviši vrh *Visokih Tatri* (*Slovačka*)...

Neki planinski vrhovi su san, čije ostvarenje se želi, priželjkuje. O Gerlahovskom štitu sam slušao, kao o nečem što je nedokučivo, nedospavani san je mnogih. Taj vrh nije moguće ni peti bez dozvole planinarskih vlasti Slovačke. Sa razlogom je tako, uverih se 23. juna 2012. godine, kada ►

mi se ostvari san da doživim stene ovog vrha, koje je dozvoljeno peti kada nema snega i steknu se povoljni vremenski uslovi, uz obavezno vođstvo slovačkih vodiča. San mi se ostvari zahvaljujući dogovoru i suorganizaciji PK „Pobeda“ iz Beograda, na čelu sa Vladom Matkovićem, i slovenačkih planinara i vodiča iz Novog Mesta.

Visoke Tatre su deo karpatskog masiva, a Gerlahovski štit je, sa svojih 2.655 m, najvišojiji vrh masiva. Ali ne samo to, to je najmoćniji i nesvakidašnji vrh, obrastao stenama koje skrivaju vrh pogledu, tako da je dokučiv i ujedno vidljiv tek kada se stigne na sam vrh.

Stenoviti zupci su u obliku kresti, uz koje se ne može direktno gore, tačnije može samo onaj ko zna kuda, odnosno kako, pa nije slučajno što vrh nije markiran, označen put kojim se ide, jer bi to bio izazov za mnoge za koje bi to bio prevelik rizik. Teško prohodno stenje i vršci

onemogućavaju prohodnost, grebensko kretanje nije ni moguće, kuda kroz stene ka vrhu nije jasno, pa se stalno pitate kuda dalje. Iako na momente imate stazu, ona nestane, zatvori se i ne vide se dalji prolazi, gde je nastavak uz i niz sive kuloare koje treba preći, a iz jednog u drugi se nekako prebaciti.

A kuda i kako dalje, stalno je prisutno pitanje. Kretanje na momente može biti skopčano sa jasnim opasnostima, pa se obavezno hoda i navezama, iako je malo mogućnosti da je negde fiksirate, zakačite,

sajle i klinovi su retki, nalaze se samo gde su nužni. Na ivici ste provalije i u tom položaju otpenjavate, okrećete se oko nekog kamena, koji često nema jasne hvatove, pa su potrebni koncentracija, spretnost i oprez. U par navrata se prolazi kroz procepe kosih ploča, a tamo je ambis i treba naći oslonac, okret, videti neki zarez u steni, rukohvat ili oslonac za nogu, jer tada ste jedino sigurni

u ono što radite, pa i kad ste sigurni, pomalo ipak rizikujete. I ne samo to, mora se misliti i gde je ranac i ono što je na njemu, štapovi posebno, da nešto od opreme ne zakači stenu i ne izvede iz ravnoteže. Nagli pokreti u steni nisu poželjni, po njoj se više puza, pipa, opipava i okreće oko svoje i njene ose, svaki put na neki novi i drugi način. Iz zareza u steni u drugi zarez, tražeći naredni oslonac, koji treba ne samo uočiti, već i razumeti, tako prihvatiti i iskoristiti ono što stena pruža.

Penjući se sve vreme stenama, u početku više uz grebene i kuloare, kada je do vrha ostalo oko 300 m visinski, skoro se razočarah, jer to i nije tako opasno kako se priča i kako sam zamišljao. Ali ne lezi vraže! Izazovi tek nastupiše. Staza nestade, ako je to i bila staza, a jeste to bila samo za onog ko zna da je to ona. Dva puta se naglo i znatno gubi visina, i do 100 m, iz kuloara u kuloar silazi, njegovom ivicom kruži, pri čemu su najteži prelazi, gde ulazite u stenu i vidite pod sobom provaliju, prolazite kroz procep kosih ploča, okrećući se oko kamena koga grlite kao bližnjeg, moleći da vas ne izneveri, ne želeći da pogledate dole, a vidite da morate dole i niz stenu, iako na drugoj strani ne vidite kuda dalje, gde je nastavak. Tako do vrha pet sati.

I konačno, skoro iznenada, na vrhu smo, na malom, uskom, neravnom vršiću smo, koji je samo za metar ili samo milimetar nadvisio okolne vrščiće, koji se smeškaju, šalju kez, želeći da stave do znanja da se na njih ne možete popeti. Vrh je zaista štit, grudobran nabacanih stena što sam vrh skrivaju i ujedno ga čine. On će izmamiti osmeh na umornom licu, neka lepota tada podilazi organizam.

Sa vrha valja sići, gore ne možete ostati dugo, to nije ni logično ako za penjanje treba utrošiti sate, pa sledi i spuštanje. Silazak na drugu stranu grebena je isto tako zahtevan, vratoloman. U početku se vraća pravcem kojim smo se popeli, ali gde je odvojak, koji bi iz ovog pravca iz jednog kuloara trebao biti penjanje ka drugom procepu, kuda smo došli, pitao sam se, no ostao je bezuspešan sav napor da primetim gde se pravci razilaze, jer ne vidim nastavak kretanja. Ispada da je tamo pravac kojim je moguće samo doći, a ne i vratiti se, zbog tih prelaza koji bi sada bili još teži, praktično nemogući.

Na Tatrma sve staze kreću ili gravitiraju nekom jezeru, kojih je na planini na pretek, pa vam se čini da jezero treba da bude kuda god da krenete. Staza za Gerlahovski štit će krenuti od jednog jezera, a spustiti se do drugog jezera, smešteneog pod stenama na suprotnoj strani vrha, tako da jezera podupiru sam vrh, koji je njihov rezervoar prozirne vode.

Gerlahovski štit ostaje visoko, zarobljen u oklop stena kojima je okovan, visočiji od visine kojom je označen, nadmašujući stenama druge stenovite vrhove, ako je uopšte moguće neko poređenje. Nije to običan san o vrhovima i stenama.

Tekst i photo: Tomica Delibašić

Šetnja slovenačkim Alpima

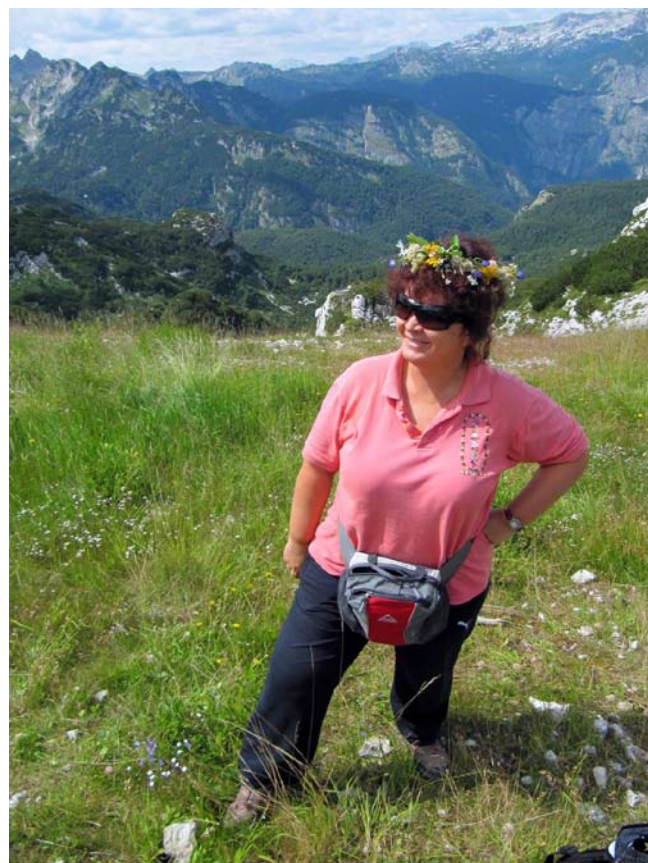
Zašto se nekim planinama uporno vraćamo? Evo priče zašto je *novosadska planinarka* više puta krenula put Slovenije...

Moja prva šetnja slovenačkim stazama, desila se 2007. godine. Tada sam već pet godina intenzivno planinarila, osvojila nekoliko desetina vrhova u Srbiji i okolnim zemljama. Za mene, biti planinar, a ne osvojiti Triglav, bilo je nezamislivo. Grupa planinara iz Beograda i Negotina spremala se da osvoji Triglav, Mangart i Mojstovku. Znala sam tada o Triglavu samo toliko, da se može ići iz više pravaca, da obavezno ima stene, provalija, ali i obezbeđenja, u vidu sajli i klinova. To me nije brinulo, jer posle osvojenog Mitikasa, božjeg trona (najvišeg vrha Olimpa), svaka stena mi je bila prihvatljiva.

Krenuli smo jedne večeri juna meseca, vozili se celu noć i rano ujutru stigli do Bledskog jezera. Nezaboravan prizor: jezero kao ogledalo, oko njega još usnule patke i labudovi, rascvetali lokvanji, planinski vrhovi u daljini. Okolo uređene staze, travnjaci, velike zelene žabe, zinule da progutaju naše ostatke hrane. To su kante za otpatke u obliku žaba, verovatno je mnogima zadovoljstvo nahraniti ih.

Krećemo dalje, treba da obezbedimo smeštaj u jednom od domova na Vršiču. Do tada sam Vršič poznavala samo iz vesti u zimska vremena, kada su javljali da je ovaj prevoj prohodan, ili neprohodan. Oko njega je nekoliko planinarskih domova, u kojima možete naći smeštaj za dan, dva, tri ili više, ili samo svratiti na čaj, ručak. Okolo se muvaju ovce, koje su sve toliko pitome, da ih možemo maziti, čak i jaganjce uzeti u ruke. Na koju god stranu pogledamo, samo vrhovi u daljini.

Sledeći dan krećemo putem koji je sagrađen još u Prvo svetskom ratu, dolinom reke Koritnice. Put se penje sve do 2.072 m, odakle se uzdiže skoro 700 m visoka gromada - Mangart, naš prvi cilj. Krenuli smo, naoružani odlučnošću da us-

pemo. Malo nam je vodič bio zabrinut, jer, iako je bio jun mesec, bilo je još dosta snega. Sneg je na strminama i siparu otežavajuća okolnost. Jedno proklizavanje, i odosmo u provaliju. Prošli smo sve izazove i osvojili vrh sa lakše, italijanske strane. Ta lakša strana opisana je kao zahtevna u uputstvima za planinare. Ona teža je u potpunosti alpinistička. Bilo je to veliko zadovoljstvo za celu našu grupu, popeti se na ovog diva, sastavljenog od belih stenovitih gromada. Fotografisanje, uživanje, silazak. Sledeći vrh, Mojstovku, sam propustila sa novostečenom prijateljicom, da bih sačuvala snagu za Triglav.

Uspjon je počeo iz Trente. To je dolina na oko 700 mnnv. Lepa, šumska staza uvija se polako prema vrhu, zatim prelazi u sipar i zemljanu, uzanu stazu. Dom je na 2.120 m, okružen stenama. Popeli smo se za oko pet sati. Tu sam videla svoju prvu divokozu, nedaleko od nas. Prespavali smo u zimskoj sobi. Rano smo krenuli na završni uspon. Pridružio nam se vodič Branko, koji se popeo na Triglav tridesetak puta. Uobičajen uspon do pola puta, a onda, ispred nas – stena visoka oko 300 m. Vidljivi su ostaci snega na nekoliko mesta, negde prekrivaju sajle ▶

i klinove. Hrabro smo krenuli u koloni po jedan. Morali smo se držati zajedno zbog magle na nekim mestima, a na nekim je bila potrebna pomoć oko sledećeg koraka, da neko ne propadne u rupu ispod snega. Izašli smo iz magle na vrh - na sunce. Tu je bio taj toliko prepoznatljiv bojler sa Triglava. Ispod nas, belo more od oblaka.

Posle povratka kući, priče, fotografije, dosta mojih prijateljica je izrazilo želju da se popne na Triglav. Obećala sam da ću ići sa njima, ponovo. Inače, veliki broj planinara u dobroj kondiciji (čitaj: brzi na usponu) smatra da se vrhovi osvajaju brzim tempom, nema zaostajanja. Osvojiti vrh i, brzo dole na hladno pivo. Godinama se borim da promenim to stanje među planinarima i, dosta njih sam pokolebala. Šest godina sam bila predsednik jednog planinarskog društva i to mi je dalo mogućnost da utičem na planinare, pogotovo na akcijama koje sam ja organizovala, ili sam bila samo učesnik. Ima nas puno koji ne možemo da

žurimo na uponima. Mnogi imamo posao koji godinama obavljamo sedeći, imamo porodicu pored posla i malo vremena za neke fizičke aktivnosti, višak kilograma, ili smo jednostavno, samo početnici. Treba i nama pružiti šansu da planinarimo i osvajamo vrhove.

U prilog tome govori moj sledeći uspon na Triglav. Istina je da smo se penjali najlakšim putem, od Rudnog polja, preko Vojakovog doma i Planike, pa Mali Triglav i - Triglav. Da li je vrh drugačiji ako idemo težim putem? Nije. Možda je veće uživanje ako teže dođemo do cilja, ali to su već nijanse. Sa mnom (i vodičem) popelo se deset žena, koje su išle, jer sam ih ja ubedila da mogu da se popnu, da idu sa mnom polako (ja nikad nisam mogla brzo na uspone). U jednom danu, popele smo se od Planike do vrha i sišle oko 2.200 m našim, laganim tempom, do 17 sati. Nama, koji smo sporiji, možda više znači neki osvojen vrh, nego nekom ko ga jednostavno istrči. A već kad idemo sporije, možemo mnogo

više i da vidimo: više lepih predela, retkog cveća, životinje u svom okruženju, igru sunca i oblaka.

Tog dana, na povratku sa vrha, sreli smo nekoliko manjih grupa koje su se penjale, kao i nekoliko porodica, roditelja sa decom od četiri - pet, deset godina. Upravo to je planinarenje: izaći u prirodu, hodati, družiti se, brati lekovito bilje (ako nije zabranjeno), pa ako još i osvojimo vrh, jako dobro. Istina je da treba poznavati sebe i svoje mogućnosti, ali ne treba odustajati samo zato jer je većina brža od nas.

I na treću šetnju Slovenijom Išla sam sa istim vodičem kao prethodni put, ali ovog puta sam se prijavila za lakšu turu. Upravo ta lakša tura mi je pokazala najviše lepota Slovenije. Obišli smo Bledsko jezero, prelepu katoličku crkvu, stari grad Bled. Videli smo spomenik prvim planinarima koji su osvojili Triglav, na Bohinjskom jezeru. Provozala sam se gondolom do 1.535 m, iznad Bohinja, odatle osvojila dva vrha, Vogel i Šiju, došla do još jednog vidikovca, bacila pogled iz daljine na Mali i Veliki Triglav,

prošetala do izvora Save Dolinke, videla vodopad Savice, prepešaćila prelepu klisuru Vintgar. Videla Škocjansku jamu...

Tempo života je takav, da imamo sve manje slobodnog vremena, a često ga ne znamo dobro iskoristiti. Učlanite se u neko planinarsko društvo. Planinarska markica vam obezbeđuje osiguranje na organizovanim akcijama u našoj zemlji i veliki popust u planinarskim domovima, kako kod nas, tako i u Sloveniji. Organizuju se mnoga putovanja na niže i više planine, u našoj zemlji i inostranstvu. Cene su povoljnije od agencijskih, možda je smeštaj skromniji, ali bićete bogatiji za neke nove prijatelje i za neke nove predele. Ili jednostavno, sa svojom porodicom izađite u prirodu, šetajte. Ako imate sreće, videćete srne, lisice, zečeve, veverice... Naučićete mnogo o korisnim biljkama, koje rastu tu, u našoj blizini, imamo pravu prirodnu apoteku, i to besplatnu.

Magdalena Seleši

Hajla – ljubav na prvi pogled

Grupa planinara uz *Srbije* od 15. do 18. juna uživali su na *Hajli* (Crna Gora). Dobrodošlicu im je pozeleo i *runolist*!

Kod svakog od nas postoji unutrašnji magnet koji nas posebno vuče ka nekim mestima. Tako je i kod mene. Uglavnom su to neki udaljeni mali gradovi i sela, van utabanih turističkih staza, u kojima ljudi neguju način života i tradiciju koja lagano odumire u velikim gradovima. Upravo zbog toga često osetim neodoljivu potrebu da odem baš tamo i sretnem se sa ljudima koji žive nekim drugačijim životom. Slično je i sa motivima o odlasku na neku planinu: uvek su tu priče i izveštaji prijatelja koji su videli pejzaže od kojih zastaje dah (gorske oči Durmitora ili spektakularni pogledi sa nekog od vrhova Prokletija), nakon kojih neminovno krenem sa ubeđivanjem drugara da se prvom prilikom tamo otići mora. Kažu mi da sam sugestivan, pa sam do nekih od željenih lokacija i stigao.

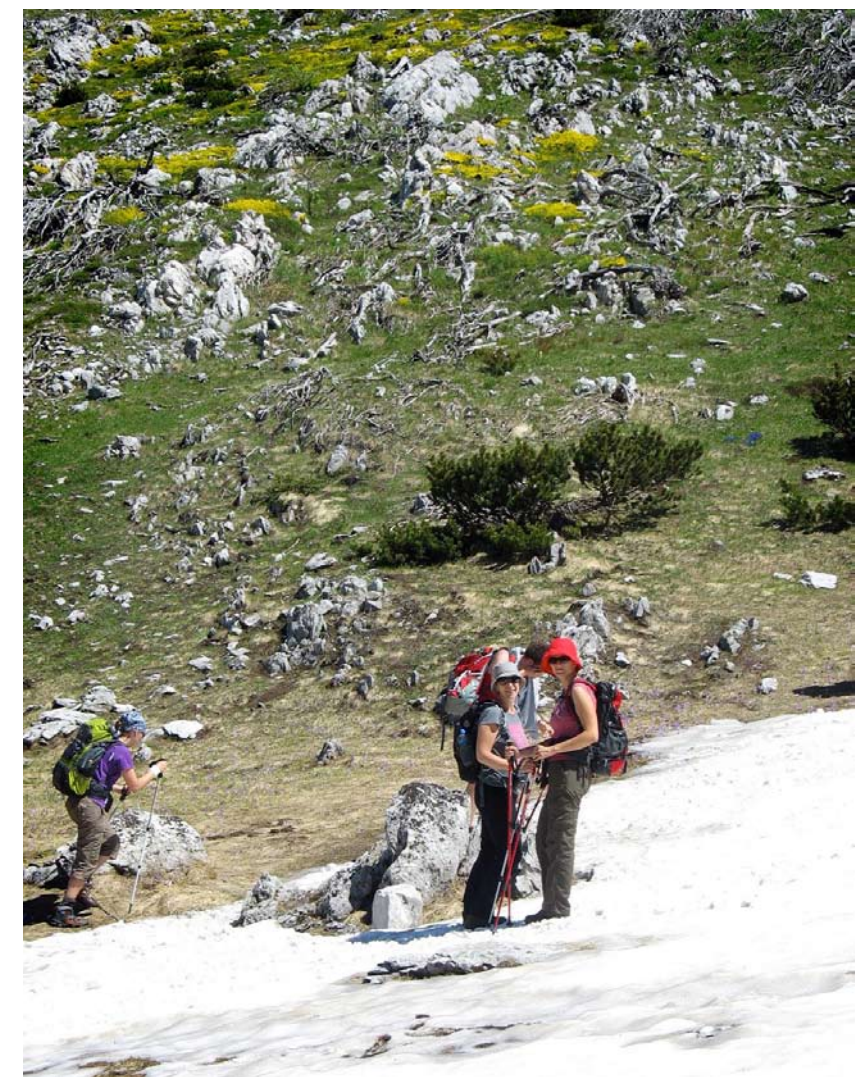
Tog dana kada je Milica poslala e-mail u kojem su stajali podaci o akciji na Hajlu, sa završnom rečenicom „mislite o tome!“, moram priznati da sam ostao potpuno zatečen. Pojavila se lokacija o kojoj

baš ništa nisam znao! Nisam znao ni za koga ko je tamo bio i pričao hvalospeve o čudima prirode ili udaljenim planinskim selima. Stajala je samo ta reč: Hajla... I na kraju, kako se ispostavilo, upravo je to ime odigralo ključnu ulogu: jednostavno je zvučalo tako dobro! Dovoljan razlog za pokret! „OK, do kad mogu da se prijavim?“

Dakle, planinarska akcija na Hajlu je organizovana od strane PD „Kopaonik“ iz Beograda, na čelu sa iskusnim vodičem Zoranom Nikolićem. Zamišljena kao vikend akcija, na koju se na kraju prijavilo i otisnulo četrdesetak ljudi, sa svih strana, različitog staža i stepena planinarskog iskustva. Za neke od nas je to bilo prvo organizovano planinarenje. I bilo je malo treme zbog toga. Uoči puta, na netu saznajem da se Hajla proteže duž granice sa Kosovom, a da u širem geografskom smislu pripada masivu Prokletija (uh, to obećava!). I kako je neko naveo, na Žljebu (koji je jedan od tamošnjih vrhova) rastu runolisti (ovo zvuči posebno dobro!), koji, kako dalje navodi, cvetaju tokom avgusta. Na moju veliku radost, to se ispostavilo kao delimično tačna informacija.

Na put se krenulo u noći 15. juna, a nakon osmočasovnog puta smo stigli do Rožaja, gradića podno planine. Nakon doručka u gradu, nastavili smo busom do same granice sa Kosovom, gde prepakujemo deo stvari koje se terenskim vozilom odvoze do planinarskog doma Gropa (krajnja destinacija prvog dana), a mi konačno možemo da krenemo na pešačenje. Vodič prstom pokazuje ka prvom vrhu na koji se penjemo - Žljebu, i dalje objašnjava da ćemo se još taj dan penjati i na Rusuliju i Ahmicu.

Put kreće preko pašnjaka omeđenih gustim borovim šumama. Raznoliko prolećno cveće je tek ocvalo, a vedro nebo i toplo jutro ukazuju na jake temperature, što se na kraju i obistinilo. U samom podnožju Žljeba, vodič nas okuplja i predlaže da se podelimo u dve grupe: u prvoj grupi bi ostali oni koji žele da se popnu sa sva tri planirana vrha za taj dan, a u drugoj grupi oni koji procenjuju da su im uspon na Rusuliju i Ahmicu dovoljni za jedan dan. Nakon kratkog razmišljanja, a pod motom „neću znati da li mogu dok ne probam“, naša mala interna družina od pet upornih glava kreće sa prvom grupom. I posle nekih sat-dva stižemo na ogoljeni vrh Žljeba, odakle puca pogled preko cele Metohije. Peć i Istok nadomak ruke, osećaj da ako glasno povičem dole će me svi čuti. Potpuno nesvakidašnji prizor, koji nas je sve zatekao. Posle zaslužene pauze sledi spust niz padinu, i dalji put ka Rusuliji. Dok pogledom pratimo tok svojih koraka, vodeći računa o brojnom kamenju i gde spustiti štap, potpuno slučajno pogled mi pada na cvet koji do tada nisam video. Zar je moguće, runolist?! Pa, rekli su da ga ima tek u avgustu! U potpunoj neverici, posmatram cvet koji zaista pleni svojom lepotom i posebnosti. Nekako, ne mogu da se ne otrgnem utisku da je ta jedna grupa ronolista procvetala ranije kako bi nama pozelela

dobrodošlicu na tu daleku planinu. I zaista mi se čini da je tako, jer tokom celog daljeg pešačenja više nisam video nijedan, a pomno sam ih tražio. Hvala im na tome!

Po silasku sa Žljeba, odmah novi uspon do Rusulije, po kamenitom terenu i pašnjacima prošaranim snežnim krpama. Po konačnom penjanju na vrh, opet novi vidikovac i pogled sve do Prokletija. Sa svih strana komentari: „Hej, ono tamo je Maja Jezerce!“, „Zar ne vidiš, ispod onog vrha je Dolina Grebaja a tamo su Karanfili!“. Za nas koji do Prokletija još nismo stigli, ovo je bio definitivni pokazatelj da tamo vredi otići. Izraz lica onih koji su tamo bili je dovoljan argument za to.

Konačno, pomalo umorni ali i zadovoljni učinjenim do tog trenutka, nakon polusatne pauze vodič daje znak da je vreme da se krene ka Ahmici. Sama Ahmica izgleda drugačije od predašnjih vrhova, a njen piramidalni oblik joj daje posebnu notu. Na putu do njenog podnožja prelazimo preko pašnjaka doslovno prekrivenim borovnicama. U daljini se vide katuni. I tu je i izvor vode koji se pojavio u pravom trenutku obzirom da su svima zalihe bile na izmaku. Osveženi, krećemo na treći i finalni

uspon za taj dan. Kako obično i biva, baš taj uspon je morao biti najteži. Za početak, trebalo se provući kroz reku gusto prepletenog četinarskog žbunja, koje je konstantno grebalo izgorele ruke. Pri svemu tome, jasne staze nema, a krećemo se pomalo stihijski obzirom da se od opisanog žbunja ništa dalje ne vidi. Konačno, posle jednosatnog provlačenja izlazimo na deo uspona sa niskim i lako prohodnim

rastinjem. Vrh Ahmice nije onaj prvi koji stoji ispred nas, već onaj koji se pomalja iza. Konačno, posle nekog vremena i na ivici snaga stižemo i do samog vrha. Tamo prilika za obrok uz pogled ka Rožajama i niz Crnu Goru. Pomalo u tišini, lagano skupljamo snagu za poslednji spust i lagano šetnju do doma Grope... Posle svega pređenog tog dana, bilo je snage i za tih desetak kilometara...

Dom Grope je smešten neposredno ispod vertikalnih i gromadnih stena i litica planine Hajle. Dom je nedavno sagrađen, a naziv nosi po istoimenoj dolini u kojoj se nalazi. U domu nas čeka pripremljena večera i ljubazni domaćini. Neki ostaju da diskutuju o predašnjem danu, a neki odmah po večeri odlaze na spavanje. Spavaonica je mala, no ništa ne smeta - konačno prilika za odmor.

Drugi i poslednji dan akcije je svakako najlepši. Uspon do grebena Hajle jeste zahtevan, no u trenutku kada se kroči na greben - sve postaje lakše. Pešačenje samim grebenom, duž kojeg se pogled spušta niz strmoglave litice Hajle, vredno je svakog truda. Ne mogu da se setim kolika distanca se prelazi vrhom grebena, no verujem da je trajala neka dva sata, sve do najviše tačke koja je na 2.403 m, a kod koje je usledilo neminovno fotografisanje. Svi srećni i zadovoljni, stigli smo do najviše planirane tačke! Niz padine Hajle put vodi preko pašnjaka sve do guste četinarske šume i puta koji prati tok Ibra. Tokom reke prolazimo poslednje kilometre predviđene za ovu akciju. Iako premoreni, verujem da je svima prolazila ista misao kroz glavu: vredelo je!

Rezime: Hajla (i pored privlačnog imena), ima šta da ponudi onima koji se do nje otisnu. Od nje ne treba očekivati spektakularne pejzaže Durmitora, Prokletija ili nekih drugih poznatijih planina u blizini, no za sve istinske ljubitelje prirode, mira i tišine, ona će svakako biti novo otkriće. A ko zna, možda i vas sačeka neki runolist, ma kad tamo došli.

I na kraju, pozdrav i sjajnoj ekipi: Slobi, Milici, Daci, Marijani, Klari i Dušanu. I naravno, pozdrav za Zorana koji se pokazao kao odličan i strpljiv vodič.

Nebojša Zabrdac

24-27. avgust 2012
RTANJ - BOVANSKO JEZERO

NISSAN
2012 4ELEMENTS

info tel: **063.86.70.711**

online video:

<https://vimeo.com/28347406>

<https://vimeo.com/29275107>

I mi sirac za trku imamo!

Biciklistička trka „*Za sirac sira - Žakovo 2012*” (Bosna i Hercegovina) stavila je na probu 28 biciklista. Po užarenom hercegovačkog kamenu okretale su se pedale, točkovi i – sirci sira...

Trećeg aprila 2012. rodila mi se neobična ideja. Ekstremna trka brdskih bicikla smještena u ambijent hercegovačkog sela. Kamen koji pršti ispod točkova i biciklisti koji jure nizbrdo, pločom pokrivene kamene kućice, sunce i miris trave sa krša – sve je to već bilo u mojoj glavi.

Poslao sam Igoru satelitski snimak Žakova sa ucrtanim predlogom za rutu staze. Praktičan kakav jest, nazvao me i samo rekao: „Ovo je odlično - pripremamo trku!” A kad Igor nešto kaže – to i bude.

„Kako ćemo je zvati?”, upitah reko, a on će: „Trka za grudu sira - nema materijalnih nagrada, promoviramo sport, selo i autohtone proizvode”. „Ali u Žakovu, selu odakle potiču moji, ne kaže se gruda sira nego sirac sira”, uzvratih. I tako, trka postade „Za sirac sira”. Da pojasnim za one koji nisu iz Hercegovine, u lokalnom govoru „sirac sira” je u stvari jedinica za količinu sira - sirac sira, dva sirca sira, tri sirca sira... Otuda originalan naziv za originalnu trku.

Već slijedećih dana, otišli smo da isprobamo stazu te da odredimo tačnu rutu. Nakon što smo

je prošli biciklima, znali smo da će trka biti vrlo zanimljiva. Entuzijazma nam nije nedostajalo. Uslijedile su pripreme, u kojima je nas nekoliko uradilo puno posla, sve od izrade logoa za trku, pa do najgrubljih radova - čišćenja i uređivanja staze. Sve je u detalje isplanirano.

Sedamnaesti jun 2012. - 7 sati i 6 minuta. Sunce se pomalja iza kamene gromade - masiva Bjelasnice. Tišina, tek poneka ptica cvrkuće. Ali, za samo dva sata stazu će „prekopati” 28 ljutih biciklista. Sve je spremno, staza propisno označena, startna traka na mjestu. Tu su i vatrogasna kola sa vodom za sve učesnike, a tu je, zlu ne trebalo, tim ljekara ▶

WEB INFO

O radu organizatora trke Planinarskog društva „Vučji zub” iz Trebinja saznajte više na Internet stranici:

www.vucjizub.org

Takođe pogledajte i stranicu:

www.slavenkovukasovic.com

iz trebinjske bolnice. Većina trkača stigla je iz Trebinja, a kako drugačije nego biciklom. U 9 h krenuo je probni krug kako bi se biciklisti upoznali sa stazom, a potom u 10 h i zvanični start trke.

Staza je teška, a najbolje je opisao je-

dan od biciklista učesnika trke: uzbrdo do vrha staze pobjeđuje najjači, a nizbrdo najluđi. Srce mi snažno lupa dok okrećem pedale. Borba za vazduh. Uspion je stvarno veliki, a napor ogroman. Izvlače se zadnji atomi snage. Uz sve to prži nas sunce od koga se kamen pod nama usijao. Trkači daju sve od sebe. Dok vozi pored mene, Igor ne htijući prelazi preko povećе zmije. Vjerovatno smuk, može se lijepo vidjeti na snimku njegove GO PRO kamere sa

INFO TRKE

Podaci o trci „**Za sirac sira 2012**”

Najbolji su:

I mjesto – **Igor Škero**, vrijeme 18:42

II mjesto – **Trifun Ćuk**, vrijeme 18:43

III mjesto – **Zoran Gudelj**, vrijeme 18:49

U trci je učestvovalo **28 biciklista**. I pored ekstremnih uslova za vožnju, nije bilo povrijeđenih (ako izuzmemo manje ogrebotine).

Najmlađi biciklista je bio **Konstantin Karić** (6 godina), a najstariji **Vojislav Prelević**, koji se i takmičio (68 godina). Na ovo smo naročito ponosni! Program je vodila **Tanja Tomić**, novinar Korona radija (hvala Tanja!).

Za bezbjednost takmičara brinuli su mladi **Crvenog krsta Trebinje** (zahvaljujemo im!) Sponzor nagrada za najbolje bicikliste bio je komisijon „**Sirena**” „**Sirac sira**” za najboljeg biciklistu dao je **Božidar Grče** iz sela Žakovo. Sir za drugo i treće plasirane bicikliste kao i za degustaciju obezbjedio je **Risto Prcović**. Cijelu trku podržali su i Opština Trebinje i Lokoportal Trebinje.

Organizator trke je Planinarsko društvo „**Vučji zub**” iz Trebinja.

Na trci su bili prisutni i mještani sela Žakovo koji su od srca podržali ovaj događaj.

Pobednici trke „Za sirac sira”

Gore: Veteran na točkovima; Desno, od gore prema dole: Najmlađi učesnik trke osvojio je polupoziciju na startu; odmor za vijernog „konja”; slučajni susret sa zmijom

.....

volana bicikla. A šalili smo se dok smo pripremali stazu da će poskoci navijati kad biciklisti budu prolazili. Nekako dolazimo do vrha staze i očekujemo da će sada biti lakše. Ali slijedi opasan i istovremeno interesantan spust. Nizbrdice velike, kočnice jedva stižu da obave svoj zadatak. Adrenalin nas nosi. Istinsko uživanje... Prolazak takmičara kroz cilj burno pozdravljaju navijači.

Nakon trke uslijedilo je druženje i podjela nagrada (naravno hercegovački domaći sir). Atmosfera odlična. Trka je bila iznad svih očekivanja i kao što Igor reče: „Jučerašnji dan u Žakovu sigurno ćemo dugo pamtiti. Nevjerovatno koliko pozitivne energije na jednom mjestu!”

Uspjeli smo u potpunosti u svojoj namjeri - došlo je čak 28 biciklista i svi su uživali, promovisali smo ljepote sela - Žakovo je ostalo zabilježeno na brojnim fotografijama i video materijalima koje svi mogu da vide... A probao se i domaći sir.

Ono što je sigurno – zakotrljali smo jedan veliki točak. Trka „Za sirac sira” će se sigurno održati i slijedeće godine na istom mjestu. A možda već i ove jeseni. Ko će čekati godinu dana?

Da smo zdravo!

Slavenko Vukasović

PHOTO: TATJANA ANIĆ

Veselo niz Ibar

„*Veseli spust*” Ibrom, od tvrđave Magliča do Kraljeva, jedinstvena je atrakcija u ovom delu *Srbije* koja poprima i međunarodni karakter...

Ibarski „Veseli spust” je tradicionalna manifestacija koja se održava od 1990. godine. Splavarenje Ibrom počinje od srednjovekovnog grada Magliča do Kraljeva i jedinstvena je atrakcija u ovom delu Srbije koja poprima i međunarodni karakter, sa preko 10.000 učesnika - veslača, trubača na reci, onih koji skaču, igraju, prskaju se, plivaju, smeju, uživaju u prirodi i dobrom druženju...

Organizacija „Explore Serbia” vodila je nekoliko svojih članova na ovu tradicionalnu letnju manifestaciju. Ispostavilo se, kako smo i predviđali, da će spust zaista biti veseo za posadu željnu avanture i dobrog druženja!

Donosimo vam impresije Jelice Janković, člana organizacije „Explore Serbia”.

„Drži veslo pod pravijim uglom... lakše je tako”, rekao je naš skiper Raša kad sam prvi put uzela veslo u ruke i zarila ga u hladni Ibar. Osmeh posle toga, kada shvatiš da zaista jeste tako i osmeh dok pokušavaš da navodno sinhrono veslaš sa ostalima iz ekipe (većina vesla prvi put). No, da ne bude zabune, nije Ibar ni težak ni oštar, ali atmosfera u kojoj se nađeš na početku „Veselog spusta” na Ibru je takva da budi avanturu u tebi...

Za one prave ljubitelje ove manifestacije koja traje već 20 godina, a i za prave ljubitelje ovog kraja, jutro pre samog spusta ne bi smelo da počne bez penjanja uz brdo do ostataka srednjovekovnog grada Magliča. Tako je i počelo naše jutro, negde oko pola sedam ujutru. Penjemo se terasastim stazicama, neki od nas neprofesionalno obuveni (čitaj: papuče za plažu), duva hladnjikavi vetrić i olakšava nam penjanje.

A kad smo stigli gore, uživali smo u živopisnom pogledu na lbar i okolna brda sa bogatom šumom. Učinilo mi se da tu na ostacima tog starog grada sunčevi zraci nekako čudno probijaju i miluju lice... U spuštanju ka mestu gde je start samog „Spusta“ srećemo ljude koji su došli noć ranije i kampovali na samom brdu. „Sledeće godine i mi ćemo tako“. Ovaj put, samo im zavidimo.

Dok se spremamo za start, gledamo, divimo se i ponekad i nasmejemo čamcima najrazličitijih vrsta, oblika, boja, koji će svi zajedno krenuti kada se bude čuo čuveni pucanj. Profesionalni čamci (manje i više rabljeni), traktorske i gume od kamiona, povezane u jednu celinu, školjka od fiće na podu od drveta, ostaci od nameštaja vešto sklopljeni da se i na njima može održavati ravnoteža... Na nekima od njih postavljeni su i razni dodaci: improvizovani roštilj, mali sto, klupe... neki su povel i trubače sa sobom. Mi, pored njih, izgledasmo... pa kao da smo sve ovo ozbiljno shvatili. U našem profesionalnom, rafting čamcu, bila je sjajna ekipa, devet veličanstvenih - tri devojke i šest momaka.

U jednom trenutku naše pripreme pored čamca prekide pucanj. Uskaćemo. Krećemo. Istog trenutka kada se pomerismo od obale, osećaj beše već drugačiji. Hej, pa mi smo deo mase od nekoliko hiljada ljudi, koja je krenula ka istom cilju. Cilj je u

INFO

Više o neprofitnoj nevladinoj organizaciji „**Explore Serbia**“ koja podstiče razvoj avanturističkog i ruralnog turizma, potražite na internet stranici:

www.explore-serbia.rs

Više o „Veselom spustu“ potražite na stranici:

www.veselispust.com

Mataruškoj banji, može se produžiti i dalje do Kraljeva, ali ove godine zbog velike vrućine znali smo da ćemo se tu i zaustaviti. Početak trke je delovao naivno: lagano veslamo, menjamo se, pozdravljamo sa onima ispred i iza nas, uživamo u pogledu na obalu (živopisna priroda koju presecaju slike prasića koji se vrte na ražnju).

Ali kako vreme odmiče, sunce jače prži, pijemo neograničene količine tečnosti (uglavnom piva), polako jedno po jedno uskaćemo u vodu koja je hladna, ali kao nekim čudom već posle par sekundi si se navikao na nju...

Skiper Raša nam priča o lbru, kako je dan pre toga vodostaj bio veći i spust brži. Naše oduševljenje raste kada naiđemo na brzake, (onda mi devojke vrištimo, kažu to doprinosi doživljaju, a muški ozbiljno postupaju po upustvima skipera), kada uspešno zaobiđemo manju stenu, i kada uspešno izbegnemo bliski susret sa ponekim drvetom, kada uspemo da izbegnemo sudar sa drugima pa makar se i za 360° okrenuli nasred lbra...

Ali definitivno najveći doživljaj od svih je, kada te suvog i prepeklog na suncu, neko zalije kofom hladne vode iz lbra. Oni koji će ići na „Spust“ neke od narednih godina treba da znaju da tamo ne možete i ne smete biti suvi duže od dva minuta. To, jednostavno, nije dozvoljeno! Poliče vas oni iz vašeg čamca,

ali i oni iz susednih kada se najmanje nadate. Spust bez toga ne bi bio „Spust“!

Par puta pristasmo i uz obalu, da se malo okrepimo. Ali ne zadržavamo se dugo - bolje je na vodi. Na lbru, hladnom, ne previše dubokom, dugom 276 km, na lbru što ide od planine Hajle...

Posle otprilike četiri i po sata stižemo u Matarušku banju. Možda je prošlo i previše brzo... Dobro, nismo bili među prvima, ali oduvek smo bili pravi sportaši. **VAŽNO JE UČESTVOVATI.**

Jelica Janković

Na levoj strani: Družina „Explore Serbia“; Levo: Srednjovekovni grad Maglič; Ukcavanje u čamac; Veseli učesnici „Veselog spusta“; Gore: Na okuci reke; Dole: Kako prskanje prelazi u kupanje

Dunavom do Crnog mora

Najduža rečna regata 57. Tour International Danubien povezuje sve podunavske zemlje. Pratimo je na proputovanju kroz Srbiju...

Tour International Danubien je najveća i najduža rečna regata na svetu, traje 73 dana i učesnici preveslaju 2.455 km rekom Dunav. TID-Regata je veoma popularna u svetu i pored učesnika iz podunavskih zemalja

ima veslača i sa drugih kontinenata. Na regati su zastupljena deca, odrasli i starije osobe oba pola. Osnovna ideja regate je u cilju zdravog korišćenja slobodnog vremena, održavanja kondicije i opšteg zdravlja ljudi, prijateljstvo i razmena kontakata među ljudima, tolerancija i poštovanje različitih nacionalnosti, vera i rasa, kao i zaštita i čuvanje životne sredine. Ona takođe u velikoj meri doprinosi većem ugledu Republike Srbije u svetu, jer upravo strani turisti čine većinu učesnika ove regate u našoj zemlji. TID-Regata startuje svake godine iz nemačkog grada - Ingolštata (Ingolstadt), poslednje nedelje juna (ove godine 24. juna), a završava se 6. septembra u rumunskom mestu Sveti Đorđe (Sfantu Gheorghe).

Regata je najstarija na svetu, a prva je bila održana 1956. godine, u kojoj je SFRJ, pored Čehoslovačke i Mađarske, bila jedna od prvih organizatora ove tako značajne i velike manifestacije. Od 2.000 turističkih manifestacija u Srbiji, na osnovu naučnog elaborata doktora turizmologije Željka Bjeljca sa Fakulteta za turizmologiju u Novom Sadu, po važnosti i veličini ona zauzima 35 mesto.

Regata je pod pokroviteljstvom u programu ECA (Evropske kajakaške asocijacije) Organizator TID-a kroz Srbiju je Odbor za turizam Kajakaškog saveza Srbije, koji već godinama uspešno sarađuje sa turističkim organizacijama i opštinama u kojima regata staje i kroz koje prolazi.

Regata je veoma popularna u svetu i pored učesnika iz podunavskih evropskih zemalja (Nemačka, Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Bugarska i Rumunija) i nepodunavskih evropskih zemalja (Švajcarska, Velika Britanija...), imamo i učesnike sa drugih kontinenata (Izrael, Australija, Amerika, Novi Zeland, Kina i ostalih). Ove godine ima oko 150 učesnika.

Osnovno pravilo TID-a jeste: plovdba Dunavom čamcima (kajak-kanu) koje pokreće čovek sopstvenom snagom po etapnim mestima koja se za svaku zemlju utvrđuju na Međunarodnoj godišnjoj Konferenciji koja se održava svake godine sredinom oktobra u nekoj od zemalja učesnica.

Dnevne etape su od 16 do 60 kilometara, u proseku 43 km. U etapnim mestima Regata boravi jedan dan osim u većim i glavnim gradovima zemalja kroz koje Regata prolazi i u kojima se zadržava po dva dana. Za učesnike regate

se u svakom mestu organizuje svečana večera i prigodan kulturno umetnički program, gde strani učesnici mogu takođe da se upoznaju sa ljudima, običajima, istorijom, kulturom, tradicijom i gostoprimstvom zemlje u kojoj borave.

Etapna mesta u Srbiji su: Apatin (25. juli), Bačka Palanka (28. juli), Novi Sad (29. i 30. juli), Stari Slankamen (31. juli), Beograd (1. i 2. avgust), Smederevo - Jugovo (3. avgust), Veliko Gradište (4. avgust), Dobra (5. avgust), Donji Milanovac (6. avgust), Tekija (7. avgust), Kladovo (8. i 9. avgust) i Brza Palanka (10. avgust) poslednje je mesto u Srbiji.

Najmlađa učesnica na regati je Ivona Milovanović koja ima 6 godina i treći put sa roditeljima učestvuje na regati.

Pored samog veslanja, našim gostima iz celog sveta biće ponuđeni sadržaji kojima će upotpuniti celokupan sportsko rekreativni i turistički doživljaj. Ponudićemo im da posete Banju Junaković, dvorac „Dunderski“, Petrovaradinsku tvrđavu, Sremske Karlovce, keltske ostatke na području Indije, panoramsko razgledanje Beograda autobusom, arheološko nalazište „Vinča“, Viminacijum, posetu Smederevskoj, Ramskoj, Golubačkoj i tvrđavi Fetislam, Srebrno jezero, Vizitorski centar „Lepenski vir“, Trajanovu tablu i ostatke Trajanovog mosta, Hajdučku vdenicu, pećinu „Veteranai“ i ostatke nemačke ratne flote iz Drugog svetskog rata kod Prahova.

U Beogradu smo gosti opštine Palilula gde opštinsko rukovodstvo organizuje prihvatanje, smeštaj i boravak kajakaša na prostoru za sport, rekreaciju na Ada Huji, kao i posetu i upoznavanje sa kulturno istoriskim znamenitostima Beograda. ■

INFO

Više informacija o regati, prijave i uslove učešća, možete da pronađete na Internet stranicama: www.kajakss.org.rs
www.srpski-veslaci.org.rs

Druženje i učenje u prirodi

Susret *mladih izviđača i planinki Vojvodine*, održan je na fruškogorskom izletištu *Letenka (Srbija)*...

Mlađi izviđači i planinke Vojvodine tokom vikenda 22. – 24. juna imali su priliku da zajedno proslave početak školskog raspusta, uživajući u prirodi i odmeravajući snage u različitim izviđačkim, sportskim i disciplinama spretnosti. Susret, u organizaciji Saveza izviđača Vojvodine i odreda izviđača „Boško Palkovljević Pinki” iz Sremske Mitrovice, održavao se na prelepom fruškogorskom izletištu Letenka, i okupio je članove nekoliko vojvođanskih odreda.

Organizacioni tim je pripremio izazovne i interesantne takmičarske discipline, i uz volontersku podršku starijih izviđača pri realizaciji, omogućio učesnicima da na zabavan i zanimljiv način uče nove i razvijaju postojeće veštine, družeći se sa vršnjacima iz drugih gradova u Vojvodini.

Lepo vreme doprinelo je potpunom uživanju u prirodnom okruženju i lepotama Letenke. Sem takmičarskih disciplina, u večernjim časovima učesnici su mogli da uživaju u otvorenom bioskopu i drugim zabavnim aktivnostima. Prvo i drugo mesto su osvojili takmičari i takmičarke iz Bečeja,

dok je treće mesto zauzela ekipa iz Novog Sada.

Organizatori se, jednako kao učesnici, raduju narednom susretu, pozivajući i jedinice koje ovaj put nisu mogle da prisustvuju, da nikako ne propuste sledeću priliku!

Miljena Vučković

Pas koji je stopirao

Jedna planinarska avantura krenula je u pomalo čudnom smeru i za rezultat ima - jedan spasen život! Sada tražimo dobre ljude da malom stoperu pruže topli dom i pažnju kakvu zaslužuje...

Prve sedmice jula, „BukvaListi“ su bili na Durmitoru. Neki su dolazili vikendima, a neki su tamo bili cele sedmice. Bili smo smešteni u super kampu „Mlinski potok“, kod ljubazne Jelene. Ako još niste bili tamo, toplo vam preporučujem. O Durmitoru neću pričati. To je bajka. Ljubav na prvi pogled.

Davor Zelenika
i Šećerko u
Novom Sadu

Elem, ja sam bila jedna od onih koja nije mogla da uzme godišnji u tom periodu, pa sam odlazila vikendima. Prvi vikend je prošao začas i odlučih da sledeći malo produžim. Zele i ja smo već u četvrtak oko 16 sati krenuli iz Novog Sada. Putovali smo, a da nismo osetili kako vreme prolazi, jer smo svo vreme pričali. Nismo se videli skoro dve sedmice, a svašta se izdešavalo u međuvremenu. Kada smo prolazili Divčibare i išli prema Kosjeriću, na sred puta, na beloj liniji smo videli jednu crnu lopticu. Zele je počeo da koči kako bi video šta je to. Stali smo i on je pogledao kroz retrovizor. Naglas je razmišljao: „To je, izgleda, kuće!“. Potpuno iscrpljeno nije imalo snage da se kreće. Očigledno je bilo da ga je neko izbacio iz kola, tu, u sred ničega. Refleksno sam rekla: „Hajde da ga ponesemo! Vрати se, molim te!“. Vratili smo se. Zele je izašao iz kola i kada ga je podigao, usledio je novi šok - „Pa, on nema desnu šapu!“ Više nije bilo dileme šta ćemo s njim. Ostaviti ga nećemo - on ide sa nama na planinu! Uzela sam ga u krilo i umotala u maramu. Prelepo šteno! Čini se da je raso lovačko kuće, mogao bi biti balkanski gonič. U tom trenutku iscrpljeno, gladno, pun buva i glista i užasno prestrašeno! Kratko se migoljio, malo njuškao, a onda zaspao. Spavao je skroz do Durmitora. Usput smo nabavili kutiju u kojoj je spavao, kupili mleka, napojili ga, nahranili... Čistila sam ga od buva...

Ne znamo šta se desilo sa tom njegovom šapicom. Fakat je da nije tako rođen, jer se vidi da je ravno odsečena... Sutradan ujutru svi BukvaListi su ga upoznali i svi su isto reagovali... „Jaaaaaaao, što je sladak! Jaaaao jadničak!“ Mazili ga, hranili... i brzo smo ga razmazili.

Bogdan je nastavio čišćenje buva. Tražili smo veterinara po Žabljaku, ali ga ne nađosmo. Onda nam je Aco iz Šapca predložio da mu damo malo belog luka, jer je to navodno zamena za tablete koje čiste od glista. Dragutin je odradio taj dio, koji nije bio ni malo lak ni za kucu, a ni za nas koji smo gledali. Posle je spavao (valjda mu je pao pritisak). Sutradan je počeo da jede i

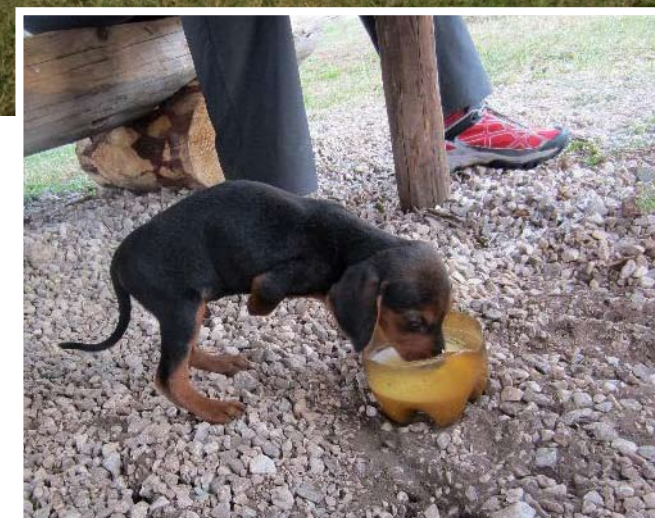

Sa planinarima na Durmitoru;
Dole: Kuca jede prvi pristojan
doručak u kampu

čvrstu hranu, ali i da lovi prdibube (vrsta gundelja) po livadi i da ih jede. To je bio dobar znak! Jelenina ćerka Gorana mu je dala ime - Šećerko. Zele je produžio boravak do srede, pa je ostao s njim. Spavali su zajedno u šatoru. Nadao se da će ga prihvatiti domaćini kampa, da će ga uzeti neko od planinara, ali ništa od toga. Svima je lep, svima je drag, ali ga zbog nožice - niko ne želi. To je tako tužno...

Odlučio je da ga ponesu u Novi Sad gde ćemo zajedno pokušati da mu nađemo staratelja, neku toplu i saosećajnu dušu koja će znati da voli tog malog junačinu! Jer tom malom junaku je samo to i potrebno - ljubav! I tako i bi. Stigli su zajedno u Novi Sad, a pas koji nas je ustopirao odmah se odomacio u dvorištu kao da tu živi 100 godina. Ima i najboljeg druga, malo maće staro mesec dana. Većina komšija je odlično reagovala na njega, deca ga ujutru hrane tako da ne cvili. On je u raju. Ima predloga da ostane tu, ali teško je. Dvorište je zajedničko, 20 stanova u njemu, mnogo je komšija i nisu svi za to. Zele ga je nosio kod Etjena, veterinara, gde je dobio tablete za čišćenje creva od glista i parazita. Čak mu je veterinar poklonio i kesicu hrane za pse, jer ovaj Šećerko šarmira sve.

Razmišljali smo o protezi, ali veterinar kaže da nema potrebe. Ojačaće i neće ni biti svestan tog hendikepa. Normalno će živeti. Čuli smo da na Olimpu živi jedan pas koji nema prednju nogu. Redovno ide s planinarima na vrh i nazad do doma. Ko zna, možda i naš Šećerko bude nadaleko poznat planinarski pas. Sada brinemo o njegovoj budućnosti. Šećerku treba dom. Negde gde će se dobro osećati i gde će biti voljen. A tog malog, hrabrog borca dovoljno je pogledati i videti njegove pametne oči i zaista neverovatan izraz

lica, pa da se čovjek odmah zaljubi u njega i da ga beskrajno zavoli. Zbog svega što je doživeo i preživeo od ljudi odmah po rođenju, dakle kao beba, taj mališa zaslužuje šansu upravo od ljudi. Isto kao što i mi ljudi zaslužujemo šansu da pokažemo malo samilosti koje još uvek, nadam se, imamo i hrabrosti da prihvatimo drugačijeg, u ovom slučaju zaista posebnog, bezazalnog, istinskog malog junaka. Umesto nagrade, od mališe se dobija pouka kako i na koji način istrpeti i oprostiti nepravdu, kako se boriti sa problemom, kako živeti drugačiji...

Ja već znam... Treba mahati repom po celi dan!

Dragana Jugović

KONTAKT INFO

Onaj ko ima uslova i želi da Šećerku pruži ljubav i dom, može da nas kontaktira na e-mail-ove:
davorzelenika@yahoo.com
ili drjugovic@gmail.com

Planinarenje u Indoneziji

Merbabu je jedna od omiljenih planina indonežanskih planinara. Možda zbog toga što je penjanje uz kupu aktivnog vulkana uvek prava avantura. Evo priče iz prve ruke, iz pera Hajisa Sepurokhima...

Merbabu je vulkan tipa strato, što znači da je njegova kupa konusnog oblika i sastoji se iz više slojeva (strata) očvrslе lave i vulkanskog pepela. Ovakvi vulkani karakteristični su i po tome da u određenim periodima postaju aktivni, odnosno, izbacuju lavu. Merbabu se proteže u dve oblasti Magelang i Boyolali centralne provincije Java. Prema etimologiji, „Merbabu“ znači „siva planina“. Vulkan je poslednji put erupirao 1560. i 1797. godine. Danas je visok 3.145 mnv. Planinu pokrivaju šume iz familije Dipterocarpaceae, koja spada u tropske i kišne šume i broji preko 500 vrsta i četinarske šume na nekim delovima.

Merbabu ima mnogo staza sa različitim težinom terena, što ga čini zanimljivim i dostupnim za planinare različite fizičke spremnosti. Od poznatijih staza tu je Kopeng Cuntel, Kopeng Tekelan (najduža staza) i Wekas i Selo staza koja ide ka planini Merapi (2.965 mnv).

U 16,45 popodne stigli smo na autobuski terminal Magelang. Autobus za selo Wekas kretao je za 15 minuta, pa smo imali malo vremena. Požurili smo da proverimo i spakujemo opremu za uspon i zalihe hrane koje su ograničene i treba ih trošiti

DOZVOLA I TAKSE

Iako ova oblast pripada Nacionalnom parku, ne postoji zvanična dozvola, niti je potrebna neka zdravstvena potvrda za planinarenje na Merbabu, potrebno je samo platiti ulaz, odnosno registrovati se za uspon i postoji još taksa za parkiranje privatnog vozila.

Hajis Sepurokhim, poznatiji kao Euchalyptus Rimba

.....
racionalno. Našu stalnu ekipu čine Hajies, Max, Gunawan, Stephen, a danas su nam se pridružili još i Chudori, Sarwo and Nazwa.

U 17 h bus je polako krenuo sa stanice za selo Wekas, tačnije selo Gate Kaponan, gde mi treba da izađemo. U autobusu je bila velika gužva, a vreme napolju nije bilo prijateljski nastrojeno. Počeo je pljusak dok se voda u potocima slivala niz prozor do kojeg smo se nagurali. Krenuo je strmiji teren, a kiša nije posustajala. Nas nije napuštao entuzijazam da krenemo na planinu Merbabu bez odlaganja. Posle sat vremena vožnje i pređenih devet kilometara, stigli smo konačno u selo Gate Kaponan. Pre uspona smo izgovorili maghrib (večernja molitva), a onda se sa zadovoljstvom bacili na hranu. Uživali smo u toplom pirinču, prženoj piletini i vrućem čaju.

U 20 sati po lokalnom vremenu (zapadno indonezijsko vreme) ušli smo u minibus koji je trebao da nas poveže gore do početne tačke uspona gde se dobija i dozvola za uspon. Ovu tačku ću nazvati kamp broj 1. Odmah na početku kreće kamenjar i uzbrdica za zagrevanje, a staza zatim ulazi u borovu šumu. Tu nas je uhvatio mrak. Povremeno se neko oklizne u hodu, jer staza je prilično klizava, a vidljivost sve slabija. Hodamo pažljivo osvetljavajuću stazu. Povremeno pravimo kratke pauze za disanje dok nam se znoj sliva niz košulje. Na ovoj visini inače žive gorštaci koji rade na svojim plantažama, a najčešće uzgajaju luk, kupus, šargarepu, duvan i čuvaju stoku. Ovaj deo staze vodi stalno uzbrdo i potrebno je oko dva sata da se pređe. Uspon u večernjim satima je vrlo ugodan sa lepim krajolikom i treperenjem zvezda na nebu, dok se u daljini vide svetla udaljenih naselja. Uživamo u zvucima, koji se ne mogu čuti u velikom gradu. To su zvuci noćnih životinja i šuštanje vetra kroz borovu šumu koji prožima naša tela oslobađajući nas pri tome buke sa naših zagađenih ulica, mašina, kompjutera i modernog života. Hodamo hipnotisani.

Vreme nam je jako brzo prošlo, nismo ni osetili. Stigli smo u kamp broj 2, koji je otvoreno i ravno mesto, gde se obično nalaze desetak šatora. Subotom, nedel-

KORISNE INFORMACIJE:

- Od prošle godine, u kampu broj 2 može se nabaviti karta sa planinarskim stazama za planinarenje na vulkanu Merbabu.
- Staza „Merbabu Selo“ ima puno grana, tako da morate biti oprezni da se ne izgubite. Ona je dosta dugačka u odnosu na neke druge, lakše dostupne staze, ali zato pruže neverovatno lepe vidike i veličanstven pogled na planinu Merapi.
- Planina je visoka 3.145 mnnv.

jom i praznicima, ovaj kamp masovno koriste tinejdžeri gde postavljaju svoje šatore. To dobro dođe raznim trgovcima hranom iz okolnih sela, a postoji i izvor vode koji je sproveden kroz cev do ovog mesta. Mrak je sad već potpuno pao, a atmosfera u kampu je vesela. Tišinu prekidaju razgovori među planinarima i pucketanje logorske vatre. Uskoro smo podigli naša dva šatora i počeli da spremamo hranu. Posle fizičkog napora, nema ništa lepše nego uvaliti se udobnu vreću u toplini šatora i punog stomaka.

Probudili smo se u pet ujutro i posle pakovanja i uzimanja zaliha vode, polako smo napustili kamp pozdravljajući se sa drugim planirima koji su bili budni, ali još nisu kretali na uspon. Čekalo nas je četiri sata hoda do vrha vulkana Merbabu.

Posle kampa broj 2, kreće opet strmija kamena staza sa povremenim kamenim policama, gde ima obično mesta za podizanje jednog šatora. Uskoro stižemo da raskrsnice Kopeng i idemo ka krateru Candradimuka. Iz pravca kratera do nas stiže opor miris koji smrdi na sumpor i tera nas da brzo napustimo to mesto. Na ovom delu staze je potreban poseban oprez. Put koji prolazi pored kratera je veoma strm. Vulkan je okamnjnjen, ali se još uvek vrelo na nekim mestima i ponekad se puši. Treba pripaziti i na vrele izvore sumporne vode.

Stigli smo do mesta koja se zove Croquet, a tu nas je stigla i magla. Nastavlja se strma i stepenasta staza sa ponorom i sa leve i sa desne strane i ovaj deo se zove „Kravlja grba“. Vreme je i dalje maglovito i duva prilično jak vetar, možda bi se čak trebali vratiti, ali guramo i dalje napred. Naišli smo na mnogo strmih delova pre nego smo dosegli vrh. Stižemo do još jedne raskrsnice staza. Levo se ide na vrh Sharif (planina Pregodalem), a desno na vrh Kenteng Songo, koji je naš cilj. Ne tako prijateljski vremenski uslovi, hladnoća i jak vetar ne kvare lepotu planine Merbabu u kojoj uživamo.

Pre dostizanja vrha čeka nas poslednje teško i opasno iskušenje. Treba proći deo uske staze dok ste priljubljeni uz kameni zid, a ispod vas ogroman ambis. Ne

smem ni da zamislim da neko padne tu. Posle kamenog zida, idemo korak po korak i pridržavamo se za sve što je ruci dostupno, čak i za retku travu i korenje i izlazimo na greben. Sada je ambis i sa leve i sa desne strane, ali već posle nekoliko minuta stižemo do vrha Kenteng Songo.

Ispred nas je veliko prostranstvo i linja na horizontu crta brda i oštre vrhove. Kao i obično, opravdali smo naše znanje i iskustvo na ovim terenima i potvrdili koliko je važna međusobna saradnja, timski rad i iznad svega poštovanje prema prirodi.

Hajis Sepurokhim
Euchalyptus Rimba

Raj za penjače

Na *Borskom stolu* (Srbija) uspešno održan *alpinistički tabor* koji je okupio oko 30 planinara...

Organizaciji Komisije za alpinizam Planinarskog saveza Srbije (KAPSS) održan je alpinistički tabor na Borskom stolu od 15. do 17. 6. Cilj tabora bio je penjanje tradicionalnih alpinističkih smerova u suvoj steni težine od 3. stepena UIAA skale, pa navise, kao i druženje i razmena znanja i iskustava alpinista iz Srbije.

Okupljanje je počelo u petak, 15. juna, u popodnevnom časovima kod planinarskog doma podno Borskog stola. Do samog doma nije moguće doći putničkim vozilom zbog jako lošeg puta u poslednjih par kilometara. Ovo je srećna okolnost, pa se u ovom kraju susreću istinski zaljubljenici u prirodu kojima ne smeta da idu peške. Alpinisti su se uglavnom smestili u šatorima dok je dom bio krcat drugim posetiocima. Bili su tu pripadnici GSS-a i Uprave za vanredne situacije MUP-a, koji su u stenama Borskog stola izvodili vežbe spasavanja, kao i mladi izviđači iz Niša.

U ranim prepodnevnom satima alpinisti su se razmireli po podnožju stena u potrazi za smerovima koje bi penjali. Mnogi od nas su ovde po prvi put, pa se malo mučimo oko orijentacije. Zbrici doprinosi i štampani vodič sa malo pomešanim skicama smerova, ali uz pomoć iskusnijih kolega ipak brzo nalazimo ulaze u željene smerove i prve naveze već kreću...

Ono što prvo pada u oči kod kontakta sa stenom jeste njena izrazita kompaktnost koja me je oduševila s obzirom da sam u svom skromnom dosadašnjem penjačkom iskustvu uglavnom imao dodira sa jako trošnom stenom. Smerovi su ovde uglavnom jako dobro opremljeni klinovima i boltovima, tako da za napredovanje skoro uopšte nije potrebno kucati svoje klinove, niti kakve druge spravice (mada nije zgoreg imati ih kod sebe). Ovo možda nije baš po ukusu tradi-

INFO

Na taboru bilo tridesetak alpinista iz sledećih gradova: Subotica, Novi Sad, Beograd, Šabac, Smederevo, Požarevac, Kragujevac, Niš i Bor.

cionalista, ali svakako doprinosi bržem i pre svega bezbednijem penjanju. Sve pohvale za entuzijazam članova Alpinističkog odeljenja Bor, koji su ove smeri opremlili. Još jedna osobenost ove stene jeste bogatstvo takozvanim kaminima - širim pukotinama koje vode vertikalno navise, a kroz koje se alpinisti provlače. Neko ove kamine voli, neko ne, ali jedno je sigurno - pružaju odličnu zaštitu od sunca.

Pošto su smerovi uglavnom kratki (50-150

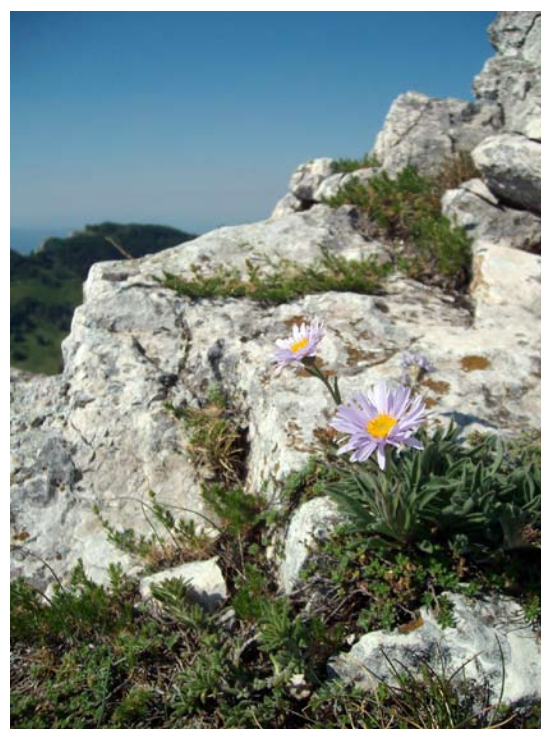

m) moguće ih je dosta popeti za kratko vreme. Ushićeni i željni penjanja ostajemo na steni do kasno popodne. Onda sledi ručak i kraći odmor, pa nazad - na penjanje do ranih večernjih sati. Još jedna pogodnost ovog penjalista je i ta što su prvi smerovi udaljeni samo dvadesetak minuta od planinarskog doma, pa im je pristup brz i lak.

Uz večeru i druženje preporučujemo dogovore od prethodnog dana i pravimo planove šta ćemo sutra penjati. Spavamo brzo. U nedeju smo dosta ranije na nogama svesni

činjenice da za penjanje nemamo ceo dan na raspolaganju jer se popodne valja pakovati i voziti nazad. Trudimo se da što racionalnije iskoristimo još malo vremena što nam je preostalo. Srećni i zadovoljni, natovareni opremom u kasnim popodnevrim satima krećemo nazad ka našim par kilometara udaljenim automobilima i razilazimo se svako ka svome gradu. Jedino je šteta što nije potrajalo bar malo duže ali to je razlog da dođemo ponovo.

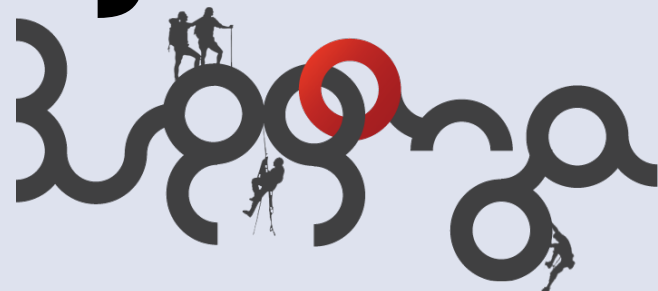
Dragutin Milovanović

PROMOCIJA

Mama, i ja sam *alpinist*!

Alpinizam – Sport? – Pa ne baš, prije bi se reklo stil života koji je većini ljudi nepoznat! Otkrijte čari alpinizma sa ekipom iz „Breganje“!

Provedite dan s ekipom Breganje na stijenama Okića i na trenutak iskusite djelić onoga što alpiniste i penjače tjera da pomiču granice svojih mogućnosti.

Za Vas organiziramo jednodnevne izlete na

neka od najstarijih penjališta u Hrvatskoj.

Želimo Vam približiti dio naših života i podijeliti s vama iskustva koja su nas ispunila u tolikoj mjeri da iz dana u dan sanjamo i žudimo za novim avanturama.

Penjanje

Provedite dan u prirodi penjući se po stijenama u potpuno osiguranim uvjetima. Penjat ćete se tehnikom top-rope koja Vam omogućava potpunu sigurnost, a istovremeno ćete doživjeti nesputan osjećaj slobodnog penjanja. Težinu uspona prilagođavamo Vašim mogućnostima. Radeći u malim grupama fokusiramo se na individualni pristup. Naučit ćete osnove rada s užetom i spravama za osiguranje na sportskim penjalištima i zaraditi sasvim solidnu upalu mišića. Naravno da Vam jedan dan u stijeni neće biti zamjena za ozbiljan alpinistički tečaj, no biti će više nego dovoljan da se zaljubite u ovu prekrasnu i oslobađajuću disciplinu.

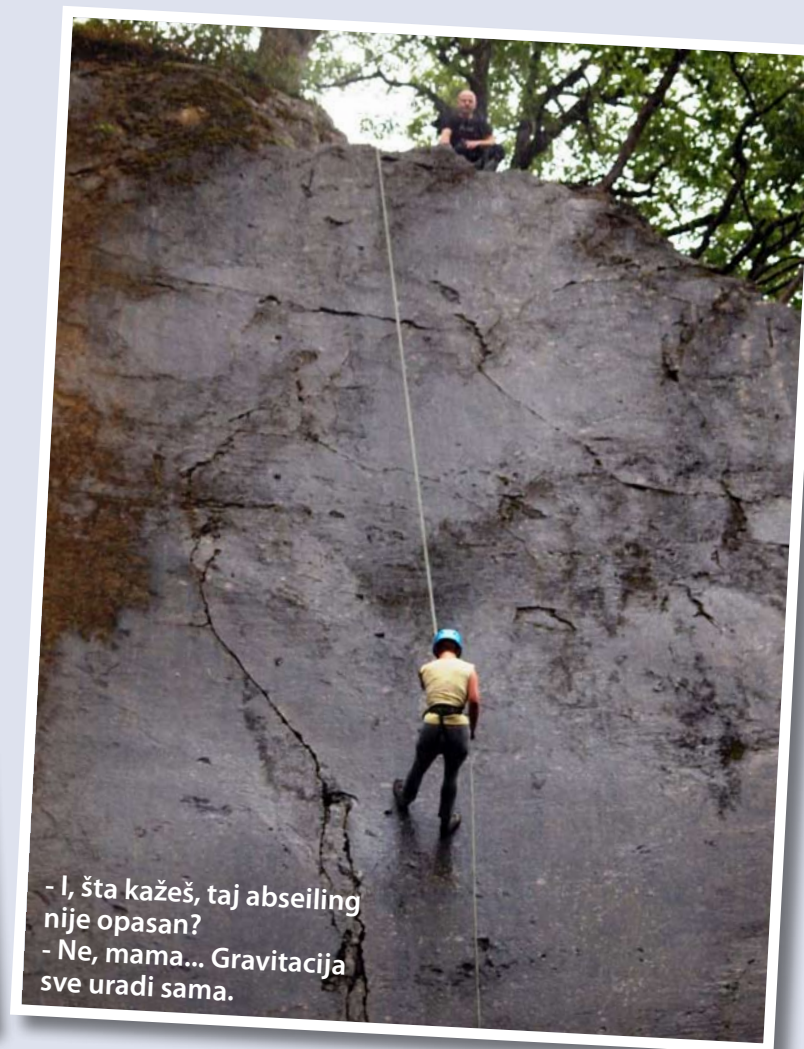
Sve što Vam treba je udobna sportska

odjeća i obuća i spremni ste za avanturu.

Abseiling

...tehnika kontroliranog spuštanja niz strmu stijenu pomoću užeta...

- I, šta kažeš, taj abseiling nije opasan?
- Ne, mama... Gravitacija sve uradi sama.

Mama, mama, vidi me!

● Oduvijek vas je fasciniralo filmsko spuštanje zakrabuljenih likova po užetu sa spektakularnim upadom, uglavnom kroz prozore zgrada? - E, pa to vam nećemo priuštiti!

● Zato vam možemo priuštiti da se u kontroliranim uvjetima i pod pratnjom iskusnih ljudi, pomoću alpinističkog užeta spustite niz vertikalnu stijenu i doživite adrenalinsku avanturu koju ćete duuuugo prepričavati prijateljima.

● Breganja od sada za Vas organizira jednodnevne adrenalinske izlete za koje će vam trebati;

Vaša specijalizirana i preskupa oprema? – Ne!

Vaše penjačke poduhvate, naravno, ukoliko to želite, fotografirati ćemo i objaviti na našoj web i facebook stranici. ■

INFO

Za detaljnije informacije slobodno nas kontaktirajte!

Info: kontakt@breganja.com
www.breganja.com

Lekovito i ukusno

Naučite da prepoznate, uberete i upotrebite samoniklo jestivo i lekovito bilje, upoznajte raskoš sveta šumskih pečurki... U ovom broju upoznajte biljke **brašnjenik** i **troskot**...

Brašnjenik

Brašnjenik ili divlji ili engleski spanać (*Chenopodium bonus-henricus*) višegodišnja je zeljasta biljka, visoka do 80 cm, sa uspravnim uglastim i malo razgranatom, često crvankastom stabljikom, na čijem vrhu se razvijaju brojni sitni beličasto-zelenkasti cvetovi, složeni u klasove (sitne grozdice), koji proizvedu mnoštvo malih, crnih okruglih semenki. Cvetovi od maja do oktobra. Listovi su tamnozeleni boje, kopljasto-trouglasti, sa talasastim ivicama i na vrhu zašiljeni. Stojaju na peteljci koja je duža od samih listova – naročito prizemnim. Mladi listovi kao da su sa donje strane posuti brašnom, koje se kotrlja pod prstima, zbog čega je i logičan narodni naziv – brašnjenik. Nekad je u Engleskoj gajen kao kultura, pa i ime engleski spanać nije pogrešno, a pošto je neopravdano napušteno njegovo gajenje i on se snašao u divljini, možda je najlogičnije ime za

ovu predivnu lobodnjaču – divlji spanać.

STANIŠTE: Divlji spanać raste od brdskih predela, pa do preko 2.000 m visine. Naše iskustvo govori da na oko 700 m može da se nađe, ali na 1.000 m i većim visinama po pravilu ga ima dovoljno, naročito ako je tu razvijeno stočarstvo, jer mnogo voli mesta gde ima torova i, uopšte, gde se kreće stoka. Izgleda da voli i terase, jer kod mene (u

Beogradu) – probno, jako lepo uspeva u žardinjeri na četvrtom spratu. Prethodna „šala“ je zapravo preporuka za ponovno gajenje brašnjenika, jer on pokazuje sklonosti ka tome, a poznato je da je nekad bio gajen kao povrtna biljka i da ga je mnogo lošiji spanać, zbog komercijalizma, potisnuo u divljinu. „Sremuš“ je ograničavao branje semena za ponovno gajenje brašnjenika, ali na staništima (mestima kretanja i zadržavanja stoke) i isključivo na stajnjaku.

BERE SE: Beru se mladi listovi, mladi sočni vrhovi stabljike i seme. Krajem leta listovi se ponovo podmlađuju, pa sakupljanje može da se organizuje sve do snega. Da bi se to obezbedilo treba ga pravilno brati – bez čupanja iz korena i ostavljajući potreban broj stabljika za proizvodnju semena, koje obezbeđuje razmnožavanje biljke. Seme se bere jednostavnim svlačenjem rukom uz stabljiku klasa, pri čemu seme (sa plevom) ostane u ruci. Kasnije je lako odvojiti seme od pleve. Suši se u hladu na promaji.

SADRŽI: U 100 g sveže biljke (list) ima 115 mg vitamina C, 5,75 mg karotina, 5,77 g belančevina, 1,01 g masti, 6,89 g ugljenih hidrata, 54 kal... Pored toga ima flavonoida, histamina, saponina i oksalata.

UPOTREBA

KAO HRANA: U ishrani se mogu koristiti mladi listovi (za čorbe, variva, za pite zeljanice, šnicle, pire, salate i sl.); mladi sočni izdanci (pre cvetanja) – kao šparoga; a nema razloga da seme ne bude sastavni deo lepo ukomponovane porcije proklijalih semenki (žitarica i raznih SJB – samoniklo jestivo bilje). Seme je veoma sitno, pa ga ne treba mleti za dodavanje testima ili, na primer, hlebu. Brašnjenik ima sve osobine spanaća, od koga je

• **Zelene „Sremuš“ šnicle** - 500 g SJB (samoniklo jestivo bilje) prebrati, oprati, kratko blanširati i sitno iseckati – oko dve trećine SJB jednaki delovi koprive i brašnjenika, a ostalo po izboru (iz ponude SJB). Jednu do dve glavice crnog luka i dva do tri čena belog luka ili još bolje adekvatnu količinu sremuša sitno iseckati. Prokuvati malo pirinča. Sve to izmešati, dodati malo kukuruznog ili običnog brašna i malo prezli, dva do tri jaja, bio začini, soli i bibera po ukusu. Ponovo sve izmešati, formirati šnicle i pržiti ih na ulju ili ih peći na plotni podmazanoj sa malo ulja. Brašno, prezle, jaja i pirinač imaju ulogu vezivanja mase, pa ih koristiti samo u količini koja obezbeđuje kompaktnost šnicli. Šnicle služiti kao predjelo ili kao prilog glavnom jelu.

Recept iz „Sremušove“ prakse

Više informacija o Konceptu Ishrana iz Prirode „SREMUS“ možete pronaći na Internet stranici: www.sremus.org

spanaća, staviti u činiju i preliti pripremljenom mešavinom. Na kraju dodati mleveni kim.

Recepti iz Kuvara samoniklog bilja

JOŠ PONEŠTO O BRAŠNJENIKU

- **Kineski spanać** - Napraviti sos od dve kašike belog vina, jedne kašičice kukuruznog brašna, jedne i po kašike soja sosa i jedne kašičice šećera. Očistiti, oprati i ocediti 400 grama lišća divljeg spanaća. Na 4 kašike ulja spustiti jednu sitno iseckanu glavicu crnog luka, jedan seckani čen belog luka, kašičicu rendane kore od limuna ili pola kašičice mlevenog đumbira i jednu kašiku seckanog kiselog povrća iz turšije (krastavac, paprika, karfiol, šargarepa...). Sve pržiti uz mešanje na jakoj vatri oko pola minuta, a zatim dodati oprano lišće. Mešati još oko minut, dodati 4 kašike vode, so po ukusu i sos. Dinstati još dva minuta na jakoj vatri i skloniti.
- **Salata** - Nakratko popariti 50 g suvog grožđa, pa izmešati sa jednom rendanom jabukom i 50 g seckanih lešnika ili oraha. U to dodati dve kašike jabukovog sirćeta i šest kašika ulja, pa promešati. Na rezance iseckati pola kilograma divljeg

Radenko Lazić

nadmoćniji. Ipak, prisustvo oksalne kiseline ukazuje na opreznost u količini, tako da i kod njegove upotrebe važi naš savet da je pametnije koristiti ga u kombinaciji sa drugim SJB – u količini dodatka ili malo više, ali ne kao osnov. Posebno bih preporučio kombinovanje sa koprivom (pola – pola), jer se međusobno pomažu.

U LEČENJU: Mada ne spada u lekovite biljke, narodna medicina preporučuje brašnjenik i u lečenju. Kao spoljna obloga može se koristiti kod bolnih i upalnih otoka, hroničnih osipa ili za previjanje zagađenih rana. Nekad je upotrebljavan i kao čaj protiv tuberkuloze. Naravno najbolje lečenje se postiže primenom u ishrani i sakupljanjem kroz rekreativni boravak u Prirodi.

OPREZ: Poseban oprez kod branja brašnjenika nije neophodan. Veoma se lako prepoznaje i uz malo pažnje skoro da je nemoguće zameniti ga sa otrovnim biljkama. Ipak, takozvane smrdljive lobode (nisu otrovne, ali ni jestive) mogu da se zamene u slučaju nepoznavanja ili nepažnje. Više pažnje treba posvetiti prisustvu oksalne kiseline, naročito kad su u pitanju lica sa slabijim bubrezima.

TROSKOT

Troskot (*Polygonum aviculare*) je jednogodišnja, niska, polegla ili ustajuća, žilava, sitna, zeljasta biljka, sa razgranatom puzavom stabljikom, punom usko eliptičnih, ovalnih izduženih listića u čijem pazuhu tokom celog leta i u jesen cvetaju beli ili zelenkasti cvetovi. Stabljika raste do 50 cm dužine, sa crvenkasto smeđim člancima (kolenima) dužine 5 - 7 cm. Skoro je bez mirisa, a ukusa je trpkog i stežućeg.

STANIŠTA: Troskot je veoma rasprostranjen dosadan korov – kosmopolit. Raste naročito na suvim, tvrdim, neplodnim i ugaženim mestima. Nalazimo ga i do 2.000 m nadmorske visine. Stalni je pratilac čoveka i njegovih naselja. U naseljima ▶

JOŠ PONEŠTO O TROSKOTU**Iz narodne medicine:**

Sveža biljka se zgnječi i stavi na ranu, radi zaustavljanja krvarenja; sok od troskota, u rakiji, pije se (manje čašice) radi odstranjivanja glista; kiselo crveno vino prokuvano sa troskotom smiruje proliv, otklanja podrigivanje, smiruje menstruaciju, smanjuje (prekida) vrućinu želuca i trbuha; čajna mešavina od jednakih delova troskota, hrastove kore, listova koprive i cvetova kamilice služi za ispiranje kod belog cveta; U Rusiji se koristio galenski preparat avikularin, kao sredstvo protiv krvarenja iz materice. Za plućne bolesti literatura preporučuje sledeću čajnu mešavinu: Jednaki delovi troskota, poljske preslice, mrtve koprive i cveta jagorčevine; prvo kratko prokuvati troskot i poljsku preslicu, a zatim skloniti sa vatre i dodati mrtvu koprivu i cvet jagorčevine i poklopiti; posle 5 - 10 minuta čaj se procedi, zasladi (najbolje medom) i pije 2 - 3 šolje dnevno.

Čajna mešavina kod prekomerne sluzi:

Za mešavinu koristiti 3 dela troskota, 2 dela podbela i 2 dela bokvice; čajnu kašiku mešavine popariti vreloom vodom, a posle 5 - 10 minuta procediti, zasladi (najbolje medom) i piti - dve do tri šolje dnevno.

iz kamenog doba nađeni su osušeni delovi biljke i seme troskota.

BERE SE: Bere se tokom cele vegetacije, nadzemni deo biljke (mlade ili u cvetu). Lako se čupa iz korena, zbog čega treba biti oprezan pri branju, jer se tako smanjuje populacija (odsecanjem nadzemnog dela biljke se podmlađuje), pa, bez obzira na njenu rasprostranjenost, na taj način može biti ugrožena. Suši se u hladu na promaji.

SADRŽI: U 100 g sveže biljke sadrži: 75 mg

Troskot

vitamina C, 5,12 mg karotina, 5,97 g belančevina, 0,94 g masti, 6,47 g ugljenih hidrata, 52 kal. Sadrži kremene (rastvorljive), silicijumove i fenolne karbonske kiseline, eterična ulja (slična kamforu), kumarin, flavonide, sluzi, tanine (taninsku kiselinu)...

UPOTREBA

KAO HRANA: U ishrani se upotrebljava mlada biljka (nadzemni deo) za mešavine sa drugim samoniklim jestivim biljkama (SJB), ne zbog loših sastojaka, već pre svega zbog toga što se teže sakuplja. Po našem (SREMUŠ) iskustvu, svojim sastojcima obogaćuje čorbe, vitaminske supe i variva (kao povrće). Veoma je delotvoran i sveže iscedeni sok od troskota.

U LEČENJU. Lekovitost troskota poznavali su još stari Grci i Rimljani, a u Kini je u upotrebi još od oko 3.700 godina pre nove ere (kod čišćenja mokraćne, za smirivanje bolova u trbuhu, kod žutice, čak i kod težih plućnih bolesti). Dostupna literatura ga preporučuje za čišćenje mokraćne (diuretik), smirenje bolova u stomaku, plućne bolesti (olakšavanje iskašljavanja), žuticu, teškoće sa bubrežima, kamenac, reumatizam, giht, proliv, krvarenja creva i rana, čireve u želucu, podstiče stvaranje vezivnog tkiva, a pomaže kod svih krvarenja (smiruje menstruaciju). U narodnoj medicini (iz više izvora) koristi se za: kamen u bubrežima, želudac (čir na želucu i dvanaestopalačnom crevu), oboljenja jetre, protiv prekomernog lučenja crevne sluznice...

OPREZ: Za upotrebu troskota nije neophodan poseban oprez, jer se lako prepoznaje i nema sličnog otrovnog dvojnika. Snažna svojstva čine ga veoma upotrebljivim i korisnim u ishrani.

Za „Sremuš“
Radenko Lazić

Više informacija o Konceptu Ishrana iz Prirode „SREMUŠ“ možete pronaći na Internet stranici:
www.sremus.org

Obnova Stražilova

Obnovljeno je prizemlje doma „Stražilovo“ koji je izgoreo u požaru. Preostaje da nabavimo pumpu za vodu i naš dom stavimo pod krov. Pomozite da to završimo pre zime!

Planinarsko smučarsko društvo „Stražilovo“ zahvaljuje se svim prijateljima koji su od septembra meseca i velikog požara, pomogli obnovu planinarskog doma „Stražilovo“. Veliko hvala svim pojedincima, fizičkim i pravnim licima koji su svojim donacijama finansijski pomogli obnovu i čija imena se nalaze na početnoj stranici sajta, zatim svima koji su svojim zanatskim ili fizičkim radom dali ogroman doprinos: Duletu Podračaninu, Slobodanu Boškani i ostalim prijateljima iz Bukovca, koji su potpuno remontovali električne instalacije na objektu, Milošu Peškuru, za pomoć u mehanizaciji, Dudanu za izvršene stolarske radove, Davoru za vodoinstalaterske radove, Sonji Ilijevski za izradu arhitektonskog projekta, Draganu Diviću, za građevinski projekat i nadzor, nadležnima u opštini Sremski Karlovci, Dobrovoju Antoniću, direktoru Nacionalnog parka „Fruška gora“, Miodragu Jovoviću i Milivoju Erdeljanu iz PSSV, brojnim planinarskim društvima, drugarima iz Ekološkog centra „Radulovački“ iz Sremskih Karlovaca, zaposlenima u Erste Banci - filijala Sremski Karlovci, Prirodnojčkoj družini „BukvaList“, viskogorcima Crne gore, Jovanu Jariću i Brislavu Sančaninu za medijsku podršku i brojnim Bukovčanima, Karlovačima, Novosađanima, Beograđanima, Kikindžanima, Zrenjanincima i svima ostalima koji su svojim radom učestvovali u obnovi planinarskog doma „Stražilovo“.

Do juna 2012. godine, preko namenskog računa skupljeno je oko 300.000 dinara koji su utrošeni na hidroizolacione radove, kupovinu i ugradnju vrata i prozora, kompletnu zamenu elektroinstalacija prizemlja, keramičarske, farbarske, gleterske i molerske radove. Prizemlje je u završnoj fazi renoviranja i očekuje se da će početi da prima goste u avgustu mesecu.

Pored ovih radova, koji su direktno vezani za obnovu od požara, treba napomenuti da je 2011. kompletno zamenjen podzemni elektroenergetski vod u dužini od 650 metara od stražilovske doline do objekta. Ove radove su nesebično pomogli „Elektrovojdovina – elektrodistribucija“ Novi Sad i opština Sremski Karlovci. Istom prilikom je postavljena i vodovodna instalacija, pa će priključenjem na

stražilovski bunar biti rešen i višedecenijski problem snabdevanja vodom. U aprilu 2012. instaliran je prečištač otpadnih voda (SBR ES 25) za objekat planinarskog doma i rešen problem ispuštanja kanizacionih otpadnih voda u Nacionalnom parku „Fruška gora“. Projekat je finansiran od strane Holandske fondacije za dijalog u tranzicionim regionima – STIDIT.

Međutim, i pored svih obavljenih poslova rekonstrukcije i infrastrukturnog opremanja, najvažniji posao je tek pred nama. A to je izgradnja sprata i postavljanje krova. Ukoliko se to ne uradi do jeseni, kiše i snegova, realno je očekivati značajna oštećenja, pa možda i urušavanje prizemlja objekta. U svakom slučaju, sav dosadašnji trud i uložena finansijska sredstva bila bi uzaludna. Za nabavku svih neophodnih materijala (cigle, cementa, drvne građe i crepa), kao i izgradnju krova i nosećih zidova sprata, potrebno je oko 2.000.000 dinara. **Kako je sav novac utrošen, a za otvaranje prizemlja neophodna je nabavka pumpe za vodu (koja je ukradena nekoliko dana nakon požara), svaka pomoć je dobrodošla.** ■

Nekad i sada: Dom nakon požara i obnovljena kuhinja (dole)

Broj računa: 340-11006433-13 www.strazilovo.org

Zaštita od Sunca

Upozorenja o opasnosti od UV zračenja ne treba zanemarivati! Korišćenjem odgovarajućih kapa i naočara možete smanjiti zračenje i rizik od mnogih komplikacija...

Kapa i naočare za sunce treba da budu obavezan inventar prilikom svih outdoor aktivnosti, bez obzira na godišnje doba, nadmorsku visinu, geografsku širinu... Čak i ukoliko se radi o lakoj šetnji, duži boravak na suncu može da izazove opekotine kože, sunčanicu ili toplotni udar (što je najočigledniji problem), ali česta i dugotrajna izloženost suncu može da izazove oštećenja oka, kataraktu, pa i razne vrste kancera kože.

Ok, svi smo se po maminim direktivama kao deca čvarili na plaži i svakog leta bar jednom bi spržili facu (takozvani „rakun look“). Gomi-lu puta smo i izgoreli i oljuštili se, a da nam baš ništa ne fali! Imajte na umu da se uticaj zračenja kumulise, te da je ono najpogubnije u ranim godinama života, kada

je koža tanka i nema dovoljno razvijene sisteme zaštite. Ukratko, računa se sve ono što ste godinama „pokupili“, ali to nije razlog da se i dalje nepotrebno pržite i povećavate rizik od svih „ne daj bože“ bolesti.

DUG RUKAV GLAVU ČUVA

Da li ste nekada doživeli onaj osećaj kada se „neće grom u koprive“ pretvori u „uh, gde baš ja“? To je momenat kada vam vaš lekar kaže da je vaš mladež prestao da bude samo mladež, te da se zbog pogubnog uticaja UV zraka pretvorio u tumor koji sada buja i divljački uništava okolno tkivo. Pu, pu, daleko bilo, ali upravo je to sled događaja na koji u velikoj meri možete da utičete. Dugi rukavi i nogavice, šešir sa širim obodom i, naravno, naočare mogu da vam pomognu da do toga ne dođe.

Ovo je trenutak kada će mnogi postaviti sasvim logično pitanje: kada je naše Sunce postalo toliko opasno da napolje ne smete da isturite nos, a da ga pre toga ne zaštitite kremom za sunčanje sa rekordno visokim faktorom zaštite od UV zraka?

Odgovora ima nekoliko...

Ruku na srce, sami smo krivi za sve što se dešava!

Upropastili smo veliki deo ozonskog omotača i sada „loši“ zraci sve više prodiru kroz atmosferu. Ako vam neko kaže suprotno, postoji velika

bolestima koje donosi sedenje! Da li vas je ikada sunčani dan mamio u šetnju? To vam vaše telo nešto govori – poslušajte ga!

Sigurno ste čuli za „solarnu jogu“ ili „sun-gazing“, ali vam je malo šašavo da svako jutro blejite u sunce kako biste doručkovali sunčeve zrake... Nameće se pitanje: „Kako gledanje u sunce može da zameni sočnu, masnu šniclu?“ Hm... Pa, ne može, ali može da vam pruži „obrok druge vrste“. Ukoliko ne verujete u takvo što, nemojte biti isključivi, jer je odavno dokazano da je hrana koju jedemo samo malim delom gradi naš organizam (pored hrane, tu su i voda, vazduh i sunčevi zraci). Kao i uvek, i u ovom slučaju bitna je mera, a bar sa suncem ne treba preterivati.

AUSTRALIJSKI KONCEPT

Prilikom outdoor aktivnosti ne možete da birate vremenske uslove ili, pak, tokom najtoplijeg dela dana pijuckate limunadu u debeloj hladovini. Najčešće ćete upravo ovaj najopasniji deo dana provesti na kamenjaru, na višim nadmorskim visinama (svakim metrom UV zračenje se povećava), na goletima bez najmanje senke. Tada je potrebno pozvati u pomoć iskustvo onih koji najviše kubure sa UV zračenjem – Australijanaca.

Zbog ogromne rupe u ozonskom omotaču nad Južnim Pacifikom, Australija je izložena veoma jakom UV zračenju, što je prouzrokovao dramatično povećanje broja obolelih od raznih vrsta raka – pre svega kože. To je izazvalo veliki pomak u kreiranju outdoor odeće i gadgeta, a tu pre svega mislim na naočare za sunce.

Po čemu je specifična ta odeća. Evo nekoliko osnovnih karakteristika ove odeće, koje se danas mogu kupiti svuda u svetu.

ODEĆA

Proizvode se od prirodnih (pamuk) i veštačkih materijala. Zbog specifičnog tkanja, ovi materijali

WEB INFO

Pre kupovine obavezno pogledajte sledeće Internet stranice, jer vam specifikacije proizvođa mogu pomoći u odabiru idealnog modela:

www.coolibar.com

www.rei.com

www.austinkayak.com

verovatnoća da ista osoba takođe veruje i da zemlja nije okrugla. Da vam ne bih opisivao kakvo je i koliko opasno zračenje, pogledajte Internet stranice raznih hidrometeoroloških zavoda. Na svima njima postoje podaci o jonizujućem i UV zračenju, a na nekima možete pronaći linkove sa pouzdanim informacijama i studijama šta sve ova zračenja čine živim organizmima. U eri lako dostupnog znanja, biće to sasvim mali napor za vas.

Drugi razlog zbog kojeg je naše sunce „opasnije“ jesmo mi sami. Savremeni čovek daleko više vremena provodi pred računarom, nego u prirodnom okruženju, pa smo postali kilavi i mnogo osetljiviji na uticaj „elemenata“. Evo, predstavim vam to vrlo plastično. Ukoliko beli kao sir provedete pola sata na jakom suncu, očekujte besane noći, intimne momente sa jogurtom i opojni miris jekoderma. Ako, pak, vašu kožu postepeno navikavate na sunčeve zrake, imaćete daleko manje šanse da izgorite. Ovo ne bi trebalo da bude preporuka za sunčanje, jer preplanuli ten nije ni zdrav, a ni popularan, ali će vas zaštititi od povreda kože. Takođe, naša loša ishrana i „sedelački“ način života pogoduju razvoju niza bolesti za koje je potrebno jako malo da se „uključuje“. Sve vrste zračenja, pa tako i UV, čest je okidač za njih.

MI VOLIMO SUNCE, SUNCE VOLI NAS

Ali, nije baš u potpunosti crno! Naše Sunce je izvor života koji diktira bioritam cele Planete – celokupne prirode, pa tako i naš. Njegovi zraci, takođe, učestvuju u sintezi raznih materija u ćelijama biljaka, životinja i čoveka. Zato ne treba da ga se plašimo, već da u njegovim blagodatima uživamo u trenucima kada je najbezbednije, ali i najspektakularnije – u ranim prepodnevima i kasnim popodnevnim satima. Ova računica će vam pružiti bar tri – četiri sata bezbednog i kvalitetnog uživanja u sunčevim zracima.

Podsetiću vas, da je izlaganje suncu jedna od najuspešnijih terapija depresije, te da je efikasno i kod nervoza i niza psihičkih bolesti, koje sve češće spopadaju modernog čoveka. Da ne govorimo o

TRAVELLER CAP

Cena: \$14,95

Stepen zaštite: UPF 45 (Ultraviolet Protection Factor)

Karakteristike: Laki kačket od kombinacije prirodnih i sintetičkih materijala. Obezbeđuje zaštitu lica, ušiju i vrata. Izrađuje se u svetlo sivoj i bež boji. Jedna veličina odgovara svima, pošto ima učkur sa patentom za jednostavno podešavanje obima. Ima dobru ventilaciju i pruža odličnu zaštitu od sunca. Veoma brzo se suši. Jednostavno održavanje.

www.sunprotection.com.au

DERMA SAFE HAT

Cena: \$42,95

Stepen zaštite: UPF 50+ (Ultraviolet Protection Factor)

Karakteristike: Proizvodi se od sintetičkih materijala. Specijalno tkanje omogućava ventilaciju i brzo sušenje. Pored maksimalne zaštite za lice i vrat, zahvaljujući specijalnom dizajnu, obezbeđuje dobru cirkulaciju vazduha i doslovce stvara „vazdušni tunel“ u predelu vrata. Proizvodi se u svetlim bojama sive, bež i SMB. Ima patent zajednostavno podešavanje obima širita.

www.sunprotection.com.au

COLUMBIA OMNI SHADE BORA BORA BOONEY II SUN HAT

Cena: \$29,99

Stepen zaštite: UPF 50+ (Ultraviolet Protection Factor)

Karakteristike: Elastičan, ali čvrst šešir širokog oboda. Ne zahteva specijalan tretman – kada vam više nije potreban, samo ga strpajte u džep, a posle će opet biti kao nov. Ima otvore za ventilaciju i brzo se suši.

www.duluthtrading.com

zaustavljaju UV zračenje, a obezbeđuju protok vazduha. Obično se izrađuju u svetlim nijansama, ali i u tonovima iz hladnog spektra boja – zeleno i plavo. Prirodni materijali indigo boje takođe su vrlo efektni za outdoor odeću. U prilog tome ide vekovno iskustvo „plavih ljudi iz Sahare“ – pripadnika plemena Tuareza, čija je tradicionalna odeća u žarkoj pustinji upravo takva: vunena odora indigo plave boje, pa vi sad vidite!

OBUĆA

Ako su vam stopala mila, tokom najtoplijeg dela dana ne nosite sandale. Da, da, da! Postoji gomila specijalnih outdoor sandala i sve one super izgleda-

ju i omogućavaju luftiranje stopala. Imajte na umu da su vaša stopala gotovo paralelna sa zemljom, te da ih tokom najtoplijeg dela dana sunce „gleda“ pod uglom od 90 stepeni. To može da izazove ozbiljne opekotine i nemogućnost da danima nakon toga nazujete cipele. Najbolje je koristiti letnje „trekking“ patike ili bar one sa mrežicom.

KAPE I ŠEŠIRI

Kačket ili šešir sa širokim obodom? Hm, kako je jedan od sve češćih malignih oboljenja spinocelularni karcinom uha (faktori rizika su izlaganje suncu i hladnoći, a najčešće nastaju nakon 60. godine života), biće da je bolje rešenje ovo drugo.

Međutim, danas može da se kupi i „legionarka“ – kačket sa štitnicima za uši i vrat. To su laki kačketi od prirodnih i veštačkih materijala, koji se izrađuju

pretežno u svetlim ili SMB tonovima. Pored štitnika, obično imaju i ventilacione otvore i, u zavisnosti od modela, učkur ili čičak za brzo podešavanje veličine. Ukratko, ovi modeli su vrlo efektni, pružaju efikasnu zaštitu, a njihova cena nije drastično veća od klasičnih kačketa.

Kačket kapa „čegevarka“ nije baš pravi izbor za outdoor aktivnosti, jer je pre svega fensi modni detalj. Iako je ljudi često nose, ispostavilo se da i nije baš tako praktična u prirodi. Pored toga što nema štitnike za vrat i uši, većina modela nema mogućnost promene veličine. Dakle, to vam je što vam je! Ukoliko je kapa izrađena od prirodnih materijala (sirovi pamuk), u određenom procentu će se skupiti nakon kvašenja, što znači da ćete imati dilemu da li vam je glava prorasla ili se kapa smanjila.

Šeširi sa širim obodima veoma su praktični jer čuvaju vaše lice i vrat od UV zračenja. Izrađuju se od prirodnih i veštačkih materijala u raznim bojama, ali treba birati svetlije ili tonove iz hladnog spektra boja. Kod mnogih modela postoji učkur za prilagođavanje veličine i ventilacioni otvori, dok kod nekih postoji i praktična zaštitna mrežica protiv insekata. Birajte šešire sa prilagodivom veličinom, elastičnog oboda i obaveznom sigurnosnom vrpcom ispod brade. Takođe, izbegavajte grube i debele tkanine, i dajte prednost prozračnim i lakim materijalima. Najzad, nemojte se začuditi, ako koji planinar natakne slameni šešir! I dalje je to, tvrde oni (a i ja se slažem s njima), jedna od najboljih zaštita od UV zračenja.

Ruku na srce, slameni šešir nije baš praktičan jer je masivan i lako se lomi, ali bi svakako trebalo ▶

JULBO LEGEND - ALTI SPECTRON X6 SUNGLASSES DISCOUNT

Cena: Već od \$62,95

Karakteristike: Ne dajte da vas relativno niska cena zavara! Ovo su naočare vrhunskog kvaliteta koje zaustavljaju čak 95% UV zraka. Proizvođač ih poredi sa najsavremenijim modelima glečerkari, a na forumima možete pročitati komentare gomile vrlo zadovoljnih kupaca.

www.abc-of-golf.com

OAKLEY RADAR RANGE

Cena: \$160

Karakteristike: Veoma lake sportske naočare sa polariizacionim sočivima. Idealne za razne outdoor aktivnosti, uključujući i one na vodi. Pružaju kristalno jasnu sliku.

www.oakley.com

HARD KORE

Cena: \$224

Karakteristike: Moderni materijali + nove tehnologije = izuzetno lake sportske naočare sa polariizacionim sočivima. Otporna na grebanje i udare.

www.kaenon.com

razmisлити o šeširu sa širim obodom. Ukoliko vam smeta taj široki obod, „legionarka“ je pravi izbor za vas.

NAOČARE

Danas na tržištu možete pronaći nebrojene modele raznih proizvođača. Poseban plus na cenu je sistem plastične membrane koji obezbeđuje „vivid colors“, iliti da vidite „žive boje“.

Čitajte ono što piše sitnim slovima! Obavezno pogledajte deklaraciju i utvrdite od kakvog materijala su načinjena sočiva (stakla).

Staklo – Za: Savršena optika i otpornost na grebanje. **Protiv:** Daleko su teža u odnosu na plastiku i skuplja. Takođe, lako su lomljiva i u tom smislu nisu bezbedna za nošenje u prirodi. **Karakteristika:** Nisu krta pošto imaju sistem zaštite od rasipanja (slično kao vetrobransko staklo), ali kada ih ispustite ili zgazite, na njima će se javiti pukotine u obliku „paukove mreže“ i postaću neupotrebljive.

NXT polyurethane – Za: Vrlo otporna na udare jer su načinjena od elastične i čvrste plastične mase. Dobra je optika, pa nećete imati osećaj prisustva dioptrije u zakrivljenim delovima. Izuzetno lak materijal, otporan na manje ogrebotine.

Protiv: Cena je prilično visoka. **Karakteristika:** Na svim proizvodima piše „impact – resistance“, što je 100% i tačno.

Polycarbonate – Za: Vrlo elastična i laka i otporna sočiva. Za NXT polyurethanom zaostaju samo zbog toga što je optika nešto slabija. **Protiv:** Materijal nije otporan na ogrebotine. **Karakteristika:** lako mnogi ne vide razliku u optici, u odnosu na NXT polyurethan, ona je ipak prisutna.

Acrylic Za: Cena je vrlo prihvatljiva. **Protiv:** Manje izdržljiv i optički daleko iza polikarbonata ili stakla. Ako se kod nekih naočara javljaju deformaci-

Sunčanje?

Mnogi veruju da korporacije zarađuju gomile novca zbog našeg neopravdanog straha od sunca. Verujte mi, inačenje nije vredno rizika...

Ljudi koji već nose dioptrijske naočare, znaju kolika je gnjavaža po ceo dan trpeti nešto na nosu i ušima. Čim vam se lice oznoji, neprestano ćete gurati naočare na mesto. Zbog toga se prilikom kupovine obavezno treba voditi sledećim kriterijumom: da su udobne, da su naočare izrađene od lakih materijala, da imaju šire gumene papučice za nos, da su svi uglovi i zakrivljenja tupa i glatka, da prekrivaju celo vidno polje (gornja ivica treba da prati luk vaših obrva, kako se ne bi desilo da vam zruci sunca prelaze naočare ili upadaju sa strane), te – ono najvažnije – da pouzdano štite od UV zraka.

Prvih pet stavki vrlo lako ćete i sami utvrditi, na licu mesta – kada stavite naočare, a šesti stavku otkriće vam – cena. Zašto komad plastike toliko košta? Zbog toga što proizvođači računaju na to da vam je vaš vid vredniji i tu su potpuno u pravu.

UKRATKO: Neću vam preporučiti nijedan model, niti ću hvaliti pojedine proizvođače. Najbolje je da pre nego što pohrlite u prodavnicu malo proguglate, jer za isti novac možete kupiti daleko bolje naočare.

Zoran Kalinić, hodač

je slike – onda su njihova sočiva načinjena upravo od ovog materijala. **Karakteristika:** Jeftina alternativa polikarbonata, najpogodniji za povremene ili povremene upotrebe naočara.

UV filteri – Naočare sa kvalitetnim UV filterom nikada nećete kupiti na pijaci, niti ćete ih prepoznati na prvi pogled. Treba da pogledate deklaraciju proizvoda i potražite nalepnicu na kojoj pored znaka „UV“ piše i neka šifra. Standard za Evropu je EN 1836:2005, a uz to idu i brojevi od 0 do 7 (s tim što 0 označava isto toliko UV zaštite, a 7 najviši stepen). Ekvivalentni američki standard je ANSI Z80.3-2001, ali je opseg drugačiji i podrazumeva da naočare moraju da pruže UVA (315 – 380 nm) i UVB (280 – 315 nm) zaštitu.

Polarisana stakla – To su zapravo sve vrste sočiva sa specijalnim premazima koja neutrališu odbelske. Vrlo praktično. ■

Tamo-amo po Srbiji

U prodaji je nova knjiga Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović!

Ona je svojevrsni udžbenik o lepotama Srbije...

Uvodnom delu nove knjige Aleksandra Damjanovića i Nade Damjanović „Tamo-amo po Srbiji“ stoji: ova knjiga nije ni dnevnik, ni vodič, ni štivo kome je jedini cilj da zabavi. Ona je sve to po malo. I više od toga – ona je udžbenik o lepotama Srbije.

Na 268 stranica punog kolora u knjizi se govori o mnogim, geografski različitim lokalitetima u Srbiji: planinama, rekama i jezerima, potajnicama, kanjonima i klisurama, vodopadima, pećinama, prirodnim kamenim mostovima – prerastima, ali i kulturnoj baštini i spomenicima, naseljima, o Belgijskoj pruzi, Mohovskom kanalu i sredokračić između ekvatora i pola.

Sve tekstove ilustruje više od 150 fotografija.

Svesno je izbegnuto da u knjigu uđu napisi o planinama i drugim lokalitetima o kojima je napisano brdo knjiga ili postoji bezbroj zapisa. Knjiga prezentira, uglavnom, ređe ili retko posećivana, marketinški nedovoljno obrađena, ali izuzetno lepa i vredna mesta. Izuzetak su samo poznata mesta od izuzetnog značaja.

Pošto su opisani lokaliteti razbacani na sve strane, tamo-amo po Srbiji, svakom poglavlju, radi lakše orijentacije, prethodi mapa Srbije sa oznakom lokacije i legendom. ■

INFO

Knjiga se može naručiti telefonom:

+381(0)21/528-114,

+381(0)64/37-64-666

i na e-mail: nadadamjanovic@sbb.rs

Cena knjige je 500 dinara

Александар Дамјановић и Нада Дамјановић

Тамо - амо по Србији

ISBN 978-86-88983-01-3

Duša Crne Afrike

Ako je Kongo srce Crne Afrike, onda je **Tanzanija** sigurno njena duša. Da, to je Afrika u svom punom sjaju! Zagonetna, raskošna i nikako „očekivana”...

Iako je najveća zemlja Istočne Afrike, Tanzanija je ipak jedna od najmanje urbanizovanih afričkih zemalja, a globalno i jedna od najsiriomasnijih, jer se cela njena ekonomija bazira na poljoprivredi. Njene najveće vrednosti svakako su geografska raznolikost i netaknuta priroda - od snegom prekrivenih vrhova Kilimandžara (Brdo demoni), preko prašnjavih savana, sve do belih peščanih plaža Zanzibara. Dakle, putovanje u ovu zemlju može da bude dobra kombinacija foto safarija, trekinga i brčkanja u kristalno čistom moru. Prava vrednost Tanzanije jeste i raskošna riznica plemena, rezervati i parkovi prirode, fascinantne divljine i bujan životinjski svet...

TANZANIJA I „TANZANIJANCI”

Ne treba da imate predrasude, ali treba da znate da se većina afričkih zemalja još uvek oporavlja od vekovnog ropstva i kolonijalnih sukoba koji su se okončali sticanjem nezavisnosti i formiranjem država. Mnoge od tih zemalja do danas nisu uspele da razviju privredu, česti su međunarodni sukobi, a ne oskudevaju ni u diktatorima. Tanzanija nije izuzetak od toga, ali je trenutna situacija stabilna i bez bojazni možete da krenete put juga.

Stanovnici Tanzanije uglavnom pripadaju Bantu narodima. Odeveni su u odeću „živahnih” boja, srdačni i gostoljubivi prema strancima, ljubazno i toplo s poštovanjem će vas pozdraviti na svahili jeziku, čija se „najnarodnija” verzija govori na Zanzibaru. Ništa manje srdačan pozdrav uputiće vam i ponosni pripadnici nomadskog naroda Masai. Najčešće ćete sretati mladiće i raskošno odevene ratnike. Od njih možete da kupite sitne rukotvorine, te da se, uz simboličnu nadoknadu, fotografirate sa njima.

Zapamtite, da „karibu” na svahiliju znači „dobrodošli”, i to je reč koja se ovde najčešće čuje.

KILIMANDŽARO

Smeštena u istoimenom Nacionalnom parku na severoistoku Tanzanije, veličanstvena planina i neaktivni vulkan Kilimandžaro sa najvišim vrhom od 5.895 m - Uhuru Peak („Vrh slobode”), najviša je u Africi. Iako

Levo: Snegovi Kilimandžara; Gore: Mladi Masai ratnik sa sestrama. Iako je ekonomski izuzetno siromašna, pravo bogatstvo Tanzanije ne zaostaje ni za jednom drugom zemljom. Naprotiv! Malo ko može da se pohvali tako raskošnom prirodom i stanovništvom toliko raznolikog etničkog i nacionalnog porekla

je nadomak žarkog ekvatora, njegovi najviši vrhovi, zbog velike nadmorske visine, tokom cele godine prekriven su snegom što predstavlja veličanstvenu scenu kada se posmatra iz okolnih sušnih savana.

Danas je česta meta planinara, a posebno poklonika „seven summits” (cilj je da se ispenju najviši vrhovi svih sedam kontinenata). Najbolju reklamu mu je ipak napravio američki književnik Ernest Hemingvej, inače veliki zaljubljenik u Afriku.

Većina uspona na Kilimandžaro kreće iz Mošija ili Aruše, a traju od pet do osam dana, nakon čega sledi spektakularan pogled na prostranstva Tanzanije i Kenije. Iako važi kao relativno lak za osvajanje - Uhuru nije za potcenjivanje. O tome govori i podatak da su obavezni „šerpasi” - lokalci koji će nositi vašu opremu od kampa do kampa. Budite spremni na probijanje kroz gustu prašumu, a zatim i na uspon surovim kamenjarom. Na kraju sledi osvajanje ledene kape. Zaslужena nagrada je više nego što možete da očekujete...

U ZEMLJI MASAIJA

Reč „safari“ na jeziku Masaija znači putovati, a nepresušan izvor uzbuđenja koje ovakva avantura pruža jeste nacionalni park Serengeti – mesto gde reč „opstanak“ dobija pravi smisao. Lavovi, gepardi, slonovi, raznovrsne antilope... a tu je i crnovrata kobra (Naja nigricollis), vrlo opaka otrovnica koja spretno pljuje neurotoksičan otrov na daljinu od nekoliko metara. Ukratko, beli čovek ovde je vrlo lak plen za sve što hoda, gmiže ili pliva.

Ngorongoro, zemlja Masaija, zapravo je najveći krater na svetu. Visina od dna do ivice kratera je 1.600 m, a površine je 265 km. U njemu živi oko 30.000 životinjskih vrsta i značajan deo Masai naroda (veliki deo njih živi i u Keniji).

Odlazak u ovaj deo Afrike bez posete Masaji selu ravno je poseti Pariza bez slikanja sa Ajfelovim tornjem. Oni su ratnici - nomadi koji se pre svega bave stočarstvom i neguju jak kult goveda, ali budimo realni, sve što prilikom posete budete videli čist je folklor. Deo stanovništva je zbog dugogodišnjih suša i gubitka velikog broja grla potpuno napustio nomad-

.....

Gore: Pogled na „Vrh slobode“ iz savane; sa vrha Kilimandžara; letovanje u Zanzibaru; Dole: Zdravo, lavovi! Hm, zdravo doručku!

ski način života i sada je turizam njihov osnovni izvor prihoda. Na ulazu u Masaji selo dočekaće vas poglavica sa fiskalnom kasom kako bi vam naplatio kartu od deset dolara za ulazak. Zatim sledi karakteristično ples ratnika i pesma njihovih žena. Sve je to šareno i spektakularno, ali imajte na umu da se ovde teško živi i velika je muka naterala ponosne sinove velikih ratnika da napuste tradicionalni način života i učestvuju u ovom cirkusu.

Svako Masai selo je mala tvrđava, jer je ograđeno visokom ogradom koja stanovnike štiti od lavova. Kolibe od pruća, oplepljene blatom i balegom. Podignute su ukruć, duž zaštitnog zida, dok se u centru nalazi ono što je za Masaije najvrednije – obor za stoku.

ZANZIBARSKI RAJ I PAKAO

Zanzibar – ostrvo egzotike i savršenog tropskog odmora u Indijskom okeanu i za sada još uvek nije komercijalizovano. Na njemu vlada mešavina arapske, afričke i portugalske kulture.

Isto kao Sijera Leone na zapadu Afrike, Zanzibar je bio središte istočnoafričke trgovine robljem i slonovačom. Odavde su kretali karavani koje su u unutrašnjost Afrike „lovili“ robove, ali i avanturisti i istraživači koji su gramzivim očima gledali njene lepote. Ipak, Zanzibar je danas najpoznatiji po rajskim plažama i čarobno belim peskom, a posebno je privlačan avanturistima jer slovi za nesvakidašnji spoj misterije i egzotike.

Veruje se da su Zanzibar pre 4.000 godina prvi naselili Bantu crnci, pa je tako i dobio ime. Zanzibar u prevodu znači „zemlja crnaca“. Sve do dolaska portugalskog moreplovca Vaska de Game, lokalno stanovništvo bilo je slobodno. Ubrzo je ostrvo pokoreno i pretvoreno u portugalsku koloniju. Posle Portugalaca ovim ostrvom zavladaše sultani, ali se mračna istorija trgovine robovima nastavlja. Naime, u tom strašnom vremenu, najbolji i najrevnosniji lovci na robove iz Bantu plemena, bili su upravo pripadnici Bantu plemena. Krajem 19. veka, najkraćim ratom u istoriji, Britanci su učinili Zanzibar svojim protektoratom i zabranili trgovinu ljudima. Rat je trajao samo 40 minuta i zbog toga ušao u Ginisovu knjigu rekorda.

KAKO DO TAMO?

Viza za Tanzaniju uzima se na aerodromima i košta 50 dolara. Avionska karta od Beograda do Dar Es Salama košta od 576,86 do 1.396,32 evra, u zavisnosti koliko vremena unapred rezervišete kartu.

VAŽNO JE ZNATI!

Pre nego što odete u Tanzaniju, obratite se institutu za tropske bolesti radi vakcinacije. U Srbiji to je **Institut „Dr Milan Jovanović Batut“ u Beogradu**. Ambulanta za putnike u međunarodnom saobraćaju radi od ponedeljka do petka od 8 do 15 časova. Telefon: 011/2684-566, lokal 132

Svedočanstvo o bogatoj istoriji sačuvano je u glavnom i jedinom pravom gradu koji postoji na ovom ostrvu. Stone Town se minimalno promenio u poslednjih 200 godina i predstavlja kulturni centar Zanzibara. Isprepletene uske ulice – pijace, užurbani trgovci, brojne džamije i velike arapske kuće sa izrezbarenim drvenim vratima... Tu je i Anglikanska katedrala, ispod koje se nalaze katakombe u kojima su bili zatočeni robovi. Odavde su, pre nego što bi ih ukrali na brodove, imali priliku poslednji put da vide Afriku. UNESCO je zaštitio ovaj grad kao jedan od stotinu najznačajnijih na svetu.

Van grada je prava divljina. Sela su mala, podignuta od kamena i blata, okružena bujnom vegetacijom. Nemaju struje ni telefona, ali to je poslednja briga Zanzibaraca. Čim skrenete sa turističkih ruta na kojima vam nude kulturno – umetnički program, egzotično voće i zabavu svih vrsta, videćete „stvarni svet“ - neopisivu nemaštinu i teško istorijsko breme koje im je ostavio beli čovek.

U centralnom delu ostrva nalazi se Nacionalni park „Jozani Forest“. To je jedino mesto na ostrvu gde se može videti kako je izgledala šuma koja je nekada davno pokrivala veći deo ostrva. Pojedine vrste ptice, gmizavaca i leptirova mogu sde pronaći jedino ovde.

Zanzibar je jedna od najboljih svetskih destinacija za ronjenje, pre svega zbog raznovrsnog živog sveta. Međutim, tu su i kajaking i pecanje na otvorenom moru. Beskrajne bele plaže i svetlo tirkizno more... Savršeno letovanje! ■

Hrana i piće

Tradicionalno jelo Tanzanije jeste nešto što mi znamo pod nazivima palenta, pura, mamaljuga, žganjci, kačamak... Ovde je kao kod kuće...

Kuhinja Tanzanije raznolika je i pod uticajem sredine i klimatskih uslova koji vlada, dok je sve ono što možete da pojedete u fensi restoranima „začinjeno“ kolonijalnim „ukusima“ Portugala i Indije, jer u Tanzaniji, a posebno na Zanzibaru, postoji veća etnička grupa, potomaka Indusa.

Tradicionalne namirnice koje čine okosnicu kuhinje Tanzanije jesu: jam (jestivi koren), kasava (manioka), banane, pirinač, pasulj, razno povrće, aromatične biljke i začini. Meso je pretežno goveđe, ali u turističkoj zoni možete dobiti gotovo sve što poželite, uključujući i brzu hranu.

Kaserole, fufu od slatkog krompira i jam su klasična jela a neki od specijaliteta su supa od pasulja i kokosa, ugali, čapati, ndizi kaanga (pečene banane), mčića, mkubi i drugi. Hm, gomila čudnih i neprevodivih reči... Ipak, ovde se mnogo jede i pirinač i pasulj, i moglo bi se reći da su upravo ove namirnice svakodnevna hrana većine ljudi u Tanzaniji.

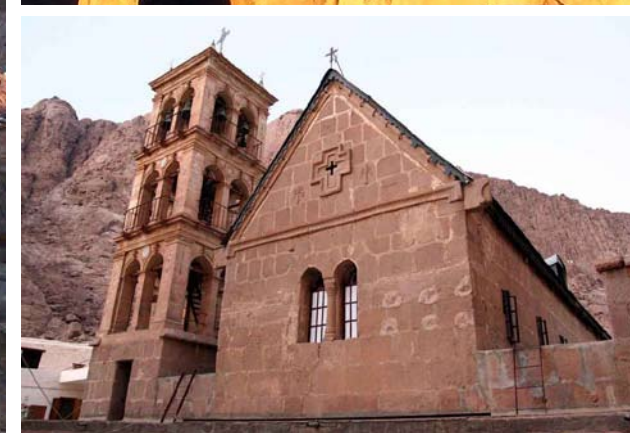
Moj prijatelj iz Tanzanije **Jahstone Shakur** kaže: „Imamo raznovrsnu tradicionalnu hranu zbog različitih plemena koja žive ovde. Svi oni imaju svoje recepte za pripremu raznih mesnih supa i čorbi, ali imamo glavnu hranu koju ljudi jedu svuda u Tanzaniji. Zove se ugali. Pravi se vrlo jednostavno - od belog kukuruznog brašna i vode. Ja ugali kuvam na najjednostavniji mogući način: sipam brašno u vodu i mešam dok se ne zgusne i kukuruzno brašno ne omekša. Možete da ga jedete sa supom od mesa, ribe ili povrća“.

UKRATKO: Za sve egzotične krajeve u kojima možete da se zarazite malarijom i sličnim bolestima važi zlatno pravilo: ne kupujte hranu na ulici, ne pijte vodu, ne koristite led i ne jedite sirovo voće i povrće. OK, možete sve to da radite, ali budite spremni da snosite nimalo prijatne posledice...

Milijana Tomić, geograf

Ugali sa salatom

Uspon na Sinaj

Mnogi zaboravljaju da **Egipat** ima i planine - i to, ni manje ni više - nego **svete biblijske gore**. Zato je planinarenje ovde uvek i hodočašće...

Egipat je zemlja poznata po piramidama i vladarima – faraonima. Malo je poznato da je Egipat jedna od retkih zemalja koja se prostire na dva kontinenta. I konačno, Egipat je značajan i po događajima vezanim za hrišćanstvo - Bibliju. Azijski deo ove afričke zemlje, Sinajsko poluostrvo, mesto je gde se Bog javio Mojsiju i njegovoj jevrejskoj

braći. Sinajsko poluostrvo je po veličini nešto veće od polovine naše zemlje, sa oko 60.000 kvadratnih kilometara. Po obliku liči na ravnokraki trougao koji je šiljkom okrenut ka jugu. Sa severa, duž osnovice, zapljuskuje ga Sredozemno more. Zapad omeđuje Suecki kanal, a dalje ka jugu je plitki Suecki zaliv. Na istoku je Izrael, a dalje ka jugu su obale Akapskog zaliva, dubokog čak do 1.800 metara. Na samom špicu poluostrva su letovališta na Crvenom moru - Šarm el Šeik i Ras Muhamed. Sinaj je ogromna kamena i peščana pustinja bez i jednog stalnog vodonosnika. Celo poluostrvo je gotovo nenaseljeno. Ima svega nešto preko 50.000 stanovnika, u nekoliko priobalnih naselja. U unutrašnjosti, po oazama, žive samo retka beduinska plemena. Severni deo Sinaja

je niži. To je valovita, uglavnom peščana, pustinja sa visinama koje ne prelaze hiljadu metara. Južni, uži deo, je znatno viši. Sastavljen je od visokih, strmih i oštih, starih magmatskih stena, skoro potpuno bez rastinja. Stene su bogate rudnim blagom i naftom. Tu na jugu, planine prelaze visine od 2.000 metara. Ovde je i najviši vrh, ne samo Sinajskog poluostrva, već i celog Egipta, Sveta Katarina visoka 2.641 metar. Nedaleko od nje je Mojsijeva gora visoka 2.286 metara, koja je sa manastirom Svete Katarine (na 1.300 mnnv) cilj mnogih hodočasnika, znatiželjnika i planinara.

No, pođimo redom. Od 1965. do 1982. godine Sinaj je bio okupiran od strane Izraela. Na ovom poluostrvu Jevreji - okupatori izgradili su prve puteve i njihovom zaslugom tu se začeo turizam. Danas, da bi se došlo do Sinajskih vrhova polazi se autoputem iz Kaira ili iz Šarm el Šeika. Uobičajeno je da se iz Šarm el Šeika polazi noću oko 23 časa. Posle oko tri časa noćne vožnje stiže se do manastira Svete Katarine. Kod manastira se pravi pauza. Oblači se topla odeća, uzimaju baterijske lampe i kreće peške ka vrhu Mojsijeve gore ili kako se u Bibliji naziva „Gora Horiv“, da bi se sa vrha pozdravio neobičan, prelepi

izlazak sunca. Za uspon ima više varijanti. Prva je da se odmah iznad manastira krene strmo uzbrdo, monaškim rukama uklesanim stepenicama koje se zovu „Stepenice pokajanja“. Kažu da do vrha ima 3.750 stepenika! (Nismo ih brojali, ali smo sigurni da ih ima i nešto više!) Ovaj način izlaska na vrh se ređe koristi, jer je veoma naporan, ali se zato, najčešće koristi pri silasku i povratku do manastira.

Druga varijanta je da se ide dužim putem, najpre suvom dolinom, a potom vijugavom stazom sa mnogo serpentina, pored cele noći otvorenih improvizovanih skloništa-čajdžinica, sve do sastava sa putem koji vodi direktno stepenicama. Ovaj put je blažeg uspona, lakši i prelazi se za oko dva i po sata hoda. Kolona hodočasnika sa upaljenim baterijama gmiže kao neka džinovska praistorijska zmija. Do ovog mesta neki ne dolaze peške, već jašući kamile čije usluge duž cele staze nude beduini.

Kada se dođe do mesta gde je „parkiralište“ kamila, a to mesto se naziva „Amfiteatar sedamdeset mudraca Izrailja“, puta se može nastaviti jedino peške, savlađivanjem još 750 strmih vijugavih stepenika. Ovaj deo puta zahteva još oko 45 minuta napornog hoda, jer su stepenice po pravilu visoke ▶

i nejednake visine, a mala širina stepenica zahteva da se ide u koloni po jedan! Samo se na proširenjima obilazi ili propuštaju oni koji silaze.

Stigli smo na vrh. Visina je 2.286 metara. Sviće. Istočna strana horizonta je već sva u purpurnoj boji. Odjednom, za samo nekoliko minuta, sunce izranja iz Saudijske pustinje. Stene, do sada tamne, mrke, crne, odbojne, odjednom su osvetljene nekom čudnom, nestvarnom svetlošću u svim nijansama purpurne boje. Na vrhu je preko 200 hodočasnika. Neki su došli još sinoć i uvijeni u ćebad, jer je temperatura bila oko minus četiri stepena, ovde su sačekali veličanstveni izlazak Sunca. Doživевši ovaj trenutak, postaje nam jasno zašto su stari narodi gajili kult Sunca! (Ahura Mazda u Iranu, Amon Ra u Egiptu!) Na sve strane vidici su nezaboravni. Svud oko nas je nepregledna šuma obojenih vrhova, različitih visina. Na samom

vrhu su dve građevine. Jedna je hrišćanska kapela, novijeg datuma, posvećena Svetoj Trojici, sagrađena na temeljima znatno starije bogomolje. Druga je muslimanska mošeja, jer se sa ovoga mesta jedan od islamskih svetaca uzneo se na nebo! Ovde se, po Bibliji, Mojsiju javio Bog i ovde je on dobio čuvenih Deset božijih zapovesti. Zato i nosi naziv Mojsijeva gora.

Ako se zna da je islam kao monoteistička (jednobožna) vera nastao od judaizma i hrišćanstva, ne treba da čudi što se na vrhu pored hrišćanske kapele nalazi i islamska bogomolja. Iako sunce obasjava ceo planinski masiv, veoma je hladno. Zmijolika kolona hodočasnika počinje da se spušta ka manastiru Svete Katarine. Za povratak smo odabrali stepenice. Najpre se stiže do oaze Svetog Ilije. Visina je oko 2.000 metara. Tu je izvor okružen stenama, kapela i nekoliko stabala, a

među njima i kiparis star 500 godina! Prošavši kroz kamenu kapiju stepenice se još strmije spuštaju. Uskoro se, u dolini obasjanoj suncem, ukazuju zidine manastira. Manastir je blizu, skoro na dohvat ruke, ali nikako do njega stići, jer je visinska razlika još uvek preko 500 metara! Povratak preko 3.750 stepenika nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Ambijent i vidici su neponovljivi, pa se skoro neosetno stiže do manastira u dolini.

Manastir Svete Katarine je nastao u 3. veku naše ere, još u doba kada su hrišćani bili proganjani. Prvi monasi živeli su i molili se u okolnim pećinama, sa puno odricanja i ljubavi prema Bogu. Godine 313. hrišćanstvo postaje priznata religija. Tada majka vizantijskog cara Konstantina Velikog, Jelena, dolazi na Sinaj i kod Nezapaljive kupine gradi malu crkvicu posvećenu Bogorodici. Broj monaha oko crkvice stalno raste. U 6. veku vizantijski car Justinijan gradi današnju crkvu i opasuje je sa odbrambenim zidovima. Zidovi su visoki od 10 do 20 metara. Tokom vekova su više puta obnavljani i dograđivani. Interesantno je dodati da, iako su ovim terenima prolazile najrazličitije vojske raznih vera, manastir nikada nije bio opljačkan, rušen ili paljen. Tokom širenja islama monasi manastira su se obratili Muhamedu, i on je postao zaštitnik manastira. Posle Arapa došlo

je u 11. i 12. veku do previranja u hrišćanskoj crkvi (ikonoborci), zatim su stigli Krstaši, pa Turci, Napoleon sa Francuzima, Englezi... Manastir je uvek bio vođen razboritom rukom igumana - arhiepiskopa, koji su uvek znali kako da prežive i kako da se postave prema aktuelnoj vlasti.

Manastir je i danas autonoman. Ne pripada ni jednoj partijarskoj, a cenjen je kako u pravoslavnoj, tako i u katoličkoj, jermenskoj, etiopskoj, koptskoj crkvi.

Sveta Katarina pored najbogatije zbirke originalnih ikona starih preko 1.000 godina, Mojsijevog bunara, Nezapaljive kupine (gde se prvi put Bog javio Mojsiju), moštiju svete Katarine, mozaika Preobraženja, ima i biblioteku sa oko 8.000 knjiga od kojih su čak 3.000 rukopisne na grčkom, aramejskom, gruzinskom, jermenskom, koptskom, arapskom, etiopskom i slovenskom jeziku. Smatra se da je biblioteka manastira Svete Katarine uz Vatikansku najbogatija i najcenjenija u celom hrišćanstvu.

Za ovaj podvižničko-planinarski put vredi jednu noć ostati bez sna i šest sati pešačiti zbog Mojsijevog gore, oaze Svetog Ilije, kamenih stepenica, te manastira Svete Katarine, ali i zbog veličanstvenog izlaska sunca i nestvarnih vidika na suncem obasjane, gole, raznobojne stene Sinaja.

Aleksandar Damjanović

NOVINARNICA
.net